SALONUL DE TOAMNĂ

La Paris s'a deschis de curând salonul de toamnă. Fotografia noastră reproduce o pictură de Ambroselli care reprezintă turburările din 6 Februarie.

INAPOI LA NATURĂ

Mildred Tilton Holmsen, o doamnă din înalta societate a Los Angelesului, a stârnit o senzaţie de nedescris apărând pe străzile principale ale oraşului în picioarele goale!

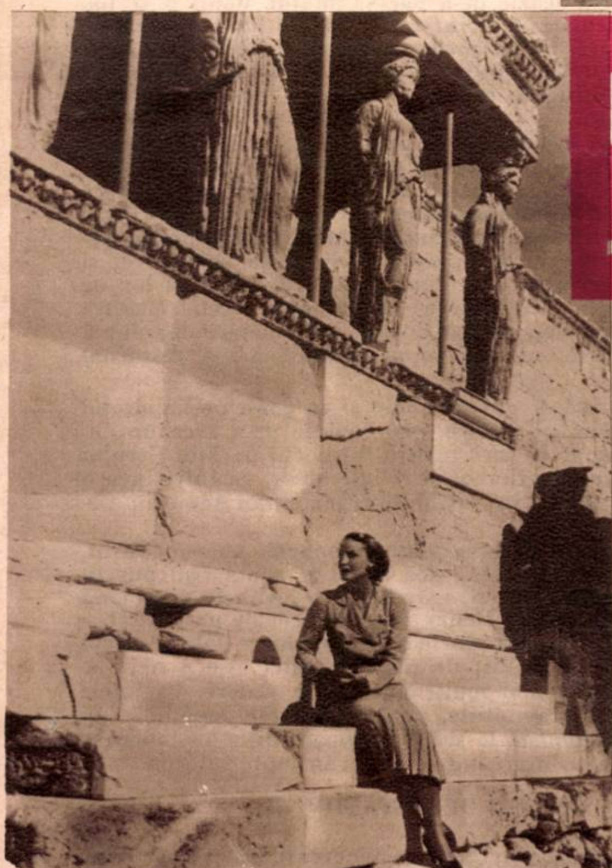

PREGATIRI PENTRU CARNAVAL

Deşi mai sunt destule săptămâni până la începerea carnavalului, această drăgălaşă duduie din fotografia pe care o publicăm mai sus, a început de pe-acum să picteze măştile.

DIN TOATĂ LUMEA

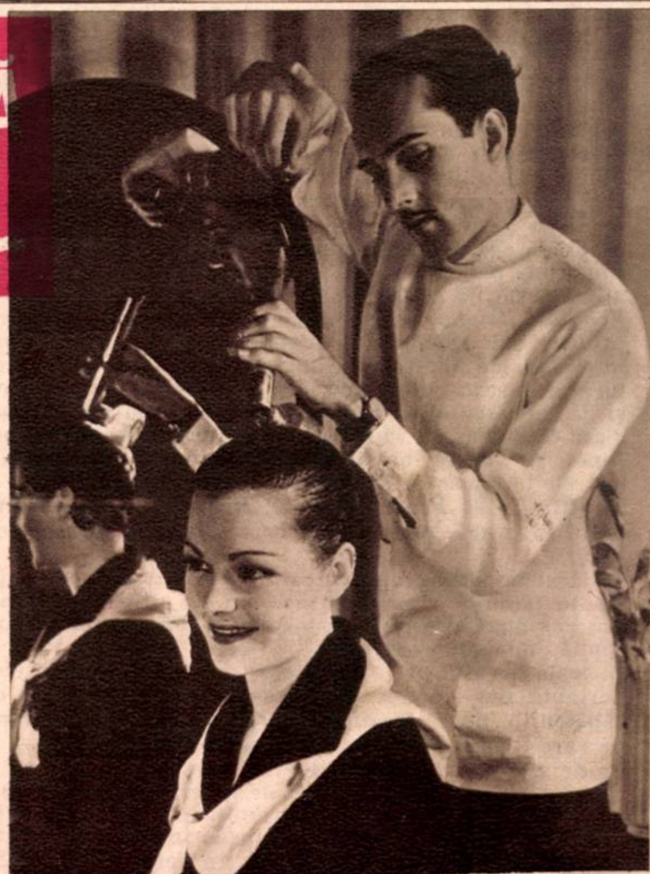

COAFURA DE CELOFAN

Lawrence G. Springer cel mai celebru coafor din Los Angeles a lansat o nouă modă: părul se stropeşte cu un lichid asemănător lacului, care când se usucă luceşte şi ţine părul multă vreme drept. Substanţa se poate înlătura apoi cu apă şi săpun.

BRIGITTE HELM PE AKROPOLIS

Cunoscuta vedetă de cinema Brigitte Helm se găseşte actualmente la Atena. Fotografia noastră o reprezintă pe Akropolis.

Concurs de frumuseţe pentru alegerea unei soţii

de HENRI MISSELWITZ, scriitorul american care a petrecut cinci ani în China.

NU mult după tragica moarte a mamei sale, prin intoxicare cu opium, Impăratul-păpuşă al Manciuriei, fost împărat copil al Chinei, era în căutarea unei noui soţii.

Şi de data aceasta, procedă după pofta inimei sale. Nu avu loc nici o întâlnire cu *„viitoarea"* şi nici perioada de flirt care precedează întotdeauna o căsătorie, la curţile occidentale.

El ordonă să i se trimită fotografiile celor douăsprezece prinţese manciuriene şi tânărul împărat, arbitru al acestui concurs de frumuseţe, sfârşi prin a alege pe prinţesa *Kuo Chia-Si.* Familia ei era obscură, dar avea în vine sânge princiar şi pentru toată lumea, această alianţă era o căsătorie din dragoste.

Mică şi subţire, tânăra împărăteasă are picioarele neschilodite de tradiţionala încălţăminte chinezească şi e foarte modernă, îmbrăcându-se şi fardându-se în genul femeilor europene.

TRADIŢII EXOTICE

Spre zorile zilei de 1 Decembrie 1922, tânăra pereche era căsătorită. Rar se mai vede undeva asemenea pompă şi splendoare. Condusă la mirele său pe străzile înguste şi aşternute cu nisip auriu, ale Pekingului, prinţesa intră pe Marea Poartă de Est în Cetatea Interzisă. Lanterne galbene licăriau la mici intervale, luminând drumul. In vârful scaunului pe care era purtată, un fenix de aur, simbol al împărătesei Chinei, îşi întindea aripile. Ea sta îndărătul unor draperii trase cu grijă, pentruca faţa să nu-i fie văzută de nimeni.

Treizecişidoi de bărbaţi voinici o purtară dela casa tatălui său, la palatul imperial. Mătăsuri galbene fâlfâiau peste tot, în drumul său, pentrucă galbenul este purpura Chinei.

Ceremonia nupţială fu foarte simplă; prinţesa şi tânărul împărat se aşezară unul lângă altul, pe patul Dragonului, el în dreapta, ea în stânga. Băură pe rând din nişte cupe înalte cu vin, muşcând din nişte pâinişoare albe. Ritualul acesta simbolizează viaţă lungă şi o bogată progenitură.

Luna de miere fu petrecută în împrejurimile Cetăţii Interzise, ultimile resturi ale imperiului său pierdut.

Henry Pu-Yi este numele pe care împăratul şi l-a luat, după ce-a studiat istoria engleză, cu un profesor britanic. Intr'o zi, tânărul monarh decretă că numele său nu va mai fi *Hsuan Tung* ci *Henry*, după unul din regii săi favoriţi iar mai pe urmă, dădu soţiei sale numele de *Elisabetha.* Şi astfel, *Henry* şi *Elisabetha* domniră în *Cetatea Interzisă* atâta vreme cât toleranţii capi, din prima epocă a republicei, le-au permis. Atâta rămăsese din întinsul imperiu, peste care domnise odată — ce-i drept foarte puţin — atunci când se numia Impăratul *Hsuan Tung.*

Dar *Henry* pare a se simţi mult mai bine în noua sa situaţie. El este un tânăr serios, drăguţ şi cam timid cu străinii. Se îmbracă şi se piaptănă occidental şi e extrem de prietenos cu toată lumea.

Imperiala pereche a trăit foarte liniştită timp de doi ani, după care a fost asvârlită în plină aventură. In toamna anului 1924, Mareşalul *Feng Yu Hsiang,* aşa zisul *„general creştin"*, se întoarse împotriva propriei sale căpetenii şi ocupă Pekingul. Dar în riguroasa filosofie nu exista loc pentru nici un fel de împărat. Ridicat de jos din pătura ţărănească, el îşi puse în gând să înlăture pe tânărul împărat şi pe soţia sa, odată pentru totdeauna. *Henry* şi *Elisabetha* se refugiară la ambasada japoneză. Dar nici acest azil nu era prea sigur. Japonezii văzură însă în *Henry* un foarte preţios zălog pentru manevrele lor şi hotărîră să-l scoată din Peking.

Şi astfel la 24 Februarie 1925, *Henry* părăsia cartierul legaţiunei, luînd în grabă, mai înainte ca zorile să se arate, drumul *Tientsinului.*

Tânărul împărat era păzit ca ochii din cap şi prezenţa sa la *Tientsin* fu tăinuită vreme de şase ani, în urma misterioasei sale fugi din Peking. Chiar cei cari locuiau în *Tientsin* nu erau în stare să-ţi spună unde anume se afla.

In toată această perioadă, *Henry* nu părea să aibe cine ştie ce importanţă, dar japonezii îşi făcuseră planuri mari cu el. Tot atunci, căpeteniile noului regim din *Peking* cereau executarea lui *Henry,* pe care-l considerau o primejdie pentru stat.

Pe de altă parte, *Henry,* repeta mereu că nu voia să mai fie împărat, dar radicalii îl învinuiau de ipocrizie, deoarece această vociferată teamă de-o putere nemărginită părea foarte puţin plauzibilă. In tot acest timp, japonezii îl ţineau în cea mai strictă izolare. Am căutat să-l văd odată la *Tientsin,* în vara anului 1928. Un secretar

Pu-Yi, împăratul Manciuriei.

care mă întâmpină lângă zidul de cărămizi roşii al casei construită în stil occidental, unde locuia monarhul, îmi spuse politicos dar categoric, că aceasta era cu neputinţă. *Henry* ducea o viaţă izolată, păzit cu gelozie de nouii săi stăpâni.

Ani treceau, în vreme ce *Henry* şi *Elisabetha* clădiau castele de nisip şi sperau într'o ocazie de-a părăsi ţinutul. Banii li se împuţinau mereu. Darurile manciurienilor şi ale altor partizani deveniau tot mai rare. Foştii curteni treceau ei înşişi prin clipe grele, având de îndurat privaţiuni şi *Henry* se pomeni la un moment dat cu totul lipsit de resurse. An cu an, poleiala se ştersese de pe colivia sa.

Japonezii aşteptau să le vină apa la moară. Dar, unii erau de părere că ceeace se cheltuia cu *Henry* n'avea să se mai recupereze niciodată, oricare ar fi fost şansele pe care el le-ar fi putut oferi, într'o zi, japonezilor. Continuau totuş să-l ţie prizonier.

Intre timp războaiele civile frământau China. *Henry* privia neputincios cum nouile căpetenii, oameni din rasa pe care el şi strămoşii săi o guvernaseră, se omorau, de zor. Teatrul lor de luptă era China, în toată întinderea ei. Oamenii aceştia, printre cari unii nutresc sentimente patriotice, dar majoritatea luptă pentru prăzi şi glorie, sunt fii ai generaţiei care a răsturnat Tronul Dragonului.

Ei au înlăturat o formă de guvernământ şi au gonit pe împăratul copil — au pus mâna pe putere, mai înainte de-a avea un om sau un sistem suficient de tare pentru a înlocui pe Fiul Cerului — un copil, dar totuş un simbol, o religie chiar, ce întreţinea o situaţie oarecum unitară, în vastul şi frământatul Imperiu Ceresc.

Henry a fugit, pentru a-şi salva viaţa. Japonezii l-au adăpostit, aşteptând momentul să se servească de el şi acum l-au pus în capul noului stat al Manciuriei, care stă sub ordinele ce emană dela *Tokio.* In toţi aceşti ani Henry n'a putut scoate un cuvânt.

Ce-i rezervă viitorul? Vechea glorie a Pekingului a pălit. Activul port al *Shanghaiului* e pustiit de războ. China este o naţiune falimentară şi asta din mai multe puncte de vedere. Partidele şi-au înfrânat o vreme ambiţiile, pentru a opune Japoniei un front semi-unit în *Shanghai,* la 1932, dar duşmăniile lor mocnesc neîncetat şi explodează din când în când, în lupte interne.

OBOSIŢI DE IMITAŢII

Poporul chinez e sătul de nereuşitele încercări pe care şefii de

partide le fac de ani de zile, pentru a-şi soluţiona diferendele. El s'a plictisit de încercările de imitare a formelor occidentale de guvernământ şi de încercările de-a altoi în spiritul asiaticilor, concepţiile apusene, de egalitate a oamenilor. Ei n'au admis niciodată că oamenii au fost lăsaţi de Dumnezeu liberi şi egali, şi toate eforturile de a-i face să primească această concepţie, au dat greş.

Ei au început să creadă că, la fel cu toate celelalte *„noutăţi"* inventate de *„barbarii din Apus"*, republica este şi ea un lucru nefiresc. De aproape un sfert de secol de când monarhii manciurieni au fost răsturnaţi, ei n'au avut decât necazuri. Deci, dacă Henry ar fi reinstalat de japonezi pe tronul Dragonului, chiar în Peking, ca împărat, prin har divin, al Chinei şi Manciuriei, aşa cum a fost în trecut, s'ar prea putea ca masssele chineze să primească mişcarea cu bucurie, ca pe o mântuire. Chinezii sunt de felul lor o rasă pacinică. Ei ar primi cu dragoste un conducător puternic, care să readucă ordinea în vasta lor ţară şi poate să-l privească chiar pe *Pu-Yi* ca atare. Poate că întronarea în Manciuria nu e decât primul pas în realizarea unui plan mai mare. Unii observatori pretind că Japonia ar conspira cu monarhiştii din China, urmărind a creea un guvern stabil, dincolo de Marele Zid.

DISEURUL
Raul Ionescu care a imprimat de curând mai multe discuri de succes.

D. F. vânător incercat, după doborîrea prăzii la Harghita (Miercurea Ciuc).

IN ATELIERELE LUI MOŞ CRACIUN SE LUCREAZĂ
Peste şase săptămâni, Moş Crăciun va fi din nou printre noi. Atelierele lui, au început să lucreze de mult, pregătind daruri pentru cei mici.

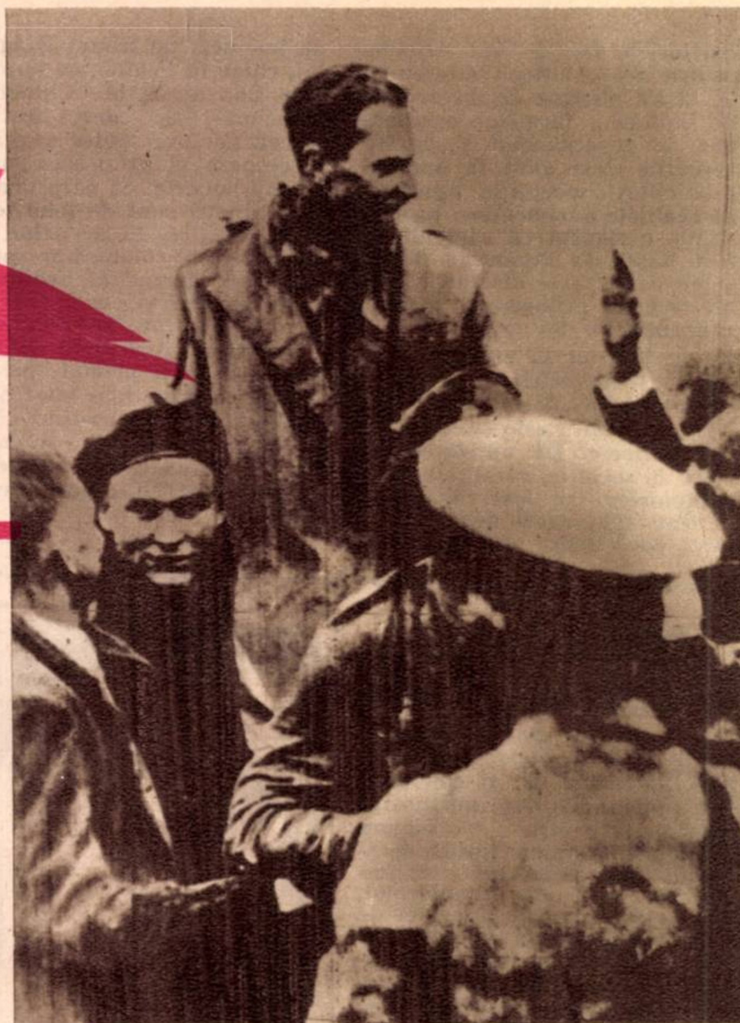

Sus: *Palatul comunal din Bârlad, a cărui piatră fundamentală s'a pus zilele trecute este opera arhitectului* C. Moşinschi *diplomat de guvernul francez.*
Jos: *Palatul administrativ şi de justiţie din Roman, tot opera arhitectului* C. Moşinschi.

POVESTEA lui SCOTT

de C. W. A. SCOTT

IATĂ-NE la Melbourne, două zile, douăzeci şi două de ore, şi cincizeci şi opt de minute după plecarea noastră depe aerodromul din Mildenhall.
Indată ce am aterizat am primit o telegramă de felicitare din partea Regelui şi a Reginei...
... Pentru Black şi pentru mine, cel mai important lucru era să sburăm cât mai repede şi cât mai regulat posibil; dorinţa de a câştiga cursa trecea pe planul al doilea în preocupările noastre.
... Australia ni se părea de tot depărtată, în clipa în care am părăsit Mildenhall, dar ne-am simţit mai bine când avionul nostru şi-a accelerat cursa lui, deşi aveam de străbătut nouri. N'am văzut nimic dedesubtul nostru, în afară de un scurt răstimp deasupra Olandei, pânăla Dunăre, lângă Budapesta.
Nourii ne-au înconjurat din nou deasupra Turciei. Apoi ne-am rătăcit şi am fost nevoiţi să aterisăm la Kirkuk (în noaptea de Sâmbătă spre Duminică). Dar am decolat curând şi la 9 dimineaţa am ajuns la Bagdad, îndată după plecarea soţilor Mollison.
Din Bagdad la Allahabad am sburat vreme de 12 ore, cea mai mare parte în întuneric, şi încă 12 ore, spre a ajunge la Singapore. A fost un sbor lung şi monoton, fără nici un fel de incident.

C. W. A. Scott purtat pe braţe la sosirea în Australia (fotografie transmisă prin radio-televiziune) Catheheart Jones descărcând poşta adusă din Australia. Artista engleză Florence Dermond se va căsători cu Black. Temerarul aviator, a făcut două cuceriri în acelaş timp.

Plictiselile au început dela Singapore. Şi n'aş mai voi să retrăesc ceasurile petrecute deasupra Mării Timor, când unul dintre motoarele noastre s'a oprit şi nu ne-a mai rămas decât unul singur. Ultimele trei etape au fost un adevărat coşmar şi vieţile noastre atârnau de un fir de aţă. Cel mai groaznic a fost deasupra Mării Timor, la 400 km. de Koepang. Am sburat foarte jos, orbiţi de ploaie, în mijlocul furtunii. Ne-am pus centurile de salvare, dar nu ne-ar fi slujit de fel, apele Mării Timor fiind pline de rechini. Nu ştiam dacă aparatul o să reziste, şi am răsuflat uşuraţi aterisând la Port-Darwin.
Eram foarte deprimaţi. Se părea că victoria o să ne scape printre degete, tocmai când eram aproape de ţintă. Era cu neputinţă să plecăm cu un singur motor, şi trebuia să procedăm repede, căci ştiam că olandezii erau pe urmele noastre. Mecanicii au lucrat cu eroism şi în două ore motorul era reparat. Dar o să poată rezista pânăla o înălţime suficientă? O cădere ar fi fost fatală.
Ne-am hotărît să înfruntăm pericolul. Avionul s'a înălţat şi a atins curând viteza de 240 klm. pe oră. La Charleville, am trecut prin aceeaş nelinişte. Ar fi fost prea crud să abandonăm atât de aproape

de țintă. Din fericire, mecanicii au fost tot atât de repezi ca și la Port-Darwin.

Ultimii 300 de klm. au fost foarte penibili. Simțiam că la fiece moment accidentul ne pândește. Cu cât ne apropiam de țintă, cu atât eram mai nervoși.

Insfârșit, am zărit ținta dorită: câmpul de curse din Flemington. M'am îndreptat către aerodrom și am sburat deasupra liniei de sosire. In clipa când aterisam, Black mi-a strigat:

— „Poate că n'am fost văzuți! Să mai sburăm odată peste linie!"

Deși se afla multă lume, pe teren, am făcut o jumătate întoarcere și am străbătut din nou linia de sosire.

Aterisând, nu mă gândeam atâta la victoria mea, cât la faptul că am isbutit, cu ajutorul lui Tom Black, să demonstrez calitățile unui avion britanic, pe o cale a imperiului britanic.

... Increderea noastră s'a dovedit întemeiată. E de mare însemnătate că un singur motor a putut să îndeplinească lucrul a două motoare.

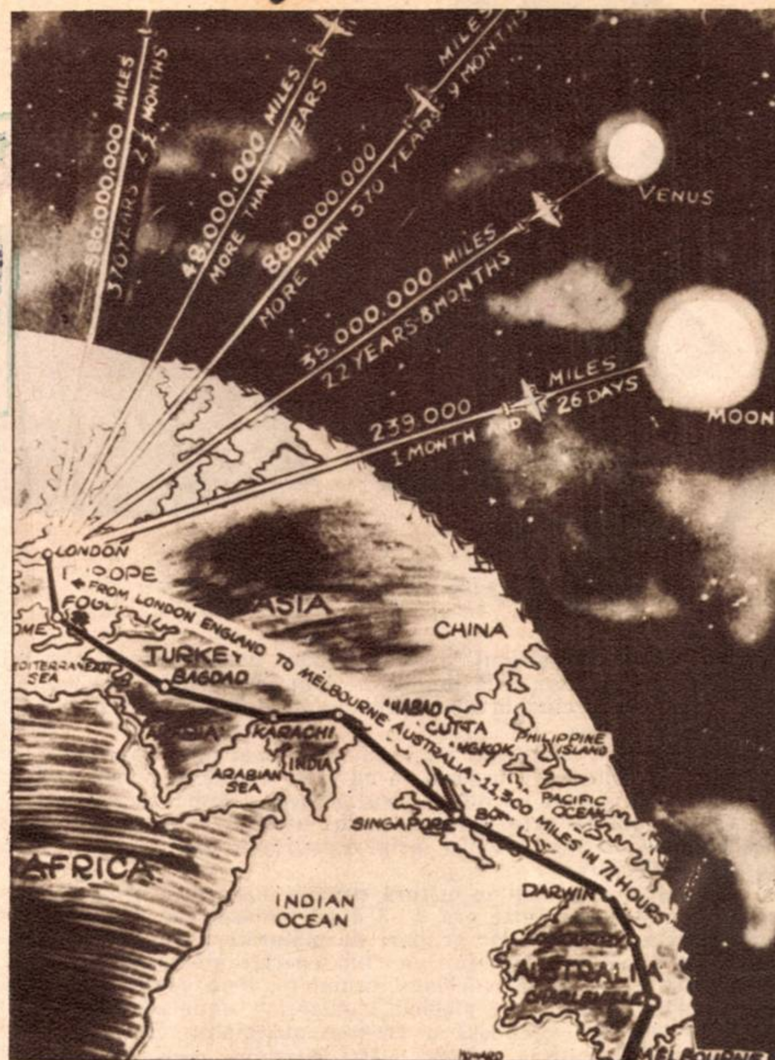
... Nimeni n'a străbătut încă o distanță atât de mare, într'un interval de timp atât de scurt.

Raidul e terminat. Nu cred că l-au câștigat cei mai buni aviatori, dar rezultatul dovedește superioritatea avionului nostru...

(Scott a dictat acest articol, prin telefon, din Melbourne, dela 18.000 klm. depărtare de Londra, și vocea lui nu părea de fel obosită, deși nu dormise timp de trei zile și trei nopți).

AVIONUL ȘI CARTEA POȘTALĂ

Chiar în ziua în care Scott și Black au legat Londra cu Melbourne în 77 de ore — spune directorul lui „Times" din Londra — am primit o carte poștală expediată din Cromer (Australia) la 18 Iulie 1907. Acestei cărți poștale i-au trebuit deci mai bine de 27 de ani, spre a face aceiaș călătorie, pe care a făcut-o avionul în 3 zile.

Dacă ar fi sburat cu aceiaș viteză ca în raidul Londra-Melbourne, ar fi ajuns la lună în 56 zile. Iar pentru un sbor la Saturn ar fi necesitat 570 ani și 9 luni!...

In Bucureşti înghiţim două grame de praf murdar pe zi

„Femeea are un miros agreabil atunci când nu miroase a nimic" ! spune un proverb latin. „Bucureştii ar fi un oraş frumos, dacă n'ar fi atât de murdar" ! spune lumea de azi.

MULŢI călători străini — chiar români, cari sosesc la sfârşitul vilegiaturii lor dela munte — sunt isbiţi, dela intrarea în gară, de o ciudată schimbare de atmosferă, încărcată cu fel de fel de miresme.

Unii europeni şi americani nu se sfiesc de a-şi nota impresiile lor şi de a le publica, mirându-se că cu toate florile şi pomii acestui oraş-grădină, răsbate un miros greu, pe care cea mai uşoară adiere de vânt îl poartă prin toate colţurile, străbătând prin ferestrele deschise ale marilor hoteluri, prin restaurante, prin teatre şi prin casele particulare.

E ciudat şi modul cum se mătură străzile noastre în orele când e circulaţie. Mai ales între ora 2—3 după amiază, veţi găsi câte un măturător zorit sau chiar grupuri de măturători, cari ridică praful până la cer, purtând într'un ritm energic măturoiul lor lung, în dreapta şi în stânga, dealatul drumului. Prin această manevră praful e îngrămădit spre rigolele trotuarelor, unde stă câtva timp până la trecerea vijelioasă a vreunui automobil, care vine să-l mături, înălţându-l la doi-trei metri deasupra caselor, peste vehicule, oameni şi animale, peste fructele şi alimentele din coşurile oltenilor şi ale băcăniilor cu uşa deschisă şi cu marfa pe trotuar, pentru ca să ajungă, în cele din urmă, iar în stradă, unde e din nou *„măturat"* de către harnicii purtători ai măturoaielor.

Bolnavii de scarlatină, de tuberculoză şi de alte boli infecţioase, strănutând şi scuipând, îşi amestecă microbii lor cu praful, care se ridică apoi sub formă de nori fumurii, în atmosferă, spre a fi respirat, înghiţit de trecătorii sănătoşi.

CÂT PRAF ÎNGHITE ZILNIC UN BUCUREŞTEAN?

In unele şcoale, numărul elevilor tuberculoşi este de 30%, după datele stabilite de statistica medicilor respectivi. Scarlatina e în creştere; mortalitatea, de pe urma altor boli, deasemenea.

„Realitatea Ilustrată" a bănuit că proasta stare sanitară a Capitalei ar fi în legătură cu *pulverofagia*, cu adaptabilitatea bucureşteanului de o înghiţi mult praf. Se ştie că medicii se ocupă actualmente cu *aerofagia*. Se spune că e o boală nouă, a celor cari „mănâncă aer". Am făcut o cercetare în lumea medicală şi ni s'a sugerat ideia de a cerceta cât praf înghite zilnic un bucureştean.

Pentru acest scop am apelat la d. căpitan G. I. Rădulescu, inventatorul măştii sistematice *Gir*. Măştile d-sale sunt de diferite tipuri, ce pot fi întrebuinţate atât în timp de răsboi, contra gazelor, cât şi în imp de pace, în anumite ocazii. Scoţând încărcătura specială contra gazelor, am pus, în cartuşul filtrant al măştii, nişte vată. Vata a fost în prealabil cântărită, cu preciziune, în faţa unei comisiuni şi apoi sigilată.

OMUL CU MASCA PE STRĂZI

Un om, angajat de noi, a circulat timp de trei zile, câte patru ore pe zi, prin diferite cartiere ale oraşului, astfel cum e de presupus că circulă, în termeni medii, un bucureştean.

In fiecare seară am cântărit masca, după întoarcerea din oraş a omului, servind de experienţă, şi de fiecare dată am găsit masca mai grea.

Diferenţa, în plus, era greutatea prafului oprit de stratul de vată, praf care ar fi înghiţit de omul nostru, de astădată ferit de a fi *pulverofag*.

Vata pusă în cartuş a cântărit, la începutul experienţei 4,68 grame. In prima seară a cântărit 6,35 grame, deci 1,67 gr. în plus. Acest plus reprezintă desigur praful oprit de vată.

A doua zi, am pus vată proaspătă, aproximativ aceeaş greutate ca în dimineaţa precedentă. De astă dată am găsit, seara, în plus 2,23 grame.

A treia seară, am găsit în plus 1,91 grame.

Făcând media acestor trei zile de experienţă, conchidem că un bucureştean înghite zilnic circa două grame de praf, care se depun în nas, gură, în bronchiile lui, în tracheea arteră, laringe, esofag, stomah, etc.

Inghiţim sputa, uscată, amestecată cu praf, a celorlalţi cetăţeni, plină de germenii primejdioşi ai scarlatinei, tuberculozei, ec., etc. Străzile se mătură nestropite, singure bulevardele şi străzile mai principale se stropesc. Arterele adiacente numai ploaia dacă le spală. Poate că ar fi nimerit ca toţi locuitorii cetăţii lui Bucur să-şi procure câte o mască protectoare de praf, de la d. căpitan G. I. Rădulescu. In cazul acesta puţin ne-ar păsa de metodele speciale ale Primăriei noastre, de a face curăţenie în oraş.

Norii de praf ridică milioane de microbi atunci când măturătorul este în exerciţiul funcţiunii.

Vidanjoarele — aceste veritabile focare de infecţie — trec de multe ori prin centrul oraşului.

CUM SE RIDICĂ GUNOAIELE?

Felul cum se ridică gunoaiele, în patru cincimi din străzile Capitalei, este deadreptul hidos. Lumea scoate gunoaiele pe trotuare, în faţa casei, în cutii de lemn putrezite, lighene sparte... Gunoiul stă câte două-trei ceasuri acolo, până ce trece „cel cu căruţa".
Asta numai în zilele când e aşteptat să vină.
Dar se întâmplă adesea că mult doritul gunoer să treacă cu căruţa plină.
— Nu mai am loc! — strigă el gospodinelor desperate — vin mâine... sau poimâne...
Şi gospodinele necăjite sunt nevoite să care, îndărăt în casă, gunoiul care va mai dospi acolo câteva zile, până la o nouă sosire a acestui slujbaş al Primăriei, cu căruţa lui deschisă, plină vârf, din care curg fel de fel de rămăşiţe, pe caldarâmul pe unde trece.
Un alt slujbaş al celor cari ne gospodăresc Capitala, măturătorul de stradă, va avea grija să ne trimită în gură şi în nas, odată cu praful pe care-l stârneşte măturând, toate aceste murdării în putrefacţie...
Iar mirosul... Păcat că mirosul nu se poate fotografia! Am face tablouri în mărime naturală să le trimitem edililor noştri, să şi le pună în casă, să ştie ei ce înghit bucureştenii. Asta ar putea fi cea mai bună răsbunare a unor cetăţeni paşnici şi răbdători cum sunt locuitorii Capitalei.

Omul cu mască, trimis de „Realitatea Ilustrată" pe străzile Capitalei, în vederea anchetei de mai sus.

Căruţele de gunoi stau descoperite la fiece colţ de stradă. Cea mai mică briză împrăştie murdăria.

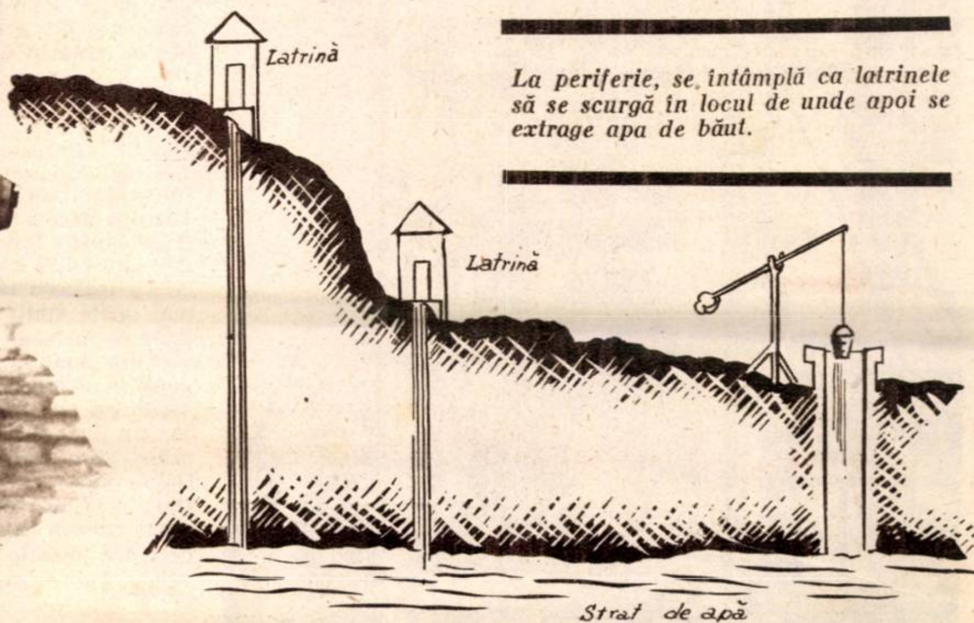
Şi să nu credeţi că asemenea grozăvii se petrec pe la marginile oraşului; nu, ancheta noastră s'a mărginit la un centru destul de redus: pe strada Armenească, pe str. Mântuleasa, pe str. Uranus, pe str. Cazărmii, pe str. Şelari, pe str. Şepcari, spre piaţă, şi hala de flori, etc.
Merită o menţiune specială diferitele maidane şi băltoace bucureştene, unde se aruncă gunoaie şi hoituri de animale. Unele din aceste maidane, situate în centre foarte populate, cum e maidanul din apropiere de staţia de autobuze „Bujaverca", servesc ca loc de descărcare pentru căruţele gunoaelor Primăriei!!
Pe maidanul dela Bujaverca am văzut copii jucându-se printre mortăciuni de câini şi pisici.
Să nu uităm a cita şi băltoaca enormă dela spatele tribunelor, unde se face defilarea de 10 Mai, la Cotroceni.

LATRINELE

Multe străzi sunt necanalizate şi au latrine primitive.
Din lipsă de canale, chiar unele străzi de prin parcuri noi de vile, prin apropierea gărilor, a terenurilor de sport, etc., au asemenea latrine.
Alte privaţi de scânduri, stau bătrâneşte, fără nici o jenă, cu spatele la stradă, chiar la marginea drumului nepavat, cum am găsit prin Vitan, apoi în cartierul Rahovei, etc.
Regretăm că masca d-lui căp. G. I. Rădulescu nu captează şi simfonia de mirosuri a Capitalei, pentru ca să o putem măsura sau cântări în vreun fel oarecare.

VESPASIANELE NOI

S'au construit, în ultimii ani, nişte vespasiane noi, foarte frumoase şi elegante.
Ni s'a spus, că fostul primar general al Municipiului Bucureşti, d. Dem. Dobrescu, ar fi surprins, pe vremea d-sale, o manoperă veroasă: cei cari voiau să deschidă un depozit subteran de benzină, erau obligaţi să dea un şperţ, nu ştiu cui, de vreo 50—60 mii de lei. Atunci, în mod foarte ingenios, a luat următoarea dispoziţie: *oricine are voe să facă un depozit de benzină, cu condiţia să construiască alături, o vespa-*

La periferie, se întâmplă ca latrinele să se scurgă în locul de unde apoi se extrage apa de băut.

Vespasianele moderne sunt numai de paradă: de un an şi mai bine stau închise.

siană modernă, subterană.
Pentru acest motiv am văzut răsărind o serie de asemenea depozite, cu vespasianele lor alăturate.
Dar pe când distribuţia benzinei a început de mult, de mai bine de un an, vespasianele continuă să stea închise.
In faţa Teatrului „Regina Maria", este o asemenea vespasiană, unde pe scări te opreşte o firmă cu însemnarea: *„Intrarea oprită!"*
La întretăerea Bulevardului Ferdinand cu şoseaua Mihai Bravul, se află un alt pompos centru de desfacere a benzinei, care la scările vespasianei a pus nişte sârmă ghimpată.
Dacă întrebi ce înseamnă toate aceste restricţii, ţi se răspunde:
— E gata vespasiana, dar n'au venit cei dela Primărie să o ia în primire, să puie un om de pază, etc.
In vremea asta, lumea îşi face necesităţile pe unde nimereşte.

O ŞCOALĂ PÂNGĂRITĂ

Astfel, peste drum de vespasiana citată mai sus, dincolo de şoseaua Mihai Bravu, tot pe Bulev. Ferdinand, este şcoala de fete *„Iulia Haşdău"*,

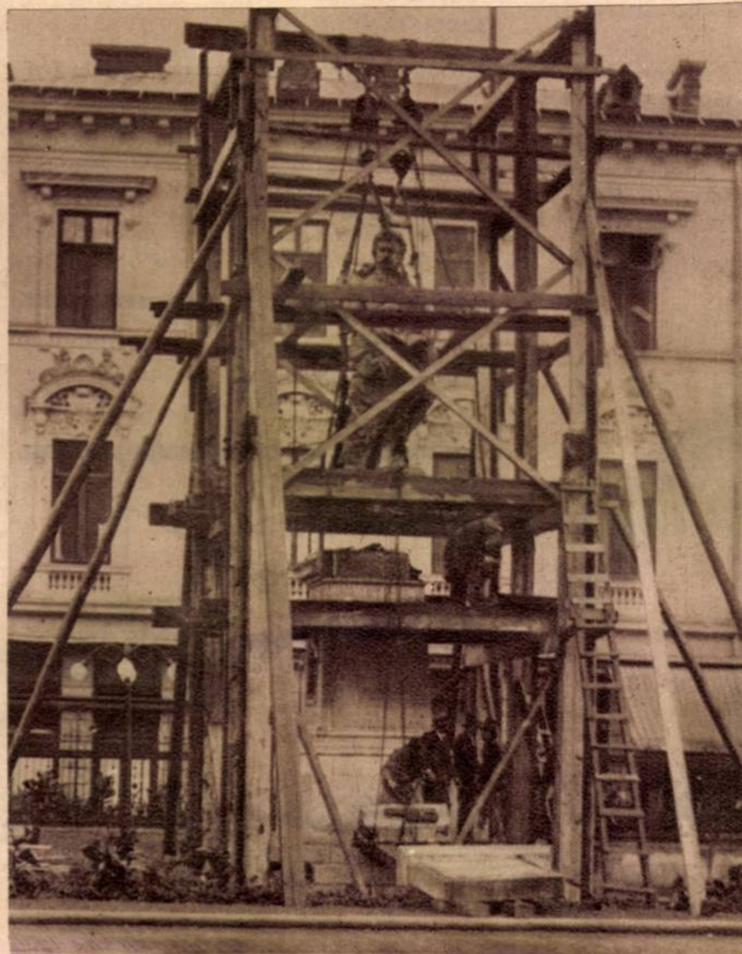

...Din nefericire tot gardul şi zidul a rămas vespasiana cetăţeanului bucureştean.

Masca întrebuinţată la experienţa noastră. Pe bucăţica de vată s'a adunat praful.

Şi pe când Bucureştii zac în murdărie, edilii se ocupă de... estetică: mută statuele din loc.

în parte neterminată.
Şi asta este un fel de bubă a Bucureştilor: clădiri, care au costat milioane şi care sunt lăsate să cadă în ruină. Ne gândim la un articol de reportaj cu titlul „Ruinele Capitalei".
Dar asta, pentru altă dată!
In faţa acestei şcoale de fete, pe jumătate dărăpănată, în care se ţin totuş cursuri, s'a aşezat o gheretă din acele curioase, de-ale Ministerului de Agricultură, pentru vânzarea fructelor, una din acele carcere întunecoase de bârne, cu nişte ferestruici mici şi joase, prin care nu încape nici un cântar şi nici vreun pachet mai mare.
A fost acolo un oltean şi a fugit!
Gheretа stă goală şi a fost transformată în latrină publică; pe dinăuntru şi pe din afară e lac şi murdărie. Iar pe uşă un grafoman glumeţ a scris: *„Doi lei taxa!"*
Elevele liceului şi profesoarele, întorcând capul, sunt nevoite să treacă pe lângă această gheretă, unde ziua namiaza mare, se văd grupuri...
Peste drum e o farmacie, unde vin bolnavi. Trec trăsurile, pe Bulevardul Ferdinand, spre gara de Est, la trenul de Olteniţa şi Constanţa. Mulţi străini îşi fac pe aci intrarea în Capitală, privind cu repulsiune trotuarul udat, pe unde se scurge murdăria până la rigola Bulevardului Ferdinand, şi grupul de persoane, mai mult sau mai puţin discrete ce se află totdeauna acolo.
Cetăţenii de prin partea locului ţin, la dispoziţia Primăriei, fotografia luată în acest colţ scabros al Capitalei.

HALELE

Halele bucureştene sunt o oroare.
Cel mai rău mirositor loc din Capitală credem că este cel din dreptul podului pe unde trec bolnavii la marele spital Brâncovenesc.
Mirosul greţos al halei de peşte, cu diferite cadavre împuţite, pătrunde prin ferestrele spitalului...
Cea mai mare hală de peşte din lume este cea din Triest. Zilnic, după ce s'a isprăvit târgul, se spală totul şi omul cu nasul cel mai fin, nu mai poate simţi nimic, trecând pe acolo.
La noi, mirosul halei noastre de peşte, se simte la orice oră din zi sau din noapte, la o distanţă de sute de metri; uneori vine o adiere până în dealul Mitropoliei, în sala de şedinţă a Parlamentului, îmbinându-se cu adierea uşoară ce soseşte din cartierul tabacilor sau cea nu prea depărtată a faimoaselor latrine din Rahova, a putreziciunilor din hala Bibescu-Vodă, precum şi a miazmelor exalate de Dâmboviţa.
Dar ce să mai spunem de chipul barbar de respingător cum se transportă carnea dela abator la hale, în camioane deschise, pline de sânge, de către hamali murdari, cari o cară pe umeri?...

Ce mai e de spus despre orientalismul tembel de a ocupa trei sferturi de trotuar cu fel de fel de gherete, butoae, lăzi, etc. In unele părţi nici n'ai loc pe unde să mai treci. Câteodată marfa se expune, fără nici o jenă, chiar pe caldarâmul străzii..
Totul pare că se face la noi numai de paradă: vespasiane moderne de paradă şi pavagii de paradă, care se'ncep, dar nu se termină...

CURĂŢITORII DE LATRINE

Suntem nevoiţi să intrăm cu brutalitate în materie şi să vorbim, fără ocol, despre toate ruşinile oraşului nostru, care de altfel sunt şi nenorocirea lui, căci întreţin focarele de infecţie a atâtor boale care ne ucid şi ne debilitează copiii.
Nicăeri în lume, nici la Stambul — oraş murdar prin tradiţie — şi nici într'alt oraş nu mai există sistemul barbar de a se goli latrinele cu cofele de mână, în butoae de lemn, puse în căruţe.
Asemenea căruţe hidoase, întâlniţi în fiecare seară, între 10—12, pe străzile Capitalei, lăsând în urma lor o duhoare pestilenţială, răspândind microbii febrei tifoide şi ai dezinteriei.
Aşa ceva nu se mai vede nici la Belgrad, nici la Zagreb, nici la Rusciuk.
Unii dintre aceşti vidanjori, spre a nu merge prea departe cu butoaele lor, nu se sfiesc să le descarce pe furiş, noaptea, prin locurile de la Nordul Capitalei, de unde iarna se scot munţii de gheaţă, pe cari — în timpul verii — îi consumă cetăţenii răbdători ai oraşului nostru.

APA BUCUREŞTILOR

Cetăţenii, cari au norocul să aibe conductă de apă în casă, lumină electrică, etc., nici nu se gândesc că sunt multe străzi şi cartiere, care n'au nici măcar canal, nici conducte de apă şi care sunt luminate şi azi cu lămpi de petrol.
Se mai văd prin Bucureşti, puţuri cu cumpănă, cu roată... iar în anii din urmă, au început să se introducă aşa zisele „puţuri americane".
Iată în ce constă acest puţ: cu un burghiu special se face o gaură, ca la o sondă de petrol, până la stratul nisipos, unde se dă de apă. Apoi se bagă înăuntru nişte tuburi de ciment.
In unele străzi, pe unde este conductă de apă, dar nu-i canal, locuitorii pun în legătură closetele lor cu aceste puţuri „americane".
In alte străzi, unde nu-i nici apă, nici canal, se aşează în puţ o pompă, care trage în sus lichidul de acolo.
Miile de latrine primitive, săpate la o adâncime mai mică, filtrează prin diferite straturi de pământ, nisip, etc., partea lichidă, trimiţând-o spre puţurile de unde se scoate „apă"!
Câteodată latrinele sunt sus pe deal, iar puţul de apă e în vale, la oarecare depărtare, cum e cazul puţului pitoresc cu cumpănă din str. Răcari.
Altădată, cum e prin cartierul Sebastian, sistematicile puţuri americane se văd chiar alături de latrine...
Ce să facă bieţii oameni? De sete nu se poate răbda!

PLANURI GRANDIOASE

In vremea asta edilii noştri se întrec în a croi bulevarde măreţe şi a muta statuile.
Nu suntem împotriva civilizaţiei, progresului şi esteticii.
Dar în râvna de a realiza planuri grandioase, edilii noştri uită că mortalitatea merge crescând în Capitală şi că ne-am făcut reputaţia de a fi cel mai murdar oraş din Europa, şi cu cel mai mare procent de tuberculoşi.
I se va ridica o statue grandioasă primarului, care, ca Augias, va face curăţenie în oraşul Bucureşti.

ALEX. F. MIHAIL

ONOMASTICA VOEVODULUI MIHAI
Cu prilejul zilei onomastice a Voevodului Mihai s'a oficiat o slujbă la Biserica Domniţa Bălaşa. Fotografia noastră reprezintă pe membrii guvernului la părăsirea bisericii.

Neglijenţele poliţiei şi ale siguranţei

Ziariştii parisieni — curagioşi şi liberi să-şi spună părerile pe faţă — aduc grave acuzaţiuni poliţiei şi siguranţei franceze, care s'ar fi făcut vinovate de neglijenţe nepermise în atentatul tragic al Regelui Alexandru al Jugoslaviei.

Vom reproduce câteva din aceste capete de acuzaţie, fiind convinşi că se pot trage învăţături pentru evitarea, pe viitor, a unor tragedii cum a fost acea petrecută la Marsilia.

„Socotim că faptul de-a nu ascunde greşelile monstruoase care au permis comiterea atentatului — *spun ziariştii francezi* — alcătueşte tocmai grandoarea Franţei. Dânsa a priceput că faţă de victime, prima sa datorie era să spună adevărul, să facă dreptate.

„Se ştia că atentatul va fi comis. Poliţia a fost avertizată pe diferite căi. Prin domnul Schumann, care prevenise guvernul; prin ministrul marinei, despre care credem că se poate spune c'a trimis o serie de scrisori, după care posedă còpii; prin domnul Meyer, director al poliţiei judiciare, care prevenise siguranţa naţională, şi chiar prin presă. Un ziar de seară a anunţat că atentatul va fi comis; ziarul fusese alarmat de către poliţia jugoslavă.

„*Şi cu toate acestea, nu s'au luat măsuri.*

„Prima greşală: debarcarea la Marsilia. Se ştie că Marsilia este un oraş în care mişună o populaţie dubioasă şi neliniştitoare, asupra căreia supravegherea poliţiei e foarte grea.

„A doua greşală: debarcarea în vechiul port. Regele este lăsat să acosteze în imediata apropiere a mahalalelor cele mai rău famate din lume, unde derbedeii sunt mai numeroşi.

„A treia greşală: regele e condus cu automobilul neblindat şi care are şi scară. Ştim foarte bine că scările trebuesc evitate. Tot pe o scară de trăsură s'a suit şi asasinul preşedintelui Carnot.

„A patra greşală: în jurul automobilului nu există motociclişti. Dealtminteri nu sunt nici călăreţi. Odinioară, se aşezau o duzină la dreapta şi o duzină la stânga trăsurilor regale. La Marsilia, un singur colonel, al cărui cal se sperie, bineînţeles, când asasinul se repede...

„A cincea greşală: numărul gărzilor mobile e ridicul de mic. Ministerul a afirmat că ar fi trimis 48 de inşi ca să păzească pe Regele Jugoslaviei. Pentru câţi oameni politici nu s'au trimis de zece ori mai mult!

„A şasea greşală: pe câtă vreme, în general, automobilul unui şef de stat trebue să circule cu 20 klm. pe oră, ba chiar adesea această viteză e întrecută, automobilul cu Regele Jugoslaviei se mişcă încet, cu 8 klm. pe oră. Aceasta înseamnă 12 klm. primă, în avantajul asasinilor.

„A şaptea greşală: mulţimea nu e ţinută printr'un cordon rectiliniu, aşa încât să poată fi observaţi acei cari eventual s'ar desface din grup. S'a plasat tot la câte zece metri un poliţist, care bineînţeles, n'a fost în stare să asigure rigiditatea frontului."

Mai departe, ziariştii citaţi aduc

Dubrownik a acostat în partea cea mai rău famată a Marsiliei.

Regele Alexandru şi Barthou au fost nevoiţi să treacă prin mulţime până la automobil.

Automobilul, nu numai că nu era blindat, dar era deschis pe jumătate şi avea scară.

Mulţimea nu era ţinută îndărătul unui cordon rectiliniu.

învinuiri poliției de-a nu fi avut grije să organizeze un serviciu sanitar, de-a nu fi instalat, în vreo farmacie, depe drumul care urma să fie parcurs, un chirurg, într'o cameră desinfectată.

„Dacă poliția — *spun ziariștii francezi* — ar fi avut această grije, Regele Jugoslaviei nu, dar domnul Barthou, cu siguranță, ar fi putut fi salvat. Ucigașul l-a rănit numai la braț, dar e-moragia n'a fost oprită la vreme, și au trecut trei sferturi de oră, din momentul în care a fost lovit, până i s'au dat primele ajutoare."

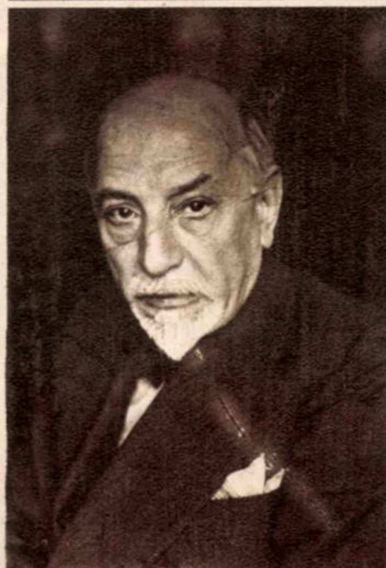
După atentat poliția n'a fost loială.

„In fața acuzațiilor, ea recurge la minciună, — *spun ziariștii francezi.* Confiscă filmele acuzatoare. Declară că ucigașul a fost singur (minciună, érau patru complici); declară că avea un pașaport în regulă (minciună, împotriva căreia Cehoslovacia a protestat imediat); declară că n'a cunoscut pe asasin (și-l căuta de opt zile). Poliția din Marsilia închide și bate pe ziariștii și pe fotografii vinovați de a fi văzut și de a fi semnalat toate lipsurile ei..."

„A doua zi după atentat, președintele Republicei pleacă spre a saluta cadavrele victimelor și pe regina îndoliată. La gară găsește un serviciu de ordine scandalos. Pe când presa este menținută cu violență în afară de gară, președintele Lebrun deabia își face loc, printr'o mulțime atât de numeroasă, încât miniștrii deabia pot să ajungă până la dânsul. La plecarea din Marsilia aceleași lipsuri ca și la plecarea din Paris.

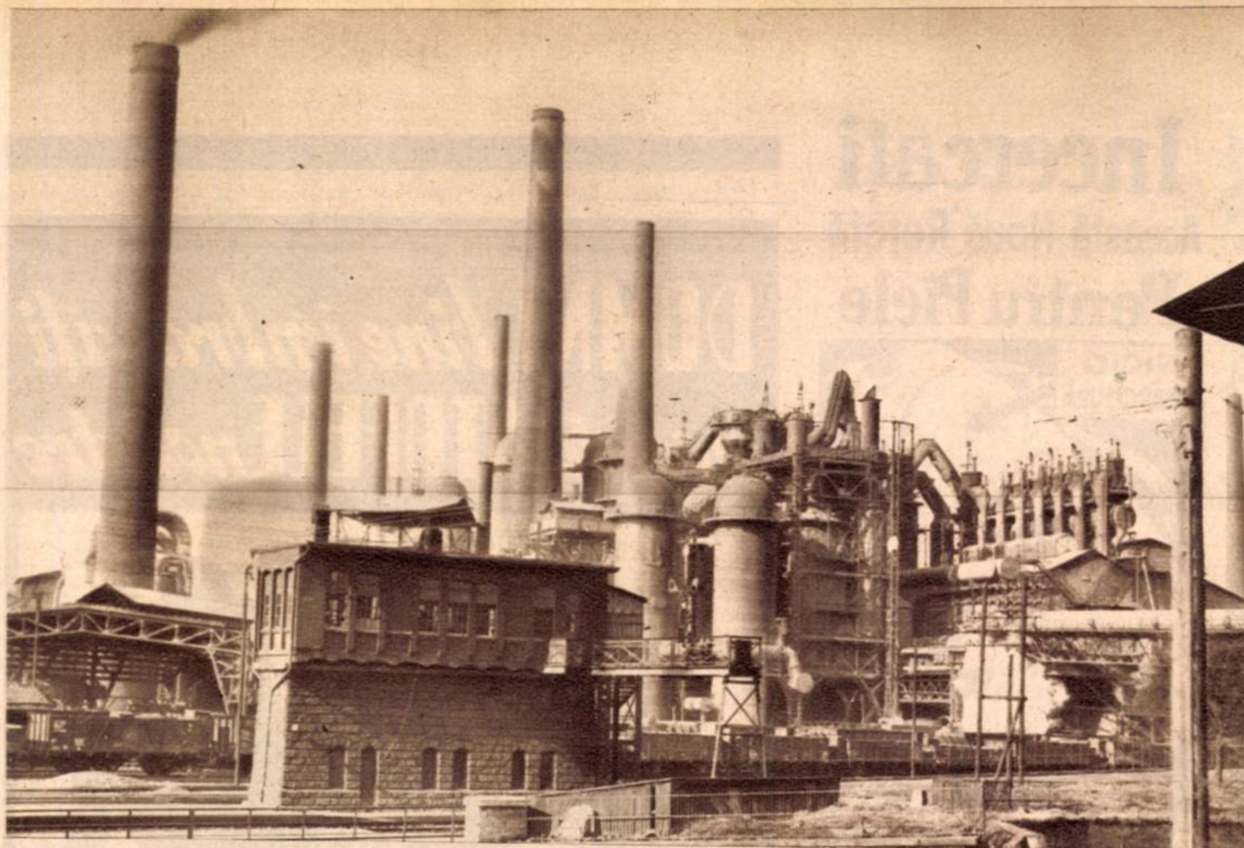
„S'a uitat să se prevină compania P. L. M. (Paris-Lyon-Mediterana) când președintele a plecat; s'a observat că oamenii pompelor funebre nu se aflau acolo. Agenții și garda mobilă a trebuit să transporte cosciugul lui Barthou la patrusute de metri depărtare de salonul de așteptare. Acest transport s'a făcut în întuneric total, printre șine, până la capul trenului, unde se găsia vagonul mortuar. Domnii Herriot și Tardieu au trebuit să treacă peste linii, peste hârtoape, peste ace, peste sârmele de comandă, ca să poată ajunge până la vagon, spre a saluta rămășițele pământești ale ministrului mort, ce era dus la Paris.

„Iată cum s'a procedat după drama din Marsilia!"

PIRANDELLO, LAUREAT AL PREMIULUI NOBEL

Renumitul scriitor italian a fost laureat cu premiul Nobel pentru literatură pe anul 1934.

O vedere asupra uzinelor din Sarre. Cea mai importantă industrie o constitue acolo cea a minelor de cărbuni.

Portul de cărbuni de la Saarbrücken, capitala regiunii Sarre.

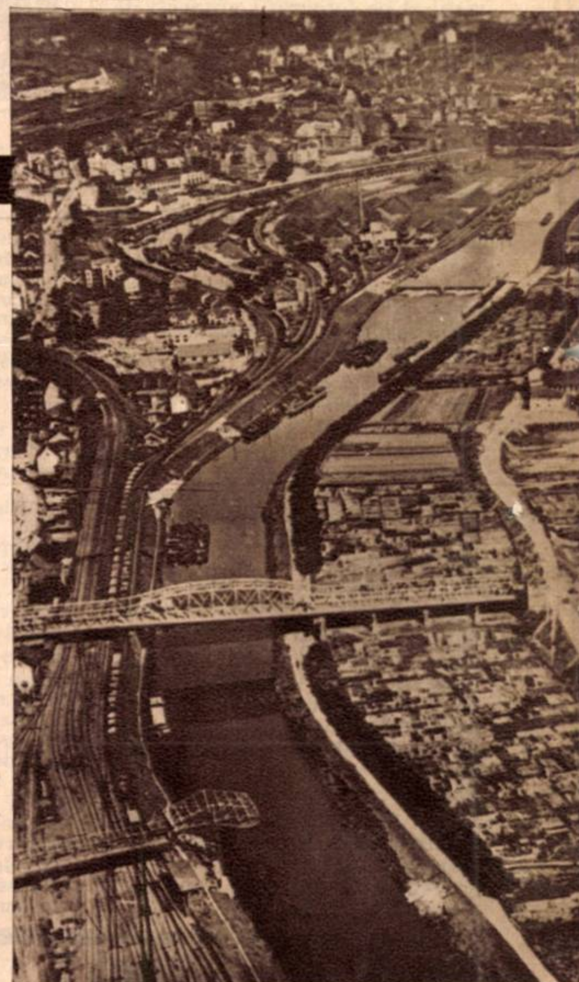
PROBLEMA ȚINUTULUI

Sarre, teritoriu lorrenez, udat de râul *Sarre* care, izvorând din *Vosgi*, străbate Prusia Renană și se varsă în *Moselle*, e o țărișoară muntoasă, împădurită de jur-împrejur, veșnic umedă, posomorîtă și neroditoare, dar una din cele mai populate ale Europei, cu cei 800.000 locuitori ai ei de limbă germană.

Din pântecele acestui pământ trist se extrăgea, înainte de răsboi, peste 13 milioane tone anuale de cărbuni. Bogăția regiunei rezidă în straturile ei carbonifere și în stabilimentele de industrie grea: rezerve imense de cărbuni alimentează turnătoriile, oțelăriile, o întreagă și formidabilă metalurgie, în jurul căreia înfloresc fabrici, ateliere, sticlării, ceramice și uzine de tot felul. Numai subsolul dă viață ținutului; el abundă în cărbune, dar e sărac în grâu: agricultorii nu sunt mai mulți de cinci mii.

Dintre liniile ferate, care pătrund în Germania, dinspre granița răsăriteană franceză, șase trec prin Sarre, iar *Sarrebruck*, capitala ei, domineazā încrucișare căilor ferate între *Paris* și *Magonza*, între *Strassburg* și *Colonia*.

Acest teritoriu, în extensiunea lui completă, a fost francez dela 1680 până la 1697, sub Ludovic XIV, adică vreme de 17 ani; apoi, a redevenit francez dela 1792 până la 1815, sub Napoleon I, adică 22 de ani. Ținutul Sarre a rămas german dela 1815 la 1918.

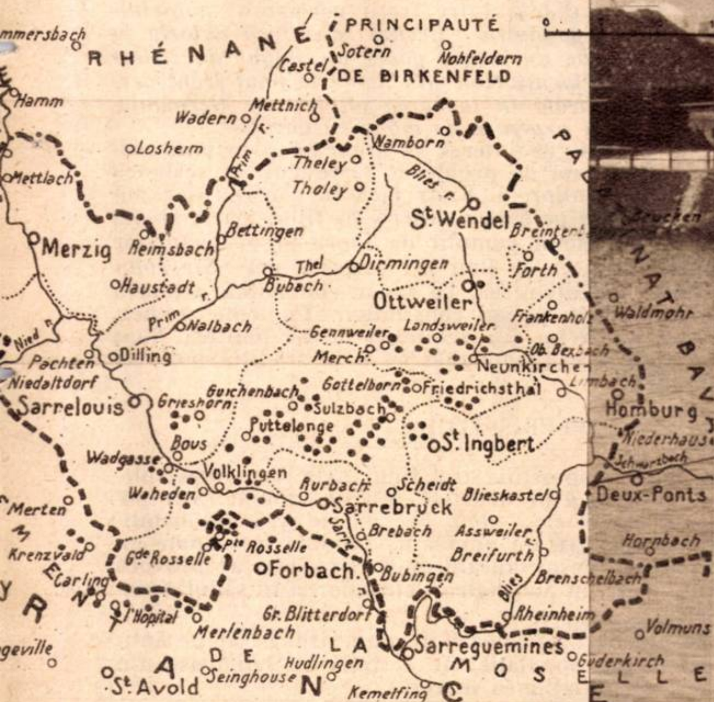

O vedere din avion asupra orașului Saarbrücken (126.000 locuitori) capitala regiunii Sarre.

Președintele Knox, guvernatorul regiunii Sarre la la masa de lucru.
Alăturat, palatul președintelui.

SARRE

CHESTIUNEA ȚINUTULUI SARRE LA VERSAILLES

In momentul declarării răsboiului, s'a pus imediat pe tapet chestiunea *Alsaciei* și *Lorrenei*, dar nu s'a făcut nici o aluzie cu privire la *Sarre*. Cu toate acestea, în Octombrie 1915, secretarul general al *Comitetului metalurgic*, d. *Pinot*, cerea anexarea cu orice preț a ținutului *Sarre*, demonstrând că fără *Sarre*, întoarcerea *Alsaciei* și a *Lorrenei* risca să provoace în Franța o criză industrială neînchipuit de primejdioasă *„deoarece aceste două provincii ale noastre consumatoare a 18 milioane tone de cărbuni, nu produc decât patru, așa că vor trebui adăugate încă 14 milioane la cele 21 milioane de tone pe care înainte de răsboi le ceream în streinătate"*.

In 1917, *Congresul industriașilor metalurgici* formulează două deziderate: anexarea bazinului *Sarre*, și aprovizionarea industriei franceze, pentru un timp cât mai îndelungat. cu un tonaj de cărbuni, care urma să fie fixat.

In urma distrugerii de către germani a minelor de cărbuni din nordul Franței, ideea unei compensații prinse tot mai multă formă, în calculele bărbaților de stat francezi.

In 1919 intervine *„Dreptul popoarelor de-a dispune de soarta lor"*; dar față cu stăruințele lui *Tardieu*, *Lloyd George* atrase atenția că *„bazele păcii, așa cum fusese acceptate de Franța, nu vorbesc decât despre reparațiunile cuvenite din 1871, iar nu despre acelea din 1815"*.

Reședința direcțiunii miniere franceze la Saarbrücken.

Delegații Ligii Națiunilor la Sarre.

Articolul 19 al tratatului dela Versailles stabileşte următoarele: *„Germania renunţă în favoarea Societăţii Naţiunilor, considerată ca mandatară, la guvernarea teoritoriului aci specificat* (noul teritoriu al Sarre-ului). *La expirarea termenului de 15 ani, datând dela punerea în vigoare a prezentului tratat, populaţia zisului teritoriu va fi chemată să se pronunţe asupra suveranităţii sub care e hotărîtă să se statorniceascâ".*
Astfel luă naştere tânărul teritoriu al Sarre-ului, pus sub tutelă până la majoratul de 15 ani, care se va împlini la 13 Ianuarie 1935.
Patruzeci de paragrafe anexate articolelor din tratat stabilesc cumpărarea minelor din partea Franţei, în contul reparaţiunilor; libertatea folosirei de lucrători streini; guvernarea teritoriului încredinţată la cinci membri numiţi din sânul consiliului *Soc. Naţiunilor*, căreia de altminteri i s'a încredinţat orice control; suspendarea obligativităţii serviciului militar; stabileşte, însfârşit, că la expirarea celor 15 ani ai acestui regim provizoriu, toate persoanele trecute de 20 de ani, bărbaţi şi femei, locuind pe cuprinsul teritoriului, la semnarea tratatului, vor vota pe comune sau pe districte, una din următoarele trei alternative: *alipirea de Franţa; autonomia teritoriului; sau, întoarcerea la Germania, dorită de Hitler.*
Dacă, după plebiscit, totul sau o parte din teritoriu se întoarce la Germania, aceasta va relua în bloc drepturile de proprietate ale Franţei, după valoarea corespunzătoare în aur, a tuturor minelor aflate pe teritoriu. Totuş Franţa şi francezii au drept să cumpere o anumită cantitate din cărbunele bazinului, cumpărare justificată de nevoile lor, la data întoarcerei la Germania a tuturor sau a unei părţi din mine. Timpul maxim acordat Germaniei pentru răscumpărarea minelor este de un an, putând eventual să fie amânat prin acorduri încheiate între cele două puteri.

SARRE-UL DIN 1920 PÂNĂ LA 1930

Inginerii francezi preţuesc rezervele de cărbune, clasificat drept coks metalurgic în stare să rivalizeze cu acela de Westfalia, la trei miliarde de tone pe frontiera lorrenă şi la nouă miliarde şi 400 milioane în însuş cuprinsul teritoriului Sarre; totul aflat în vecinătatea imediată a metalurgiei franceze, cantonată în partea dinspre răsărit şi legat de ea prin căi ferate şi canale. Franţa are nevoe de 25 milioane tone de cărbuni pe an. Sarre-ul ar putea să aibă o producţie de două şi chiar patru ori mai mare şi să-şi intensifice vânzările sale în Franţa, destul de însemnate (cinci-şase milioane de tone anual, care adăugate la consumul intern din Sarre, reprezintă 80% din producţia indigenă; restul e împărţit între Germania, Elveţia şi Italia).
Interesele franceze în *Sarre* sunt specificate în minele domeniale; în capitalurile investite (1.800.000 franci), în schimburile comerciale (printre ţările cliente ale Franţei, Sarre-ul figurează în primul plan, apoi urmează în ordine Belgia, Italia, Anglia, Germania şi Elveţia).
Opiniei publice franceze i s'a dat să înţeleagă că timpul va înlătura toate dificultăţile; că „gentileţea franţuzească", eleganţa femeilor pariziene, precum şi frumuseţea oraşelor galice, opusă sterpiciunii prusace şi îmbufnării de peste Rhin vor fi de-ajuns ca să-i arunce pe toţi locuitorii Sarre-ului în braţele Franţei.
Această iluzie atât de dulce a durat de la 1920 până la 1929, ani în decursul cărora *„Liga drepturilor omului"* conducea o anchetă în Sarre şi conchidea cerând în mod solemn anexarea anticipată a Sarre-ului la Germania.
Dela 1929 la 1930, între *Briand* şi *Stressemann* avură loc tratative pentru un acord cu privire la problema Sarre-ului. Intrevederea dela *Haga*, care puse capăt ocupaţiei din *Rhenania*, n'a hotărît în schimb nimic pentru *Sarre*, iar la 30 August cei doi miniştri se limitau să amâne examinarea intereselor părţilor pentru mai târziu. Tratativele, începute în Septembrie pentru studierea întoarcerei anticipate a Sarre-ului la Geremania, n'au ajuns la nici un rezultat.
Cu căderea cabinetului Briand şi venirea la putere a lui Tardieu, apropierea franco-germană căpătă tot mai puţini sorţi de înfăptuire, până când nimeni nu se mai gândi să atace această problemă.

FRONTUL GERMAN ŞI FRONTUL FRANCEZ

Pentru propaganda lui în Sarre, guvernul german dispune de un număr impunător de grupări şi personalităţi, care primesc directive din Berlin: ziare, cler, sindicate, partide, deputaţi locali, industriaşi, comercianţi, slujbaşi. Nu mai încape îndoială că organizarea germană e mult mai activă decât cea franceză care, deşi a deschis numeroase şcoli primare şi tehnice, a căror întreţinere costă peste zece milioane franci anual, pare să nu fi dat rezultate satisfăcătoare.
La sfârşitul lui 1932, situaţia se limpezi de-abinele cu rezultatul alegerilor comunale. Din 360 comune, 13 au ales o listă autonomistă, întrunind abia 1309 voturi dintr'un total de 52.587 alegători, adică 2,3%. Nici un autonomist n'a fost ales în restul celorlalte comune. Din 4301 consilieri aleşi, numai 7 s'au declarat favorabili *statului quo.*
Venirea la putere a lui Hitler provoacă desorientare în opinia publică, dar două dintre cele trei partide existente rămaseră în espectativă, iar partidul socialist, condus de *Max Braun*, se intitulă: *„Frontul antifascist din Sarre"* iar nu *„Front autonom separatist"*. Deosebirea e cât se poate de semnificativă!
Manoperile hitleriste determinară pe preşedintele comisiunei care guvernează Sarre-ul, englezul *Knox*, să publice şapte ordonanţe, menite să înfrunte teroarea nazistă şi să paralizeze propaganda germană.
Insă noul comisar german Pirro putu să lanseze o proclamaţie vibrantă, prin care slăvia alianţa între fraţii germani: *„muncitorul, ţăranul, slujbaşul, neguţătorul, fiecare să-şi facă datoria la postul lui, însă toţi să aibe un singur gând, un singur dor: Germania noastră. Adeziunea locuitorilor din Sarre la noul front german şi activitatea desfăşurată în favoarea alipirei de Germania, vor fi singurele condiţiuni pentru a da mâna cu naziştii".*
La acest punct, nu e lipsit de interes să aruncăm o privire asupra atitudinei englezilor faţă de problema Sarre-ului. In sesiunea din Ianuarie a Soc. Naţiunilor, d. *Knox* făcu în consiliu o expunere a situaţiei teritoriului, pe care o descrie ca fiind foarte gravă, cu scopul să justifice regimul cumplit de aspru al ordonanţelor sale. Reprezentantul francez se ţinu în rezervă, dar *Sir John Simon* nu-şi ascunse nemulţumirea, ba chiar condamnă acţiunea organelor administrative, în plenul consiliului. Cu toate acestea, reintors în *Sarre*, d. *Knox* nu şi-a schimbat de fel politica. Sunt multe de vorbit. Oare acest joc dublu nu e în tradiţia politicei continentale a Angliei?

PLEBISCITUL

S'a mai spus că după dispoziţiile tratatului dela Versailles, plebiscitul va trebui să se facă pe districte, sau pe comune. S'ar putea ajunge la această concluzie: *statu quo* nu va avea probabilitate de aplicare decât pentru un număr de comune învecinate topograficeşte, deoarece desmembrate unele de altele ar provoca lipsa unei baze suficiente, în Societatea Naţiunilor şi în sânul comisiunei.
Asociaţia franceză din Sarre afectează un optimism bazat pe antihitlerismul manifestat de populaţie, pe desbinările religioase din Germania de azi şi pe inflaţiunea mărcii.
Desigur că aceasta ar putea influenţa massele aşa încât ele să voteze „statu quo", rămânerea la situaţia actuală. Poate fi dorită menţinerea *statu quo* pentru acele comune care îl doresc? Autonomiştii nu sunt francofili; ei sunt animaţi de marxism şi Briand însuş a spus: *„Dac'ar veni la mine, le-aş închide uşa!"* Aceste teritorii s'ar putea administra singure? Bugetele lor ar putea să fie echilibrate? Interesele comerciale ale Franţei ar putea fi salvgardate? Alsacia şi Lorrena s'ar simţi mulţumite, să aibe ca vecin un stat autonom, în marea lui majoritate marxist?
In realitate, francezii, oameni cinstiţi, văd că au fost înşelaţi de propaganda unui partid şi o mare fierbere se manifestă printre *„conjuraţi"*, susţinătorii unui Sarre francez, cari îşi aruncă unii altora tot soiul de învinuiri.
Refuzul plebiscitului, pe care se pare că-l doresc unii, nu constitue o soluţie a problemei. Ba s'ar putea chiar, ca un consult ulterior să aducă succese şi mai mari Germaniei, dacă la acea dată regimul politic al Reichului ar fi altul.
Mandatul, de-o extremă gingăşie, de-a organiza plebiscitul, a fost încredinţat ministrului Italiei la Geneva (în colaborare cu alţi doi membri) a cărui personalitate constitue o garanţie de onestitate, în măsură să înfrunte judecata cea mai severă a oricărui popor din lume. Despre aceasta ne încredinţează aprobarea unanimă a tuturor forurilor răspunzătoare şi mai ales uşurarea spirituală trezită în toate popoarele Europei, la ştirea că baronul *Aloisi* a încheiat acordul între Franţa şi Germania, cu privire la modalităţile plebiscitului.
După plebiscit, care urmează să se facă în termenii stipulaţi de tratat şi cu respectarea dispoziţiunilor impuse de comisiunea delegată a Societăţii Naţiunilor, nu va mai rămâne altceva decât ca toată lumea să accepte rezultatele.
Dacă un număr suficient de alegători votează pentru *statu quo*, va trebui să se întocmească pentru el un statut special (drepturi politice, parlament legislativ, budget, încurajări economice, etc.).
Dacă însă câteva comune, puţine la număr, votează în majoritate *statu quo*, ele n'au votat nici pentru Franţa, nici pentru Germania, şi nici pentru un stat autonom. Numărul comunelor va fi astfel neînsemnat ca să mai îndreptăţească pentru ele un nou referendum. Se va găsi totuş un număr de refractari pentru cari Societatea Naţiunlor va cere garanţii guvernului ce se va instala în Sarre, dar nu e exclus ca Franţa să trebuiască a primi pe pământul ei, împreună cu alţi oaspeţi, pe numeroşii refugiaţi politici, cari n'au luptat nici pentru Franţa şi nici pentru Germania.
Ar mai rămânea de luat în desbatere regulamentul economic. Pentru minele de cărbuni, Germania a oferit Franţei în 1930, 300—400 milioane de mărci aur; e vorba acum să se stabilească de experţi valoarea lor reală şi să se execute plata, o parte aur iar alta în natură.
Pentru comerţ, vor trebui încheiate acorduri de apărare.
Dacă într'o bună zi, Franţa şi Germania îşi vor da mâna pe tărâmul economic, înfăptuind o reglementare a chestiunilor franco-sarreziane, aceasta ar putea să procure un prim element, precedentul acordurilor viitoare, pasul iniţial spre o mare înţelegere economică europeană, menită să salveze continentul de mizerie şi răsboi.

A. P.

STÂNCA TRĂDĂTORILOR

Săpăturile ce se fac sub ordinile premierului Mussolini scot la lumină interesante relicve din trecutul Romei antice.

S'A reconstituit faimoasa *Stâncă Tarpeeană* de pe care vechii romani își aruncau trădătorii. Asta înseamnă c'a fost curățită de acumulările de țărână, depuse de secole și care-i ascundeau forma originală. La baza stâncii se adunaseră asemenea mormane de cărămizi și praf, încât nu se mai putea numi înaltă și un om îmbrâncit de pe vârful ei s'ar fi ales cel mult cu câteva leziuni ușoare. Acum a fost readusă la starea în care se afla pe vremea când sobrii romani se serviau de ea, ca de un mijloc de execuție a trădătorilor.

Vechile lespezi, ce sprijiniau stânca, au fost scoase la lumina zilei. Se crede că ele au făcut parte dintr'un templu. De dimensiuni enorme și necimentate între ele, acestea sunt cele mai vechi pietre ce s'au găsit vreodată în Roma.

Stânca Tarpeeană se află pe panta sudică a colinei capitoline și multe din inesteticele clădiri moderne au fost dărâmate în această regiune, pentruca anticul *Teatru Marcellus* să poată fi mai bine văzut. Câteva din principalele străzi ce merg pe *Colina Capitolină*, spre *Coloseum*, vor fi deasemeni desființate, ceeace va face ca acest istoric edificiu să apară ochilor fără nici un obstacol, în toată măreția lui.

Toate acestea fac parte din marile lucrări începute de *Mussolini*, pentru restaurarea celor mai vechi colțuri din Roma. *Forumul roman* a fost unul dintre primele edificii scoase astfel la lumină.

Puține sunt în lume colțurile istorice, care să exercite asupra imaginațiilor cu înclinări romantice, o fascinație mai puternică decât *Stânca Tarpeeană*.

In vechea Romă ea a jucat un rol similar cu acela pe care l-a avut *Turnul Londrei* în Evul Mediu. Mulți trădători au fost îmbrânciți din vârful acestei stânci, dar istoria ne arată că un număr egal de eroi au murit aci, sacrificându-se pentru idealurile lor.

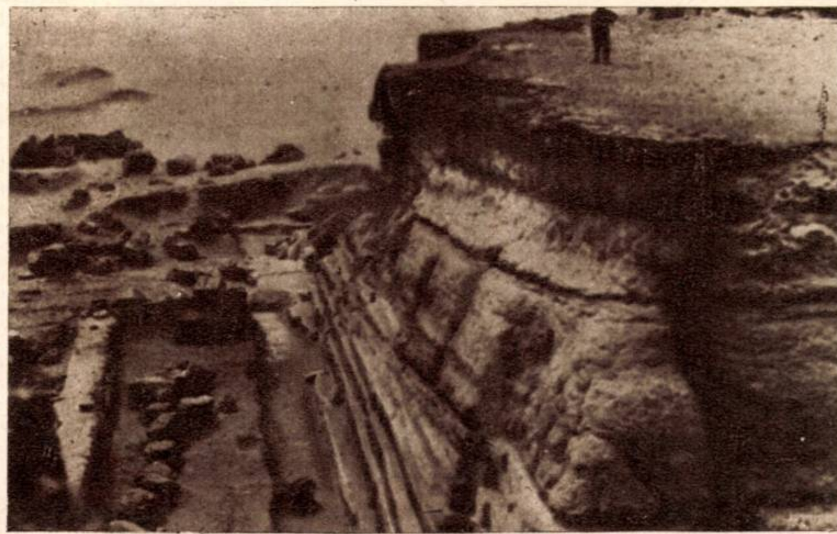
Legenda spune că stânca își trage numele dela *Tarpeea*, o fată care pe vremea întemeerei Romei, sub *Romulus* și *Remus*, a deschis porțile cetății, în fața războinicilor sabini. Ea fusese ispitită de podoabele de aur ale soldaților și se învoise să predea cetatea, urmând a primi în schimb ceeace ei *„purtau pe brațul stâng"*, adică giuvaerurile. Aceștia făgăduiră și după ce supuseră cetatea, îngrămădiră asupra ei scuturile, pe care le purtau deasemenea pe brațul stâng, drept pedeapsă pentru trădarea ei.

Ceva mai târziu, frumoasele femei sabine, furate de romani, și căsătorite cu forța, se aruncară între luptători și arătându-le copiii, își convinseră părinții și frații să înceteze a lupta, împotriva soților lor romani. O legendă spune că Tarpeea a fost îngropată la piciorul stâncei, dar în acelaș timp se credea că ea a continuat să trăiască acolo vecinic, ascunsă într'o cavernă misterioasă.

Istoricii moderni se îndoiesc însă că *Tarpeea* ar fi fost o trădătoare, și se îndoesc chiar c'ar fi existat, pentrucă numele ei pare să fie venerat de popor și cred că legenda a fost inventată ca și aceea a lui *Aeneas* condus la Roma de o scroafă cu treizeci de purcei, ca și aceea a lui *Romulus* și *Remus*, alăptați de o lupoaică și alte povești interesante, dar greu de crezut.

Acești istoricieni sunt de părere că legenda fetei trădătoare a luat naștere după ce *Sânca Tarpeeană* a fost întrebuințată ca mijloc de execuție, pentru a-i explica întrebuințarea și a-i da o origine cât mai senzațională. Romanilor le plăceau legendele tari și puțin le păsa de erau sau nu adevărate. La o Universitate modernă ni se

O parte din stânca tarpeeană care a fost desgropată de curând.

Tabloul lui David, înfățișând scena legendară a intervenției femeilor sabine, în lupta dintre soții romani și părinții și frații sabini.

spune că povestea își are originea într'un rit — un *tabu* în legătură cu prăzile militare, care erau îngrămădite într'un anumit punct spre a nu fi atinse. *Tarpeea*, după această ultimă teorie, era o zeitate locală și felul morței sale a fost sugerat de scuturile capturate în răsboi și îngrămădite pe altarul ei, iar trădarea, inventată, pentru a explica pedeapsa.

Aceste complicate și interesante chestiuni vor fi elucidate de actualele săpături ce se fac în jurul *Stâncei Tarpeene*.

Vechiul istoric *Tit Liviu* povestește și el legenda *tarpeeană*, în modul următor:

„Pe când Tarpeius guverna cetatea romană" spune Tit Liviu *„Titus Tatius, regele Sabinilor făgădui fiicei acestuia, care ieșise să aducă apă pentru sacrificiu, o mare răsplată, în cazul că avea să-i deschidă porțile cetății. Odată intrați, răsboinicii o uciseră, îngropând-o sub armele lor, fie pentru a da impresia că intrarea lor fusese favorizată de o furtună, fie pentru a arăta cum trebue tratat un trădător. La aceasta se mai adaugă legenda că Sabinii purtau deobicei pe mâna stângă brățări de aur masiv și inele cu pietre prețioase și că ea ar fi făcut un târg cu ei, cerându-le să-i dea ceeace aveau în mâna stângă, de unde urmă că în locul podoabelor de aur, răsboinicii îngrămădiră asupra ei, scuturile."*

Alții spun însă că cerându-le ceeace aveau în mâna stângă, ea înțelegea chiar scuturile și că părând nesinceră, soldații o uciseră.

Sabinii puseră stăpânire pe cetate și în ziua următoare, când armata romană umpluse terenul dintre *colina palatină* și cea *capitolină*, ei nu coborîră în șes, decât atunci când romanii aprinși de ură și de dorința de-a recuceri cetatea, înaintară spre a-i ataca. Doi căpitani asmuțiau taberele: *Mettus Curtius* de partea sabinilor și *Hostus Hostilius* de aceea a romanilor.

Săpăturile din Roma, pentru desvelirea monumentelor antice au început cu desgroparea templului lui Venus, care a fost clădit între 48 și 46 înainte de Christos de către Iuliu Cesar. Se știe că Iuliu Cesar se pretindea coborîtor din Venus Genetrix.

„In clipa aceea, femeile sabine, din a căror cauză se pornise acest răsboi, se aruncară, cu părul despletit și hainele sfâșiate, între armele ridicate, gata de lovire, implorându-și deoparte soții și de alta părinții și frații, să nu se ucidă. *„Dacă nu sunteți mulțumiți de căsătoriile noastre"* au strigat ele *„atunci răzbunați-vă pe noi, pentrucă noi suntem cauza acestui răsboi și e mai bine să pierim, decât să rămânem văduve sau fără părinți și frați"*. Cuvintele acestea impresionară atât pe soldați, cât și pe căpitani. Se făcu *tăcere și căpitanii se desprinseră din taberele lor, spre a încheea* un tratat și nu numai că făcură pace, dar își uniră și popoarele, formând un singur stat.

Una din cele mai celebre victime ale stâncii tarpeene a fost *Spurius Cassius Viscellinus*, consul roman în anul 486 înainte de Chr. Se spune că el ar fi fost un luminat amic al poporului și c'ar fi propus să se împartă pământurile publice, plebeilor săraci. Aceasta era o trădare față de aristocrați și pentru a se răsbuna, adversarii săi îi aduseră învinuirea că aspira să devină rege, ceeace în republica romană era un păcat de moarte. Imediat i se pronunță sentința și fu îmbrâncit din vârful stâncei tarpeene.

Dar a mai fost o vreme când plebeul, care întrerupea discursul unui senator sau patrician, ținut în Forum, era pedepsit cu moartea, așa că mulți apărători ai poporului au fost îmbrânciți de pe stânca tarpeeană.

Un alt erou care a murit, aruncat de pe Tarpeea a fost *Marcus Manlius*, care s'a distins prin eroismul cu care a apărat *Capitoliul* împotriva Galilor. Acesta era un mare prieten al poporului, un om cu totul lipsit de egoism, care când recunoscu într'un debitor ce fusese condamnat la închisoare, pe unul din cei mai bravi centurioni ai săi, plăti datoriile omului și-i dădu libertatea. Apoi, vânzându-și o mare parte din terenurile sale, creeă, din banii obținuți, un fond pentru ajutorarea celor cari nu-și putea plăti datoriile. *Manlius* dobândi o popularitate crescândă și cu siguranță c'ar fi fost ales dictator, dacă plebeii ar fi avut posibilitatea s'o facă. El se hazardă însă să aducă câtorva senatori și patricieni învinuirea c'ar fi împărțit între ei o parte din aurul strâns, pentru a se plăti îndepărtarea Galilor. Nimeni nu mai îndrăsnise până atunci să facă asemenea imputări, augustilor senatori romani. Senatul îl invită pe *Manlius* să-și dovedească acuzările.

In ziua hotărîtă, el apăru în *câmpul lui Marte*, înconjurat de o mulțime de foști debitori, pe care-i scăpase de închisoare. Aci, el arătă prăzile luate dela treizeci de inamici pe cari-i ucisese într'o singură luptă și mai multe decorații, ce-i fuseseră date pentru vitejiile sale. Își desgoli pieptul brăzdat de răni și se întoarse apoi către *Capitoliu*, făcând apel la toți acei care luptaseră cu el, spre a salva cetatea din mâinile barbarilor. Acest apel făcu o impresie puternică în mulțime și dac'ar fi depins de aceasta, cu siguranță c'ar fi fost achitat. Dar inamicii săi făcură să se amâne procesul, care fu reluat, puțin după aceea, într'un alt loc, de unde, se spune, că nu se putea vedea *Capitoliul*, așa că nu mai avea cum să arate edificiul pe care-l salvase. Aci, fără multă zăbavă, el fu găsit vinovat și îmbrâncit de pe râpa tarpeeană, iar descendenții săi, le fu interzis să-i mai poarte numele.

Ferocele *Sulla*, a intrat în Roma învingând pe comandantul *Sulpicius*. Ascunzătoarea acestuia fu trădată, chiar de către unul din sclavii săi și muri străpuns de sabie. *Sulla* eliberă mai întâi pe sclavul trădător, dar mai apoi îl aruncă din vârful *Tarpeei*, pentru trădarea sa.

In cursul aceluiaș răsboi civil, un demagog nebun anume *Carbo* puse stăpânire pe cetate, cu ajutorul unei armate de sclavi eliberați, și zilnic arunca inamicii de pe stânca tarpeeană, creeând o situație asemănătoare *Teroarei*, din timpul revoluției franceze.

Savanții au siguranța că relicvele din jurul acestei stânci vor da la iveală multe și interesante capitole, din istoria vechei Rome.

OBSERVAȚIUNI CURIOASE asupra SIMȚULUI MORAL la ANIMALE

PEȘTII sunt considerați, în general, animale cu inteligență redusă și cu aptitudini „sentimentale" mult limitate. Și totuș, dr. *E. W. Gudger*, dela muzeul de istorie naturală din Washington, a făcut observațiuni în apele calde ce scaldă Florida, de natură să desmintă o prejudecată tot atât de înrădăcinată, pe cât e de puțin fondată.

Intr'o zi, savantul pescuia cu undița dintr'o barcă, în apropierea insulelor *Tortugas*, când un pește mai mare se prinse. Trăgând repede undița, domnul Gudger scoase la suprafața apei un pește-ferăstrău; dar care nu-i fu uimirea văzând alți doi pești de aceeaș specie escortând pe prizonier și înnotând strâns lângă dânsul. Aveau capetele înfundate unul în dreapta și altul în stânga, în trupul peștelui prins, și agățându-se de solzii acestuia, păreau că trag spre a libera pe tovarășul lor în nenorocire. Numai în clipa în care pescuitorul își aduse prada până la marginea bărcii, ceilalți doi pești, pierzând orice nădejde, îi deteră drumul și lăsară pe semenul lor în voia soartei sale triste.

Se poate vorbi aci despre instinctul de conservare, despre reflexul mecanic, atâtea noțiuni savante, inventate de către psihologi spre a lămuri fenomenele ce se observă la animale și care sunt considerate ca prea asemănătoare sentimentelor omenești, spre a putea fi atribuite unor ființe „inferioare"? Nu e mai curând un simț desvoltat al solidarității, un sentiment moral adevărat ?

Dar nu numai peștii savantului Gudger dovedesc aceasta. Zoologul englez *Abel Chapman* relata de curând cazul unei antilope africane pe care o lovise cu un glonte într'unul din picioarele de dinainte. Animalul era gata să cadă, cu piciorul sfărâmat. Dar spre uimirea vânătorilor, trei antilope din turma ce fusese pusă pe goană, se întoarseră, cu tot pericolul, înconjurară antilopa rănită și se apropiară strâns de trupul ei șovăitor, ca și când ar fi voit s'o ajute să se ție în picioare și să scape astfel de urmăritori. Susținut astfel, animalul a putut să înainteze vreo zece metri. Dar rana era prea gravă și puterile părăsind-o, antilopa se prăbuși la pământ. Celelalte trei rămaseră o clipă lângă dânsa, în mod evident înspăimântate și neștiind ce să facă spre a duce cu ele pe tovarășa lor. In cele din urmă se hotărîră să dispară, fiind în neputință să ajute animalul în agonie și temându-se de apropierea vânătorilor.

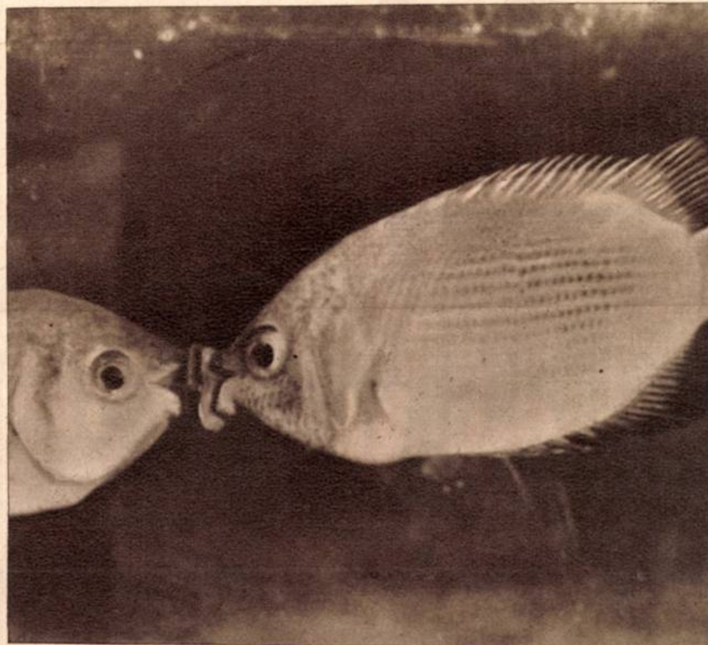
Dar și mai mult. In cursul aceleiași expediții, *Chapman* a rănit un babuin (un fel de maimuță). *„Deodată* — povestește savantul englez, în cartea sa „Sudanul sălbatec" — *grupul de babuini, pe care l-am surprins, apăru din nou și patru dintre ei ridicară pe rănit și-l ajutară să ajungă în pădurea apropiată. „Fapt cu atât mai uimitor,* — adaugă Chapman — *cu cât babuinii sunt animale dintre cele mai fricoase...".*

Se știe că la multe păsări credința conjugală și dragostea pentru pui se întâlnește des și se manifestă într'un chip mult mai statornic decât la oameni. Porumbelul, privighetoarea, barza, cocostârcul și gâsca sunt printre partizanii cei mai aprigi ai monogamiei, dar iată un caz care întrece sub acest raport, tot ce se poate închipui în această privință :

„Sunt vreo opt ani — povestește zoologul american Blair — *o pereche de gâște canadiene își alese domiciliul în mlaștina grădinii noastre zoologice. Gâsca ouă, cloci ouăle și-și crescu puii cu o solicitudine minunată. Curios să știu dacă perechea o să revie în anul următor, i-am prevăzut cu inele de recunoaștere. Ei bine, vreme de opt ani, a revenit în mod regulat. Dar în 1933 gâsca a venit singură. Ea nu mai ouă; se pare că gâscanul murise. Rămase toată citudine minunată. Curios să știu dacă perechea o să revină în anul următor, adică primăvara trecută, a revenit iar, tot singură, și din nou a trecut vara fără să ouă. Nu e aci o pildă minunată de credință, nu numai în viață, dar și după moartea unuia dintre soți? Și nu se cuvine ca de aci înainte să spunem: „Credincios ca o gâscă" și de a înceta să amintim despre această pasăre numai spre a face aluzie la defectele sale ridicole ?"*

Contrariu de cum se crede, peștii pot fi sentimentali.

Babuinii, un soiu de maimuțe, dovedesc un sentiment de solidaritate neobicinuit.

Cea mai sentimentală dintre toate animalele e gâsca.

REGELE ŞI CAVALERII ORDINULUI MIHAI VITEAZUL

Fotografiile noastre îl reprezintă pe Suveran trecând în revistă compania de onoare la Biserica Mihai Vodă şi cavalerii ordinului Mihai Viteazu în faţa bisericii.

DEZVELIREA BUSTULUI LUI I. G. DUCA LA ROMAN

Intr'o atmosferă impresionantă a avut loc Duminică la Roman, solemnitatea dezvelirii bustului lui I. G. Duca.
In fotografiile noastre vedem pe d. ministru Manolescu-Strunga rostindu-şi discursul şi bustul marelui dispărut.

CICLO-CROSS-UL DE TOAMNĂ

Duminică s'a alergat în Capitală ciclo-cross-ul de toamnă. Fotografia noastră reprezintă plecarea concurenților în cursă.

CROSS-UL COPIILOR

Duminică s'a alergat în Capitală cross-ul copiilor. Fotografia noastră reprezintă pe concurenți înainte de plecarea în cursă.

MATCH FEMININ DE WOLLEY-BALL

Duminică s'a disputat matchul de wolley-ball dintre echipele feminine ale cluburilor Sp. Studențesc și A. S. F. C. Fotografia noastră reprezintă cele două echipe înainte de match.

MATCHUL DE FOOT-BALL VENUS-GLORIA

Duminică s'a disputat în Capitală matchul de foot-ball pentru divizia națională între echipele Venus (București) și Gloria (Arad). Matchul a revenit primilor cu severul scor de 7-0. Fotografiile noastre reprezintă cele două echipe și o fază din match.

CARNERA AL ROMÂNIEI

Avem și noi pe Carnera al nostru. Il vedem în fotografia de mai sus: este boxeurul uriaș Mitu Gogea, între boxeurii Sandu Ion și N. Stamate.

DESVELIREA BUSTULUI COMPOZITORULUI MUZICESCU

Săptămâna trecută s'a inaugurat bustul profesorului Muzicescu. Fotografia noastră îl reprezintă pe d. prof. Simionescu rostindu-şi cuvântarea în prezenţa patriarhului dr. Miron Cristea, a d-lor primar Al. Donescu, Sergiu Dimitriu secretar general al ministerului de interne şi a unui mare număr de artişti, scriitori etc.

NOUL MINISTRU AL AUSTRIEI

Săptămâna trecută noul ministru al Austriei la Bucureşti a prezentat scrisorile de acreditare la Palatul Regal. Fotografia noastră îl reprezintă părăsind palatul.

Răpirea Bucovinei și moartea lui Grigore Vodă Ghica

de C. GANE

REZUMAT DIN NUMĂRUL TRECUT

Grigore Ghica era fiul dragomanului Alexandru, care, după ce fu numit Voevod onorific al Țării Românești și al Moldovei, a fost apoi decapitat de Turci. Familia dragomanului rămânând în cea mai mare sărăcie, micul Grigore fu luat de Internunțiul Austriei, Penkler, în casa ambasadei și crescut de el. După cinci ani de zile, Grigore Ghica părăsi casa acestuia, și însurându-se cu fata bogatului Grec Iacovach Rizu, fu numit în curând Domn al Moldovei (1764). In anul 1767 el fu mazilit, iar un an mai târziu fu trimis Domn în Muntenia. Isbucnind atunci răsboiul ruso-turc, Ghica Vodă trecu, cu întreaga lui familie, în Rusia, unde Impărăteasa Ecaterina II-a îl primi cu brațele deschise. Acolo, la Petrograd, așteptă el sfârșitul răsboiului, care trebuia să hotărască și soarta fugarului voevod.

Armatele rusești mergeau din isbândă în isbândă, ajutate de altfel și de flota engleză, care pusese mâna pe strâmtoarea Dardanelelor, amenințând capitala Imperiului ottoman. Imbătată de victorie, Rusia cerea acum, ca preț al unei păci implorată de Turci, cedarea *Crimeei* și eliberarea *Tătarilor* de sub jugul Stambulului, precum și înglobarea *Moldovei* și *Munteniei* în Imperiul Moscovit.
Atunci, din nou, interveni Austria. Ea propuse Turciei să împace lucrurile și să intervină pe lângă Țarina Ecaterina pentru încheerea unei păci mai onorabile pentru înalta și mândra Poartă Otomană. Drept preț pentru această intervenție ea cerea — deocamdată — și cam prea negustorește — suma de zece milioane aur (ceeace înseamnă azi vreo trei miliarde lei).

Mânăstirea Radu Vodă și Biserica lui Bucur (gravură dela 1882).

După multe și tărăgănate tratative, la Focșani și la București, după moartea Sultanului *Mustafa al IV-a* (căruia îi urmează în scaun *Abdul-Hamid)* după noui izbânzi ale Rușilor și intervenția lui *Frederic cel Mare*, regele Prusiei, însfârșit pacea se încheie la *Cuciuc-Cainardji*, în ziua de 21 Iulie 1774. Prin stipulațiunile acestui tratat Turcia eliberează pe toți Tătarii de sub supremația Porții, iar Rușii se obligă a evacua Principatele Dunărene, rezervându-și totuș dreptul de protectorat asupra lor, sau, după cum suna textul tratatului (Art. XVI): *„Rusia își rezervă dreptul de-a vorbi în favoarea voevodatelor Moldovei și Țării Românești"*.
Dreptul acesta trebuia să ducă departe... la răpirea *Basarabiei*, la *Kiselleff* și la *Regulamentul organic*. Insă deocamdată este neîndoielnic faptul că evacuarea Principatelor de către Ruși, în 1774, s'a datorit Austriei. *„Intervenția"* ei a fost firește interesată, căci nici de dragul Turcilor, nici de al nostru n'a cerut ea Moscoviților evacuarea țărilor românești, ci numai în vederea politicei ei de anexare, pe care o urmăria de aproape o sută de ani. Iar dacă Rușii au cedat, apoi cauza e că ea, după un atât de lung și costisitor răsboi cu Turcia, n'ar mai fi dorit să vadă armatele austriace căzându-le în spinare.
Totul părea deci acum definitiv aranjat, când deodată, două luni după încheierea păcei, în Septembrie 1774, Austria se ridică cu pretenție împotriva Porții, cerându-i, drept răsplată pentru intervenția ei trecută, în afară de cele zece milioane făgăduite, și o mică, o neînsemnată rectificare de graniță la *Nordul Moldovei, de care avea ea nevoie pentru înlesnirea comerțului dintre Transilvania și Galiția"*. Porțiunea acea de teren, pe care o cerea cancelarul Austriei, *Kaunitz*, dela Turci, se chema *Bucovina*, era a Moldovei și constituia cam un sfert din teritoriul țării [1]).
Domnul Moldovei era din nou *Grigore Ghica*. Il ceruse imperios țarina Ecaterina, și cu toate că Austria se împotrivise, cu toate că Sultanul se codise, voința împărătesei învingătoare fu cea mai tare.
Grigore Vodă se întorsese dela *St. Petersburg* la *Iași*, cu nevasta, cu copiii și cu boerii lui, și luând din nou în primire scaunul Moldovei a putut înțelege oricine că un elementar simțimânt de recunoștință trebuia să-l împingă din ce în ce mai mult spre politica moscovită. Totuș, în chestia Bucovinei, *Ghica* n'a lucrat ca agent al *Ecaterinei a II-a*, ci ca Voevod al Moldovei, care nu înțelegea ca să dispună Sultanul, de un teritoriu care nu-i aparținea.
Firește că felul de-a lucra a lui *Ghica* nu putea fi fățiș; adică, el, de drept un suveran vasal, dar de fapt un funcționar turc, nici nu se putea măsura cu *Maria Theresa*, dacă voința ei ar fi învins, față de-a *Ecaterinei a II-a*. Un biet *Grigore Ghica* acolo, care-și apăra dreptul moșiei, când pe scena Europei parcă înadins se făcuse să fie actori de frunte *Ludovic al XV-a, Friederic cel Mare, Maria-Theresa și Ecaterina*, aceștia trei din urmă punând de pe atunci la cale împărțirea Poloniei!
Ca atare *Ghica* scria epistole lui *Thugut*, ambasadorul Austriei la Poartă, prin care-i spunea *„Vă rog să dispuneți de mine și voiu căuta să vă arăt ce preț pun pe prietenia d-voastră"*, iar pe de altă parte scria socrului său, *Iacovachi Rizu*, să se silească a face pe Turci să înțeleagă c'ar fi o nebunie să cedeze *Bucovina* Austriei, care mâine-poimâine îi va cere toată Moldova, și după aceea întreaga țară Românească. Pe de o parte scria lui *Thugut: „Sunt al d-voastră foarte umilă și foarte ascultătoare slugă"*, iar pe de altă parte punea pe boierii lui să scrie Impărătesei *Ecaterina* a Rusiei pentru a o ruga să facă uz de dreptul ei de protectorat și să nu îngădue ca Bucovina să fie deslipită din trupul Moldovei.
Kaunitz și *Thugut* știau prea bine ce preț pot pune pe asigurările de prietenie ale lui *Ghica*, și deaceea îl săpau la Poartă, cît ce puteau, arătându-l ca fiind omul, spionul Moscovei. Sultanul, om slab, asculta, înregistra, tăcea... și în timpul acesta soarta Bucovinei și a lui *Ghica* se pecetluia, încetul cu încetul.
Dar foarte încet. Corespondența dintre Cancelarul Austriei și ministrul său, la Stambul, urmă, aproape fără rezultat, timp de șase luni, din Septembrie 1774 până în Martie 1775. Instrucțiuni, rapoarte, veșnice plângeri împotriva atitudinei Rusiei și a lui *Ghica*, până într'o zi, *Maria-Theresa* pierzând răbdarea (la 21 Februarie 1775) trimite lui *Thugut* o împuternicire, rèdactată pe latinește, cu porunca de-a tranșa chestiunea cedărei Bucovinei. La 4 Martie *Thugut* răspunde că Poarta s'a hotărît; la 7 Martie Prusia și Rusia protestează. Dar tratativele urmează încă două luni și însfârșit, la 12 [illegible]i, convențiunea cedărei este încheeată la Constantinopol.
ART. I: *„Având în vedere nevoia unei comunicări ușoare între Transilvania și Galiția... Sublima Poartă cedează Curții Imperiale pământurile cuprinse între Nistru, Pocuția, Ungaria și Transilvania...* etc.".
ART. II: *„Curtea Imperială nu va face fortărețe în cuprinsul acestei țări...", etc., etc., etc..."*. Și dupăcum am mai arătat, din punct de vedere politic nimeni n'a înțeles vreodată ce-a putut hotărî pe Turci să *„cedeze"* un pământ, pe care-l priviau *ca fiind al lor*, iar din punct de vedere al Dreptului Internațional, cesiunea unui pământ *care nu era al lor*, era inexistentă!
Cu o nemaipomenită ironie ambasadorul Thugut își permise să scrie lui *Grigore Vodă* o scrisoare, prin care-i spunea că *„sunt convins că Alteța Voastră a auzit cu plăcere despre înțelegerea prietenească ce-a avut loc între Sublima Poartă și Noi cu privire la granițele reciproce din părțile Moldovei..."* (25 Mai). Și parcă încă mai sângeros de ironic îi răspunse *Ghica* (la 29 Mai) că: *„j'espère que la satisfaction que j'ai éprouvée en cette occasion ne vous est pas inconnue, et quoique cela ne peut être qu'une perte bien considérable pour la Moldavie, je puis vous assurer, Monsieur, que j'ai fait ce qui m'a été possible à l'accomplissement de cet ouvrage... et que je saisirai de même toutes les occasions de pouvoir témoigner, par la suite, la part que je prend aux interêts de Leurs Majéstés..."* [2]).

1) Intenția Austriei de-a răpi Bucovina a fost desvăluită Porții abia în Septembrie 1774, însă ea exista de mult, deoarece în Februarie 1773 ambasadorul Austriei la Poartă, Thugut, cerea dela cancelarul Kaunitz, o hartă a județelor Moldovei, ce urmau să fie cedate Austriei (Hurmuzachi. VI. p. 93).

2) Nădăjduesc că nu v'a rămas necunoscută mulțumita pe care am avut-o cu acest prilej, și deși aceasta înseamnă o pierdere de tot mare pentru Moldova, vă pot încredința totuș, domnule, c'am făcut tot ce mi-a stat în putință, spre a săvârși opera... și că tot astfel nu voiu lipsi, în orice prilej, să arăt și pe mai departe, cît mă unesc cu interesele Majestăților lor."

Numai pentru cuvintele acestea merită *Grigore Vodă Ghica* un loc al lui de frunte în Istoria Ţărei şi o statue de bronz, pe care n'o are, într'una din pieţele capitalei!

După trimiterea comisiunei pentru regularea graniţelor, Domnul Moldovei, în culmea indignării, scrie socrului său *Iacovachi Rizu*, că Austriacii vor să le ia şi *Suceava*, vechea capitală a ţărei, reşedinţa lui *Alexandru cel Bun*, a lui *Ştefan cel Mare*, a lui *Petru Rareş*. *„So ist Iakobaki Riso an mich gekomen"* scrie Thugut lui Kaunitz *„bey welcher Gelegenheit... er mich gefragt hat, ob nicht etwa möglich seyn könnte, dass bey der bevorstehenden Abtheilung der Gränze, der Ort Suczava selbst, der Moldau, als die vormalige Residenz ihrer Fürsten, belassen Würde?"* [3]). Dar Austriacul îi răspunse că aceasta nu se poate, şi că Impărăteasa lui cere de la Domnul Moldovei, pe viitor *„bessere Proben einer wahren Ergebenheit"* [4]).

Vorbele acestea, de fapt, pecetluiau soarta lui Ghica, şi oricât de puţin s'ar fi vorbit de amestecul Austriei la moartea voevodului Moldovei, ele stau martore colea că *Grigore Vodă*, nedând aceste dovezi de devotament *Mariei Theresei*, cancelarul ei a lucrat cu perseverenţă, pe lângă Sublima Poartă, pentru a scăpa de acest incomod gospodar al Moldovei. Că ambasadorul *Tassara*, care inlocuise pe *Thugut* la Poartă, a fost indignat de omorul lui *Grigore Ghica*, nu înseamnă nimic. El era nou în postul său, în momentul acestui omor, şi probabil că nu cunoştea toate trecutele plângeri şi uneltiri ale lui *Kaunitz* şi *Thugut*, care pregătiseră atmosfera trebuincioasă pentru a înfăţişa Sultanului pe *Grigore Vodă* drept un periculos agent rusesc, care trebue să dispară de pe scena politică.

Chestiunile bucovinene nu se isprăviră uşor. Reclamaţiile, măsurătorile, rectificările ţinură în tot timpul domniei lui *Ghica*, şi chiar încă după 1777, sub *Constantin Vodă Moruzi*. In tot timpul acesta şi la fiecare prilej, *Grigore Vodă*, care mai avea şi rude şi prieteni cu moşii şi cu interese în Bucovina, punea beţe în roate, la fiece lucrare.

Ciudat însă că omul acesta, care s'a arătat atât de inimos în afacerea Bucovinei şi atât de priceput în politica din afară, n'a ştiut, înlăuntru ţării, să-şi atragă simpatiile boerimei. Şi asta cu atât mai ciudat, cu cât el îşi măritase fetele cu boeri de ţară. Domniţa *Ruxandra* luase, prin 1775 sau 76, pe *Nicolae Balş*, viitor mare logofăt, fiul lui *Lupu Balş* şi al *Saftei Cantacuzino* [5]), iar Domniţa *Elena* pe *Ilie Catargi*, hatman, fiul lui *Filip Catargi, vistiernicul*.

Aceste legături cu boerimea Moldovei nu-l ajutară pe Vodă să capete încrederea şi dragostea protipendadei. Cauza ar fi lesne de înţeles, dacă ne-am gândi la întâia domnie a lui *Ghica*, despre care se spunea că fusese mâncătoare de boerime. Ne amintim că-i plăceau lui Vodă oamenii *„mici şi slabi"*, că poruncise ispravnicilor de ţinuturi să nu îngădue hatâruri, şi că ceruse să se dea întotdeauna săracului dreptate, când o avea, chiar împotriva unui boer mare. Lucrurile acestea nu erau pe placul boerilor, obicinuiţi să numere printre privilegiile lor strâmbătatea în judecăţi, hatârul şi bunul plac. Dar dacă trecem la domnia lui de-a doua, apoi îl aflăm pe *Grigore Vodă* înconjurat de Greci, cari tăiau şi spânzurau în Moldova, cari jefuiau ţara şi despoiau lumea. Cel puţin astfel afirmau boerii Iaşului. Şi cui trebue să dăm noi crezare?

E foarte greu să facem astăzi pe judecătorul. Dar dacă trebue privit lucrul cu nepărtinire, apoi având în vedere firea lui *Grigore Ghica*, suntem aplecaţi a crede că Grecii care-l înconjurau nu puteau fi acei oameni lacomi şi răi pe cari-i arătau Moldovenii a fi, căci nu i-ar fi suferit Domnul pe lângă el. Şi i-ar fi suferit cu atât mai puţin, cu cât timp de trei ani de zile mereu se repetaseră cererile boerilor de-a îndepărta pe Greci dela Curte. Pe *Stavrachi*, om pe care Vodă îl cunoştea bine a fi hrăpăreţ şi fără suflet, cum ceruse Divanul să nu fie adus în ţară, cum îi scrisese la Constantinopol să rămână acolo. Pe aceştia de acum — îi chemau *Ventura, Hristodulo* şi *Schiliţi (Skeletti)* — cu toate cererile boerimei, el nu voia să-i îndepărteze de la sine. Trebue să fi avut cuvintele sale. Şi aceste cuvinte, pe care nu le putem cumpăni bine astăzi, vorbesc în tot cazul în favoarea celor trei Greci, atât de nesuferiţi veliţilor boeri moldoveni.

Şi apoi, mai era un lucru. Vodă — am mai arătat lucrul acesta — îşi iubea nepoţii de soră, pe *Iordachi* şi pe *Costachi Sulgearoglu*, ca pe copiii lui. Ii ţinea la Curte, îi îngrijia, şi cocolia, de aceea, pare-se, a le şi îngădui să-şi schimbe numele din *Sulgearoglu* în *Ghica*. Insă, cel puţin unul din ei, *Iordachi*, era ca să zicem aşa, un om nerecunoscător şi fără caracter. El se dete de partea nemulţumiţilor boeri — de unde râvnia o situaţie mai mare decât cea pe care o avea — şi pe sub mână îi aţâţa împotriva Grecilor şi a lui Vodă.

De acolo trebue să se fi tras toată neplăcerea cea care amărî cele din urmă zile ale lui *Grigore Ghica*, şi care, de nu muria Vodă de sabia Turcului, ar fi tras poate după sine alungarea lui din ţară. O mână de boeri, din cei mai îndârjiţi, se întruni într'o conspiraţiune, a cărui scop era, sau să alunge pe Greci din ţară, sau de nu, să-l alunge pe Vodă însuş. Iar tactica era următoarea: să fugă ei peste graniţă, de unde să facă o plângere la Poartă (căreia deseori i se dădea ascultare, mai ales când erau mulţi, de goliau ţara de boerime). Deocamdată plecară deci peste Nistru, Marele Logofăt *Rosetti-Bălănescu*, marele paharnic *Ghica Dărmănescu*, medelnicul *Iordachi Canano*, clucerul *Mihalachi Balş* şi *Grigore Balş* dela Botoşani. Dar trebuiau să-i mai urmeze şi alţii, *Ioniţă Cantacuzino, Dumitraşcu Sturdza, Iordache Deleanu*, printre cei mai mari, şi mulţi alţii, mai mărunţi.

Foarte pe ascuns se făcură toate. Nu numai Vodă, dar nimeni nu ştia nimic. Vineri seară, la 29 Septembrie (1777) trecuseră boerii Nistrul la Hotin, şi dacă nu i-ar fi văzut o slugă a lui *Iordachi Balş* *„cu ochii lui, pe când treceau râul"* s'ar mai fi întâmplat cine ştie ce, fără ca să prindă cineva de veste. Dar din gură în gură, dela sluga lui *Balş* la *Cămăraşul Costachi*, întâmplarea se auzi, şi atunci, în puterea nopţii, merse cămăraşul la Curte [7]) şi trezind pe Vodă din somn îi dădu această veste.

— *„Oare, să fie adevărat?"* zise Domnul, somnoros.

Apoi se întoarse pe ceea parte şi adormi din nou. Era obosit. Fata lui, *Domniţa Ruxanda Balş*, născuse chiar în seara aceea. Doamna *Ecaterina* nu avusese astâmpăr toată ziua şi el însuş nu-şi aflase locul, fiindcă erau acum, pentru întâia dată, amândoi bunici, şi, oricum, asta înseamnă ceva în viaţa omului — înseamnă începutul bătrâneţei!

Dar a doua zi, 30 Septembrie, des de dimineaţă, Vodă *Grigore* se îmbrăcă în grabă şi trecând în spătărie, trimise după boerii săi, întrebându-i dacă ştiu ceva despre fuga unora din ei peste Nistru. Fireşte că nimeni nu ştia nimic. Supărat, Vodă spuse boerilor că pot pleca, şi chemând pe nepotul său hatmanul *Iordachi* îl trimise după logofătul *Ioniţă Cantacuzino*, căci bănuia că acesta trebue să fie unul din capetele conspiraţiei. Asupra acestui lucru *Ghica* nu se înşela. Logofătul *Ioniţă* înghiţise dela Vodă nişte *afronturi* — nu ştim care — de rămăsese atât de mâhnit încât hotărîse să nu mai calce la Curte, punându-se de atunci făţiş în fruntea conspiratorilor boeri. Cum trecuseră prietenii săi graniţa, părăsise şi el Iaşii, ascunzându-se la ţară, la *Holboca*, moşia rudei sale, spătarul *Matei Ghica*.

Hatmanul Iordachi, întru împlinirea poruncii domneşti, îl căută de două ori acasă, şi negăsindu-l, află — dacă nu cumva ştia dinainte — că logofătul fugise la ţară. Se întoarse deci către seară la Curte, să facă unchiului său raportul.

— *„Ai auzit ceva de mofturile lor?"* îl întrebă Vodă.

— *„Da, Doamne!"*

— *„Nebunii cei de Bălănescu şi Deleanu..."*

Dar *Sulgearoglu* îl întrerupse:

— *„Nu cred, Doamne, ca lucrul să fie numai a unora, ci, precum am auzit de ici de colo, cred că s'au înţeles toţi boerii, până la cel din urmă, şi cu Mitropolitul în cap, ca să fugă din ţară şi să arate stăpânirei* (adică la Poartă) *cererile lor."*

Măria Sa s'a schimbat la faţă, auzind vorbele acestea ale nepotului său *„şi a rămas uimit şi cu gura căscată"*. [8])

— *„Vezi, copilul meu"* zise el *„să găseşti chip de îndreptare."*

— *„Dar ce pot face eu?"* isbucni hatmanul *Iordachi*. *Nu ţi-am spus dinainte c'o să se spargă buba? Şi ce fel de cinste mi-ai dat Măria Ta, ca să pot fi de ajutor acum, când i-ai amărît atât de mult, nepăzind jurămintele tale şi luând ca miniştri astfel de oameni ca Grecii aceia* [9]), *cari-au nenorocit ţara cu nedreptăţile lor, cu mitele ce le luau, răsturnând judecăţile şi slujind pe ciocoi?"*

— *„Destul, băiatule, nu-mi arde inima!"* răspunse Vodă amărît.

Cum ieşi nepotul din odae, cum trimise *Ghica* după *Skeletti*. Sfătuindu-se cu el ce este de făcut, Domnul însărcină pe *„ministrul"* său să meargă pe la boeri, din casă în casă, pentru a încerca să înbuneze lucrurile.

Dar, dupăcum spuneam, faptul că *Grigore Vodă* era de 24 de ceasuri bunic, era un semn vădit al unor bătrâneţe care se apropiau, aducând cu sine o slăbiciune a facultăţilor intelectuale. Căci altfel cum s'ar tălmăci faptul că nu găsi pe altcineva să-l trimită pentru a înbuna pe boeri, decât tocmai pe omul împotriva căruia ei se răsvrătiau.

Pe de altă parte din însăşi vorbele nepotului Iordachi *„că Grecii slujiau pe ciocoi"* reese totuş o vădită nevinovăţie a acestor oameni, cari nici n'o fi luat mită, nici n'o fi răsturnat judecăţile, cari însă, întru împlinirea poruncilor domneşti, împiedecau din potrivă hatârul, mita şi judecata strâmbă, ţinând întotdeauna partea celor oropsiţi şi slabi — căci pe atunci asta era însemnătatea vorbei *CIOCOI, oamenii noui, cari se ridicau*, şi pe cari Vodă, prin miniştrii Greci, îi ocrotia împotriva samavolniciei boerilor.

Iată deci cum se lămureşte toată chestiunea. *Grigore Ghica* rămăsese în a doua domnie ceeace fusese în cea d'întâi, ocrotitorul săracilor, iar miniştrii săi Greci erau puterea lui executivă (ispravnici nu-şi făcuseră, se vede, datoria), care împiedecând pe boeri să-şi facă de cap, deveniseră fireşte odioşi, în ochii acelei puternice oligarhii, ce cerea acum alungarea din ţară a unor străini, veniţi în meleagurile lor să facă pe moralizatorii publici.

Astfel *„hoţii"* de *Ventura, Skeletti* şi *Hristodulo*, devin deodată oameni simpatici, fiind numai instrumentele unui Domn, care de două ori a fost mare, şi în politica externă a ţării, apărând Bucovina cu unghiile, şi într'acea din lăuntru, voind să înscăuneze în ţară o perioadă de cinste, care ne-ar fi fost binefăcătoare, chiar nouă, epigonilor, după 160 de ani!

Un proverb destul de tont zice: *Cine încearcă marea cu degetul, se îneacă!*

Dar e deseori în legea naturei ca prostiile să triumfe.

Iată deci cum au curs faptele mai departe:

Dumitru Skeletti se urcă în caretă şi începu să cutreere casele boereşti. Dar nicăeri nu fu primit. Toate uşile rămaseră închise. Intors la Curte şi spunând lui *Vodă* cele întâmplate, ei se sfătuiră

---

3) „Astfel Iakobaki Riso n'a ajuns la nimic... cu care prilej... el m'a întrebat dacă n'ar fi cumva cu putinţă ca la apropiata hotărnicire, oraşul Suceava să fie lăsat Moldovei, ca fostă reşedinţă a principilor ei?"

4) Dovezi mai bune despre o credinţă adevărată.

5) Lupu Balş era fiul vel vornicului Ionaşcu, al cărui copii făcuseră toţi strălucite căsătorii, Constantin însurându-se cu Domniţa Elena Duca, iar Anita cu C. Brâncoveanu, fiul lui Constantin Vodă.

6) Ilie Catargi a trecut în Rusia, ajungând colonel şi fiii lui au rămas şi ei în armata rusească.

7) Cămăraşul Costachi poate să fi fost *Sulgearoglu*, nepotul lui Vodă.

8) Toată întâmplarea, expresiile, precum şi conversaţiile sunt luate din pitoreştile „Efemeride" ale banului Const. Caradja.

9) Parcă Sulgearoglu n'ar fi fost şi el „un Grec de acela".

că cel mai bine ar fi să trimită pe cineva la Hotin, să făgăduiască *Paşei Suleiman* 50 de pungi, dacă poate prinde el pe fugarii boeri şi să-i trimită, legaţi în lanţuri, înapoi la Iaşi. Chiar în seara aceea un rădvan din grajdurile domneşti, cu pungile de bani ascunse sub perinele ei, ducea la *Hotin*, prin *Hârlău şi Dorohoi*, pe *Gavril Uşierul*, trimisul lui Vodă.

De-abia pornise acesta, că-i veni lui Ghica o altă veste, nu chiar pe neaşteptate, dar destul de plictisitoare. *Ahmed Bey*, un capugiu turc, venia pe drumul *Bârnovei*, cu un mic alai de seimeni, în spre capitala Moldovei.

(Va urma)

Bucureştii la 1878: vedere din Dealul Mitropoliei.

Ultima femee ghilotinată

— În Franța, femeile nu sunt executate —

CARE au fost gurile care să nu pronunțe aceste vorbe când s'a adus în cunoștința opiniei publice comutarea pedepsei de condamnare la moarte în muncă silnică pe viață a Violettei Nozière.
Unii exprimau acest comentariu cu o părere de rău neprevăzută, alții cu milă, iar cei mai mulți cu încredere ca și cum ar fi citat rândurile unui text juridic.
Aceștia din urmă se înșelau.
Nici o frază din cuprinsul legilor franceze, nici o dispoziție specială a codului nu scutește femeile criminale de ispășirea supremă. S'a întâmplat numai ca Președinții Republicei, vreme de câtiva ani în șir, să facă uz de așa zisa clemență. Ei au pus în practică această stranie prerogativă recunoscută de Constituție și care datează din timpuri vechi, atunci când regii aveau un drept absolut de viață și de moarte asupra supușilor lor. Și, ca să fim preciși, de patruzeci și cinci de ani încoace, fără ca nimic să-i oblige la un asemenea gest, președinții republicei franceze au binevoit să le grațieze pe toate femeile asasine...

★

Nu cumva de teamă că crima ar deveni prea obișnuită, prea îndrăzneață, prea amenințătoare pentru noi toți? Sau, poate, în virtutea convingerilor filosofice care așează utilitatea socială de-asupra misticei și a sensibilității?
Nu știm. Adevărul este că actualul președinte, Lebrun, s'a dovedit până azi mai tare decât toți predecesorii săi. Dela recenta lui venire la putere a lăsat să cadă capetele a treizeci și trei de bărbați.
Dar erau bărbați...

Acum patruzeci și șapte de ani, la începutul lui 1877, Franța întreagă își punea aceeaș întrebare.
Se săvârșesc o crimă sălbatecă; o femee fusese osândită — coincidență stranie! — la moartea paricizilor, moarte descrisă și comentată cu atâta bogăție de amănunte în vremea din urmă și pe care Codul francez o determină astfel:
„Vinovatul condamnat la moarte pentru paricid, va fi dus la locul de execuție în cămașă, desculț și cu capul înfășurat într'o pânză neagră.
„El va fi înfățișat publicului pe treptele eșafodului, în vreme ce un portărel va citi poporului sentința de condamnare după care va fi numaidecât decapitat".
Lumea se îndoia de această executare cu atât mai mult că dela 1876, adică de unsprezece ani, președintele Grévy uzase regulat de dreptul lui de grațiere. Nici o osândită, în răstimpul acestor unsprezece ani nu înfruntase cuțitul ghilotinei spre a-și lăsa capul în mâinile călăului. De atunci se dobândise convingerea că în Franța femeile nu vor mai fi executate.
Cu toate acestea exista o îndoială. D. Grévy avea să grațieze și pe acel monstru de femee, cu numele de Georgette Thomas ?

✱

Georgette Thomas, născută Lebon, era o țărancă, din ținutul Blois. Se măritase în comuna Selle-Saint Denis și locuia cu soțul ei într'o mică fermă, la punctul zis Le Luneau. Georgette Thomas avea o fetiță, Eugenia. Mai avea de asemenea și o mamă bătrână.

Viollette Nozière pa banca acuzării, răspunzând cu capul plecat întrebărilor care i se pun....
...și apoi, părăsind sala de ședințe după darea sentinței.

Aceasta din urmă muncise la niște cultivatori înstăriți, ca slujnică, ani și ani de-arândul cât o ținuse puterile. Dar iată că de vreo zece luni, prea îmbătrânită și prea slabă, trebuise să se aciueze pe lângă copiii ei.
Or, bătrâna fusese toată viața econoamă. Adusese cu ea un pachețel misterios, fără știrea celor din casă și-l ascunsese. Intr'o zi, din deșertăciune sau înduioșare poate, scăpă câteva vorbe cum că economiile agonisite de ea se ridicau la trei sute de franci.
Trei sute de franci! N'a mai trebuit nimic altceva ca să ațâțe lăcomiile. Fiica ei, cei doi fii și ginerele nu mai avură odihnă din ziua aceea. Unde-și ascunsese mama comoara ? O asaltară cu întrebări. Și cum ea se încăpățână să nu răspundă, au început s'o amenințe, apoi s'o maltrateze. In curând n'o mai puteau suferi.
La urma urmei, nu era vrednică de ură bătrâna asta care nu muncea, care mânca pe spinarea lor și, pe de-asupra, ținea morțiș să-și tăinuiască banii ?
Intr'o zi, după o gâlceavă nouă și cam în formă de încheere, fiică-sa — femeea Thomas — o încuie pe bătrână în grajd, lăsând-o să fie călcată în picioare de singura vacă ce-o aveau acolo.
Barem dacă n'ar mai fi trebuit s'o hrănească! Sau, poate, svonind încoace și'n colo că-și pierduse mințile, ar avea norocul s'o vadă internată într'un ospiciu, „pe cheltuiala stăpânirii". Avea să-și sfârșiască zilele acolo, laolaltă cu nebunii, într'un fel de închisoare... Ei, și! I-ar fi durut cât negru sub unghie!
Chemară un doctor silindu-se să-l înșele cu tot felul de vicleșuguri și prefăcătorii; bărbații și-aduseră aminte că mai erau și alegători, de aceea umblară peste tot locul cu recomandații politice, doar-doar își vor vedea visul împlinit; stăruințele lor se făcură tot mai dese, nu mai aveau liniște... dar totul fuse în zadar. Așa că bătrâna continua să mănânce, la ferma din Le Luneau, o biată zeamă fiartă pe care n'o plătea!...
Astfel se petreceau lucrurile de mai bine de un an când, pe la

sfârşitul lui Iulie 1886, cei patru copii (femeea Thomas, doi fraţi ai ei şi bărbatul) se aflau într'o zi la fermă, strânşi în jurul unei mese.

Erau ceasurile şase, spre seară. Afară domnia splendoarea soarelui, holdele din zare unduiau sub greutatea rodului copt, amurgul se apropia tiptil şi parfumat...

Inăuntru, în sala cea mare a fermei, ciudatul consiliu de familie se sfârşia. Georgetta întrebă deodată, nerăbdătoare:

— Vasăzică, aprindem focul?

— Da; adu surcele şi niscaiva butuci uscaţi.

Un foc, un foc mare, în toiul lui Iulie... ce gust bizar!

Căminul, în fundul sălii, înegrit de funingine, era aproape monumental; era una din acele vetre ţărăneşti atât de mare că iarna întreaga familie putea să se culce pe cuptorul ei.

Ah, da!... căminul... familia...

In curând, văpăi uriaşe se înălţau până sus, în jurul cârligului de care atârnau de obicei căldarea cu fiertură.

Unul dintre bărbaţi, aruncă o vorbă:

— Unde-i baba?

— In grajd. Nu ştii? De azi dimineaţă...

— Atunci, mergem acolo?

— Se'nţelege!... Mergem.

Georgette Thomas ieşi cu soţul ei din cameră. Se întoarseră în curând, având în mijlocul lor şi ţinând zdravăn de braţe o femee bătrână, pe jumătate paralitică, îmbrăcată numai în zdrenţe; între cârlionţii de păr alb, încrunta o faţă speriată.

— Ce vreţi dela mine, copii?

Era mama care vorbea.

Contempla bătrâna, doborîtă de o presimţire sinistră, pe cele trei făpturi ieşite din sânul ei şi pe bărbatul căruia îi dăduse pe fiică-sa.

— Vrem să sorbi o înghiţitură... — mormăi unul dintre băeţi întinzând spre mamă-sa un pahar cu apă.

— Nu mi-e sete.

Atunci, ginerele, învineţit de mânie făcu un pas înainte.

— Aaaa! Nu vrei să bei! Atunci o să te prăjim de vie...

Zicând acestea, o apucă pe bătrână de umeri şi, împingându-o câţiva paşi de-a'ndaratele, o trimise cu un singur brânci în mijlocul jăratecului.

— Oh! oh! copiii mei!... — horcăia sărmana.

Greutatea corpului ei strivise vreascurile, fusta-i, care nu se aprinsese încă, era cât pe ce să înăbuşe focul. Mănunchiuri de scântei ţâşniră în toate părţile, iar flacăra începu să slăbească. Avea să se stingă? Fiica, înspăimântată, se repezi la patul ei, într'un ungher al sălii; sfâşie salteaua din care smulse un braţ de paie şi veni să le împrăştie în cămin, dejur-împrejurul aceleia care-i dăduse viaţă.

Aceasta holba nişte ochi nebuni, o gură fioroasă. S'ar fi spus că nu-şi da încă seama de cele ce se petreceau cu ea. Şi, la drept vorbind, cum ar fi înţeles aşa, numai decât, că copiii, dragii ei copii, hotărîseră s'o ardă de vie? Deodată, flăcările se însufleţiră, tăciunii aprinşi începură să-i muşte carnea. O durere cumplită îi săgetă corpul paralizat recăpătându-şi parcă o ultimă energie. Iar bătrâna, cu fusta deacum arzând, cu părul aprins, urlând din toate puterile, se ridică, întinse braţele-i osoase şi, cocârjată, făcu un pas afară din cămin.

Atunci ginerele se repezi spre ea ca o fiară. Ii dădu o lovitură de picior în pântece şi, apăsându-i umerii, o vârî cu de-asila în fundul cuptorului; apoi Alexandru fiul de-al doilea temându-se ca nu cumva bătrâna să se scoale din nou, îi apucă picioarele, ţinând-o aşa, încleştată, în loc....

Cât despre fiică-sa, Georgetta... ei, bine! sărăcuţa de ea luase o sticlă cu gaz şi o stropea pe maică-sa, pe cap, pe ochi şi peste tot corpul.

Atunci vreascurile, paele, butucii, zdrenţele de pe ea şi lichidul se aprinseră în vâlvătăi furioase. Căldura dogoria cu atâta tărie în vatră că nu se mai zări decât de două sau trei ori chipul înegrit al bătrânei, gura ei schimonosită, ochii ieşiţi afară din orbite. Şi chiar ţipetele fură în curând înăbuşite de vuetul flacărilor.

La ceasurile zece seara, mama ardea încă. Dar copiii ei nu mai erau acolo.

Georgetta, cei doi fraţi şi bărbatul plecaseră la preot să se spovedească. Apoi s'au dus la primărie ca să anunţe decesul. Asasinii, povestesc că mama lor — era cam scrântită biata bătrână, nu-i aşa? — într'un moment când era singură, căzuse în foc. Ah! şi ce amarnic plângeau această moarte atât de năprasnică !

Dar primarul refuză certificatul de înmormântare. Veniră şi jandarmii la fermă. Din sărmanul corp prefăcut în scrum rămăsese picioarele şi mai cu seamă capul, *aproape neatins*. Or, se ştie că în cazuri de accident un bătrân cade totdeauna în foc întâi cu capul.

Crima apăru limpede ca lumina zilei şi cei patru monştri fură arestaţi.

La curtea cu juri din Loir-et-Cher, la câteva luni mai târziu. Cei patru acuzaţi, în boxă, arată nişte feţe grosolane, ţărăneşti, viclene. Bărbatul a tăgăduit totul în cursul instrucţiei. Tăgădueşte şi acum, înaintea juraţilor şi nu se înduplecă să facă mărturisiri decât către sfârşitul şedinţei. De altfel, recunoaşte că a găsit şi furat comoara bătrânei, bieţii trei sute de franci, chiar în dimnieaţa crimei.

Ceilalţi trei complici îşi aruncă unul altuia învinuiri. Dar din vorbele lor ies în vileag crâmpee de adevăr, amănunte uluitoare.

La un moment dat, Preşedintele constată:

— Prin urmare, din zorii zilei aţi închis-o pe mama voastră în coşarul vitelor, ca pe orice animal bun de tăiere...

Alexis, unul dintre fii, precizează :

— Thomas, cumnatul meu, aţâţa focul zicând: „Haide... haide... o să fie frumos... Zău, mie unul nu mi-e frică !"

Incolţit cu întrebările, sfârşi să mărturisească, şiret, însă prosteşte :

— Recunosc : corpul mamei mele mirosia a gaz...

Dela celălalt fiu, Alexandru, se căpătă destăinuiri mai precise :

— Am ţinut pe mama de picioare ca să nu mai poată eşi din vatră. Când s'a consumat totul, mirosia urât şi atunci am plecat împreună cu fratele meu. Ne-am dus să-l vedem pe preot şi să ne spovedim. apoi la Primărie ca să facem declaraţia de deces.

La rându-i, femeea Thomas recunoaşte că a scos paie din salteaua patului ca să încingă focul. Dar dă să se înţeleagă că mamă-sa era o vrăjitoare, de aceea a ars-o de vie, ajutată de ceilalţi. Aşa se explică, poate, şi îndemnul suprem de a bea un pahar cu apă (care putea prea bine să fie aghiazmă).

E rândul martorilor. Doctorul Ansolini, medic primar în Romorantin, depune:

— Victima prezinta starea unui cadavru carbonizat. Ambele picioare erau complet deslipite de trup; gura căscată şi plină de bale; pieptul era ars, iar plămânii sgârciţi. Toate acestea, după autopsie, ne-au demonstrat că femeea Lebon fusese arsă de vie....

Martorul următor e primit cu murmure de milă şi groază. E mica Eugenia, fetiţa de şapte ani care, pitită într'un ungher al sălii, văzuse toată grozăvia executării.

Preşedintele o obligă să depună cu toate protestele apărării.

Şi micuţa, fără să ştie că ea însăş contribue să rămână orfană se exprimă cu o hotărîre şi limpezime care stârneşte fiori.

— Tatăl şi mama mea spuneau că trebue s'o ardă pe bunica pentru că înebunise. Eu m'am ascuns îndărătul patului. Naşul şi unchiul meu s'au dus s'o caute pe mama. S'a aprins focul. Apoi au pus-o pe bunica de-asupra flăcărilor. Ea s'a sculat. Atunci tata a îmbrâncit-o din nou în foc. Odaia se umpluse de fum... Şi mirosea atât de urît...

Juraţii sunt scârbiţi, scoşi din răbdări.

Poate că de aceea şi aduc un verdict căruia nimeni nu-i înţelege gradaţia.

Unul din băieţi e condamnat la ocnă, pe viaţă; celălalt numai la douăzeci de ani muncă silnică.

Ginerele va muri pe eşafod.

Iar fiica, Georgette Thomas, e condamnată de asemenea la moartea hărăzită tuturor paricizilor.

Preşedintele Republicei, Grévy, care de unsprezece ani graţiase toate femeile criminale, o va graţia oare şi pe ea ?

Numai când începu să mijească de ziuă, la ceasurile cinci şi jumătate (24 Ianuarie 1887) femeea Thomas primeşte răspunsul în temniţa din Romorantin: graţierea i-a fost refuzată. Urma să-şi ispăşiască nelegiuirea chiar în dimineaţa aceea.

Procurorul, un grefier, gardienii şi preotul fac roată împrejurul patului ei. Când a înţeles, asasina scoate un ţipăt sfâşietor şi se prăbuşeşte la pământ. Apoi se agaţă cu unghiile de picioarele asistenţilor.

— Indurare ! Indurare! Doamne, ce cruzi sunteţi chinuindumă atâta !... Doar nu v'am făcut nici un rău...

Şi adaugă — ea care o arsese de vie pe mamă-sa :

— Sărmanul meu copilaş, ce se va alege de tine !

Cineva îi spune :

— Pocăieşte-te.

Ea răspunde, cu o deplină lipsă de conştiinţă:

— Dece să mă pocăiesc ?

E lăsată singură cu preotul din satul ei, venit într'adins dintr'un înălţător imbold creştinesc.

In celula de-alături l-au trezit pe Thomas, soţul. Pentru el, preşedintele republicei s'a arătat deasemenea fără îndurare. Dar omul e plin de curaj. E întrebat :

— Nu doreşti nimic ?

— Un singur lucru... — răspunde el: să fiu îngropat la Selle-Saint Denis...

— Acum, fiindcă ai să mori, spune unde ai ascuns bani...

Dar omul încleştează dinţii, coborînd în jos fruntea-i încruntată. Căci, înţelegeţi, unul din cei 3 complici ai lui va ieşi din ocnă după douăzeci de ani. Şi nu trebue ca acesta să-şi însuşiască el singur cei trei sute de franci ai moartei.

E liniştit... Numai decât, după ce o va vedea pe soţie decapitată sub ochii lui, va săruta crucifixul şi se va aşeza singur sub cuţitul ghilotinei.

Răcnete prelungi răzbat deodată din celula vecină. E Georgette Thomas care a simţit răceala foarfecilor şi ţipă în vreme ce un ajutor al călăului îi taie părul. Se apleacă singură şi adună dela picioare nişte şuviţe, cerând să fie date copiliţei ei, Eugenia.

Pe urmă tot sângele rece o părăseşte. E năpădită de frica sălbatecă a morţii. Carnea ei, încă vie, se revoltă. Se zbate, se zvârcoleşte pe jos. Cupeul care trebue s'o ducă la locul execuţiei, aşteaptă în faţa uşii. Ea refuză să se urce, astfel că a trebuit să fie dusă pe sus, ca un pachet.

Acum vehiculul aleargă în zorii dimineţii îngheţate de Ianuarie, uruind sinistru pe pavajul străduţelor sărăcăcioase. Oprire. Un ajutor al călăului deschide uşa. „Piaţa Armelor" apare, provincială, cu căsuţele ei colţurate, cu platanii desfrunziţi, mai înalţi decât zidurile, iar, pe carul cenuşiu, săgeata bisericei vecine — un lăcaş al Domnului din evul mediu, bătrâior şi liniştit — care în curând va vedea murind două fiinţe.

In mijloc, ghilotina. Alături, aşteaptă un furgon, înhămat. Peste câteva clipe, el va duce spre cimitir, aşezaţi unul lângă altul ca într'un fel de pat macabru, trupurile fără capete ale celor doi soţi.

De cu noapte s'a sculat întreg oraşul; puzderie de oameni au dat năvală, în ocolul pieţii, prin pomi, pe scări, pe acoperişurile caselor.

Femeea Thomas, dintr'o singură căutătură a îmbrăţişat toată priveliştea, tot decorul, şi nu vrea să iasă din trăsură.

E îmbrăcată cu un capot alb, picioarele-i sunt goale, un fişiu negru i-a îmbrobodit capul. Stă ghemuită în fundul cupeului. A trebuit să fie scoasă cu forţa.

De-acum, mai sunt douăzeci de metri de străbătut pe pavaj, cu picioarele desculţe. In vreme ce ajutoarele gâdelui luptă din răsputeri ca s'o târască, preotul satului o urmează. Iar asasina îi strigă la fiece pas :

— Indurare, părinte!... Indurare !

O sforţare supremă o face să se svârcolească la piciorul eşafodului; cu capul sub gaura gilotinei, ea se mai sbate încă. Cu o mână, călăul trebue s'o apuce de păr ca să-i ţie gâtul pe loc.

Şi exact, la ceasurile 7 şi 15 minute, în dimineaţa zilei de 25 Ianuarie 1887, pentru ultima oară în Franţa, cădea retezat capul unei femei criminale !...

Pentru ultima oară ?

Aceeaş întrebare se pune şi astăzi aşa cum se punea sub a doua preşedinţie a d-lui Jules Grévy.

A. D. A.

Interview expres cu WILLY FRITSCH

L-am întâmpinat pe Willy Fritsch la graniţă. Când m'am apropiat de vagonul în care se afla, am remarcat numai decât că surâsul lui făcuse în timpul drumului câteva victime. Trei cuconiţe delicioase şedeau în jurul lui şi-l asaltau care mai de care cu întrebările. El le răspundea jovial. Simpaticul june prim părea foarte bine dispus. Călătoria la Bucureşti îl amuză cu siguranţă.

Se obicinueşte, ca la începutul unui interview, ca introducere, intervieweerul să descrie pe intervievat. Trebue să ne facem aşadar şi noi datoria şi să spunem că Willy Fritsch este un „domn bine" svelt, înalt, elegant, blond şi cu ochii albaştri, — de un albastru clar şi curat ca cerul primelor zile de primăvară.

Secretarul mă anunţă:

— Presa...

Cele trei doamne îmi aruncă şase priviri fioroase. Aproape că mă intimidează. Ele presimt desigur că intenţionez să le răpesc pentru un ceas sau două idolul. Eu mi-am propus însă să nu fiu chiar atât de rău. Nu voi vorbi cu Willy Fritsch mai mult ca 15 minute. Nu de altceva, dar interviewul trebue telefonat numaidecât la Bucureşti, ca să mai ajungă la timp. Blondul june prim se scuză elegant călătoarelor îndrăgostite, se ridică în picioare şi-mi întinde o mână caldă.

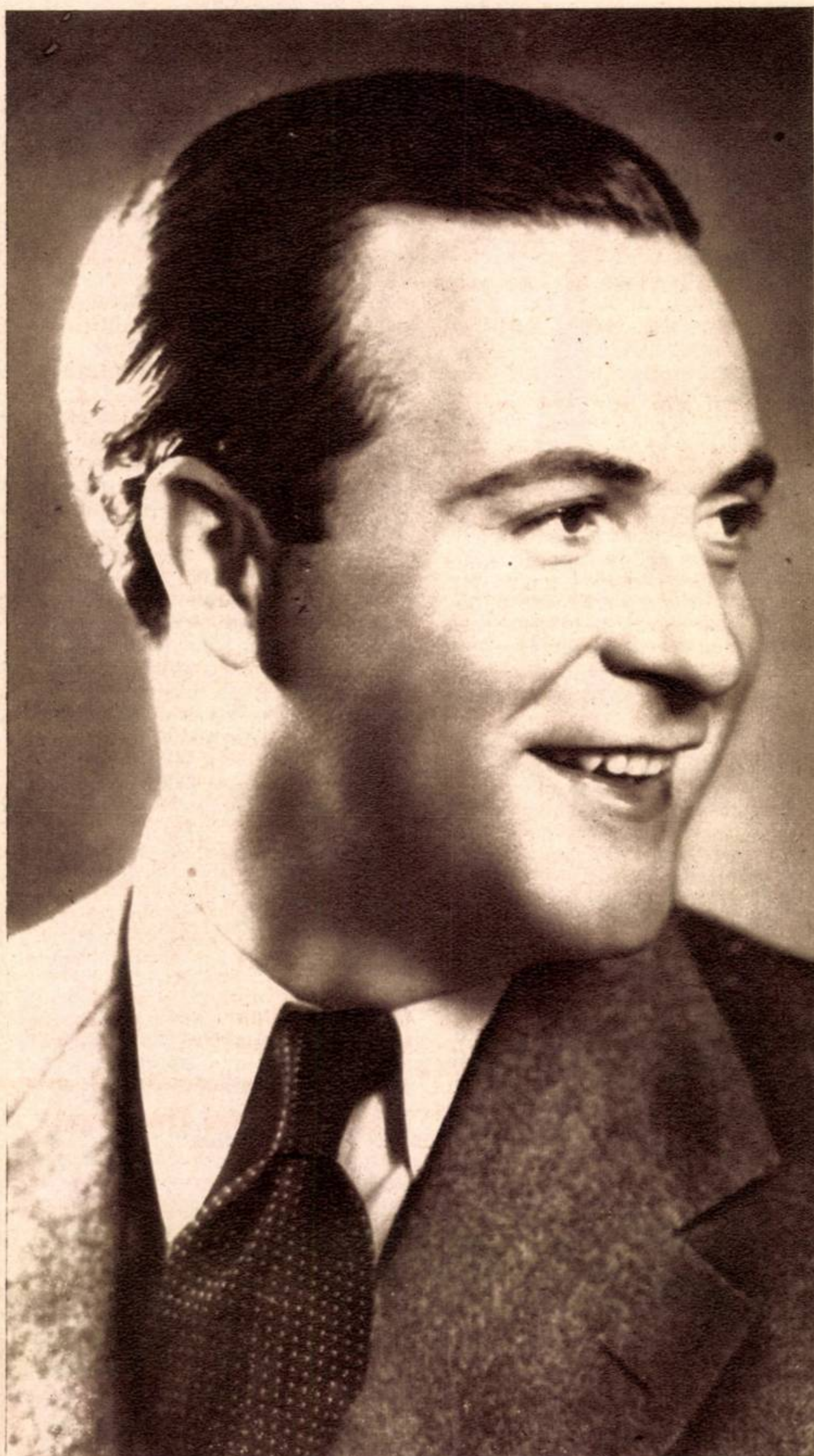
— Aşa dar un interview?

— *Şi încă expres...*

— Nici nu poate fi altfel din moment ce ne aflăm în rapid...

— *Ceva despre impresia avută la primul contact cu pământul românesc.*

— Am văzut deocamdată prea puţin din pământul ţării dv. pentru a mă putea exprima. Şi am cunoscut doar pe aceste trei drăgălaşe cuconiţe care m'au convins imediat că reputaţia de „sex-appeal" pe care o au româncele peste graniţă, nu este de loc exagerată.

Willy Fritsch

— *Ce v'a făcut să veniţi la Bucureşti?*

— De mult îmi manifestasem această dorinţă. Camaradele şi camarazii care au fost înaintea mea în Capitala ţării dv. mi-au povestit lucruri atât de frumoase despre acest „mic Paris" încât ardeam de dorinţa să fiu şi eu pentru câteva zile cel puţin acolo. Am avut însă enorm de lucru în ultima vreme. Nu aveam nici o clipă de răgaz. Terminasem un film şi începeam chiar peste două trei zile să lucrez un altul. Am folosit acum prilejul câtorva zile libere şi am răspuns cu multă bucurie invitaţiei Cinematografului Trianon, care m'a poftit să asist la premiera filmului meu „Riri". In acest film interpretez unul din rolurile care m'au amuzat cel mai mult dealungul carierii. Iar partenera mea este fermecătoarea Kaethe de Nagy (Willy Fritsch se pleacă şi-mi şopteşte la ureche cuvântul „fermecătoare" ca să nu fie geloase cele trei cuconiţe) alături de care am obţinut cele mai frumoase succese.

— *D-le Fritsch, vă voi pune o întrebare care...*

— Desigur că-mi veţi cere părerea despre femei...

— *Aţi ghicit!*

— Această întrebare mi s'a pus până acum de 5875 de ori! Ei bine domnul meu, scrie şi d-ta că femeea este cel mai minunat lucru de pe pământ şi că oricât de mare ar fi sacrificiul pe care un bărbat l-ar face pentru o femee, el tot n'ar putea răscumpăra farmecul şi graţia care se desprinde din aceste fermecătoare făpturi.

— *Cu alte cuvinte sunteţi un îndrăgostit universal?*

— A femeile sunt vinovate de asta dragul meu. Le întâlnesc la fiece pas, cu fiece prilej. Surâsul lor, glasul lor, este pentru mine ca un parfum ameţitor de trandafiri.

— *Primiţi multe scrisori de dragoste?*

— Iţi spun sincer n'am avut timpul niciodată să le număr. Primesc fireşte multă corespondenţă. Cel mai mult mă amuză însă propunerile de căsătorie dela octogenare.

— *Când spuneţi pe ecran „te iubesc", iubiţi cu adevărat?*

— Când partenera mea este Kaethe de Nagy, desigur.

— *Dar pe vremea când aţi jucat cu Lilian Harvey?*

Willy Fritsch nu-mi răspunde la această întrebare. Se întunecă doar la faţă. Mi-a părut rău că i-am pus-o.

— *Ştiţi, publicul Bucureştean vă aşteaptă cu multă nerăbdare!...*

— Şi eu, sunt nerăbdător să fac cunoştinţa lui.

Convorbirea noastră a luat sfârşit aci. Am sburat la telefon.

— Allo!... „Realitatea Ilustrată"!... Sistaţi vă rog: interview expres cu Willy Fritsch!

ION GOLEA

Puteţi fi frumoasă!

Nimeni nu poate contesta frumuseţea şi farmecul vedetelor americane.
Miss Virginia Vincent, o mare expertă în materie de îmbrăcăminte şi fard, s'a dus la Hollywood special pentru a se iniţia în secretele vedetelor. Ea ne dă acum, prin această corespondenţă, o serie de recomandaţii, care urmate au de rezultat acele tenuri ireproşabile şi acele trupuri admirabil proporţionate, ce fac faima Hollywoodului.

Publicăm astăzi al patrulea articol din această serie.

PUTEŢI FI FRUMOASĂ

spune CLAUDETTE COLBERT

„Astăzi, femeea care nu se fardează, pare bolnavă" *spune Claudette Colbert, vioaia brună cu figura prelungă, care ştie să poarte cu atâta eleganţă cele mai îndrăzneţe şi mai somptuoase toalete.* „Culoarea" *spune Miss Colbert* — este cel mai bun şi mai direct mijloc de a creea o „impresie plăcută". Intrevederile pe care le avem cu ceilalţi oameni sunt astăzi atât de scurte încât trebue să facem dela prima vedere o impresie bună, şi cosmeticele ne pot fi de mare ajutor. Fiecare femee cunoaşte acea penibilă senzaţie a oboselei sau pur şi simplu, a unei rele dispoziţii generale. Se poate să vă sculaţi într'o dimineaţă şi să descoperiţi un nou rid în jurul ochilor sau să găsiţi că tenul vă e întunecat. Puteţi fi supărate, ingrijate sau într'o stare de depresiune — dar asta nu înseamnă că lumea trebue neapărat să cunoască micile dvs. neplăceri. Aşezaţi-vă câteva minute înaintea oglinzii. Acoperiţi-vă palparea cu rouge, întindeţi pe buze puţin roşu şi veţi descoperi că puteţi zâmbi mai uşor. Pudraţi-vă cu grijă faţa spre a-i da un aspect calm şi luminos şi veţi simţi imediat o înviorare. Indispoziţia s'a destrămat!" *Aci, Miss Colbert zâmbi şi luând o batistă de dantelă o stropi cu parfum.* „Oriunde ar activa femeea, trebue să ţină minte că nu e deajuns să muncească, fizicul ei trebue să aibe o înfăţişare vioaie, energică, sănătoasă. Ea trebue să e-mane simpatie. Şi pentru asta, cred că toate trebue să întrebuinţăm fardul".

„Există însă şi o frumuseţe personală pe care ţi-o dă baia. Imi plac foarte mult băile calde şi după aceea fricţiunile cu apă de colonia, care sunt extrem de stimulente. O bae urmată de un masagiu cu buretele muiat în apă de colonia, spală toată oboseala zilei şi te reechilibrează".

Marile vedete ale cinematografului au şi ele ca toate celelalte femei, necazuri cu tenul. Miss Colbert are o piele grasă şi deaceea întrebuinţează o mare cantitate de astringente. Persoanele cu epiderma grasă trebue să se ferească de puncte negre. Cel mai bun remediu, în această privinţă, sunt apa şi săpunul. Dar ar trebui totuş să se întrebuinţeze mai înainte o cremă curăţitoare care să fie însă bine ştearsă înainte de spălare.

„Intrebuinţez un rouge franţuzesc în pudră compactă" *spune ea mai departe* — „pentrucă durează mai mult pe o piele grasă şi nu trebue să-mi obosesc tenul reînoindu-l mereu. In afară de aceasta, schimb foarte des nuanţa rouge-ului".

„Pentru ce faceţi asta?" *o întreb eu mirată.*

„Pentrucă sunt de părere că trebue să schimbi nuanţa fardului după cum schimbi culorile toaletelor, şi după circumstanţă. In aplicarea rouge-ului de faţă şi de buze trebue să mai ţineţi seamă şi de gradul de luminozitate a zilei. Pe urmă, ochii nu se fardează decât sub o lumină foarte puternică pentru ca trucajul să nu fie observat. Zilele întunecate reclamă un fard mai viu.

„Există o artă a aplicării cosmeticelor" *închee ea aplecând genele lungi şi negre peste ochii migdalaţi,* „o artă pe care dacă o posedaţi, veţi şti să ispitiţi fără a apărea provocătoare".

VIRGINIA VINCENT

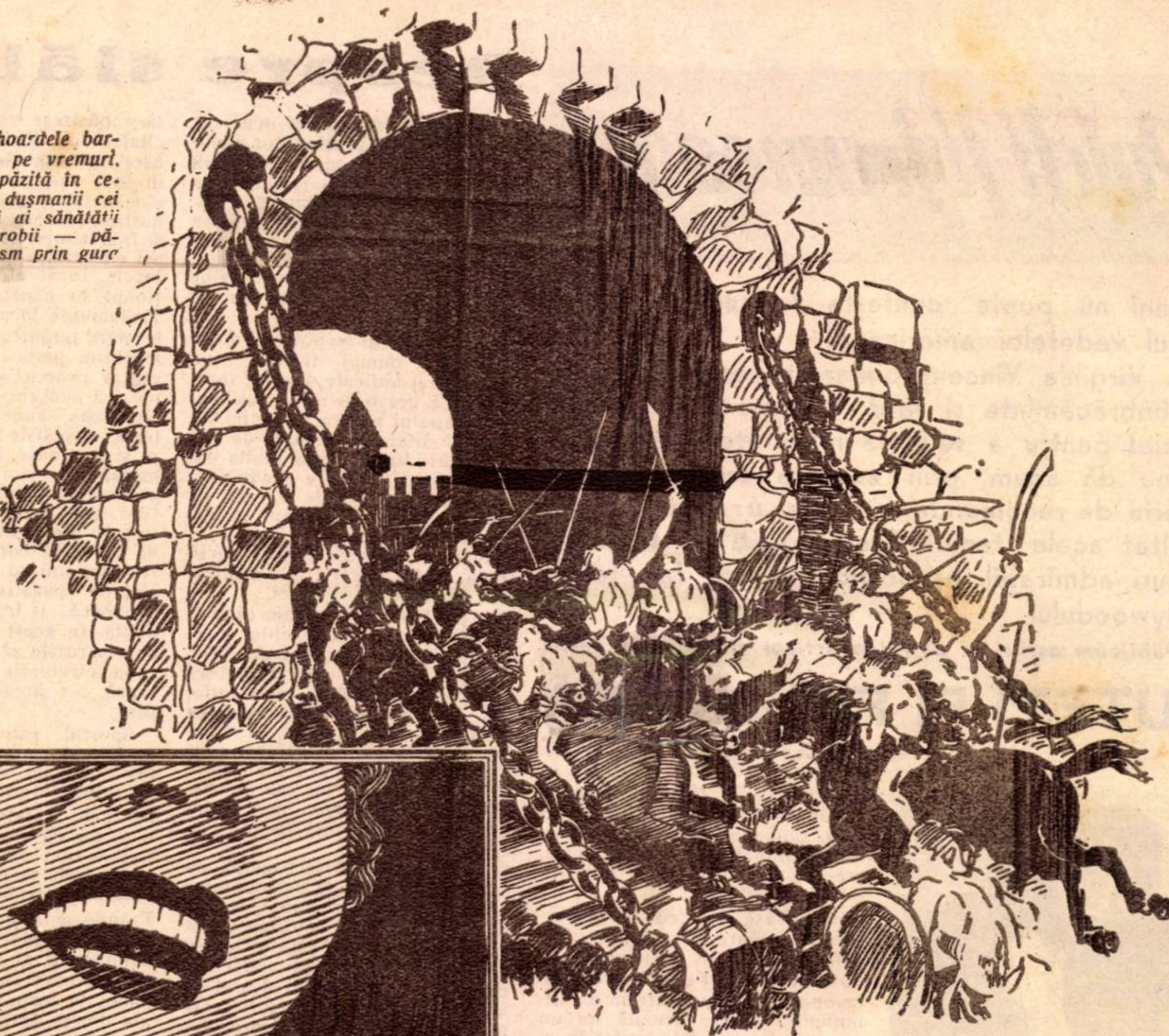
Despre slăbire

A fi gras nu este numai neplăcut şi neestetic, ci şi dăunător sănătăţii. Persoanele grase trebue să renunţe la multe lucruri care le fac plăcere. Moda actuală a rochiilor colante cere ca femeea să aibe o linie sveltă, deci fiecare strat de grăsime e jenant. Din această cauză se dă curelor de slăbire o importanţă din ce în ce mai mare.
Cure de slăbire se pot face foarte uşor, numai trebue bine conduse şi aplicate absolut individual. E greşit de a încerca asupra trupului nostru fără nici un control diferitele metode de slăbire, căci în cele mai multe cazuri sunt dăunătoare sănătăţii.
Inainte de a începe o cură de slăbire trebue neapărat să cerem avizul unui medic.
Slăbirea se poate obţine prin dietă, masaj electric, gimnastică, bae de parafină şi sport.
Dar pentru ca să arătăm bine şi să rămânem sănătoşi chiar şi atunci când cântarul arată 20—30 kg. mai puţin, cura de slăbire trebue combinată în mod raţional. De aceea medicul după ce ne-a consultat trebue să stabilească un plan de slăbire, care trebue urmat cu cea mai mare stricteţe. In nici un caz nu trebue să ne supunem unei metode care nu prezintă destule garanţii.
O dietă raţională se bazează pe calcularea exactă a substanţelor nutritive atât din punct de vedere calitativ şi cantitativ, cât şi în ceeace priveşte valoarea lor calorică. Un regim astfel calculat va da o cantitate destul de mare de alimente, suficientă pentru a nu resimţi foamea, dar această hrană va ceda corpului puţină căldură, încât acesta se vede forţat a consuma din rezervele de grăsime. In acest mod greutatea corpului scade fără a dăuna sănătăţii.
Slăbirea obţinută prin dietă trebue completată prin gimnastică şi masaj, pentru ca muschii să-şi păstreze vigoarea şi elasticitatea lor. Stratul de grăsime care în urma dietei s'a muiat va dispare cu totul sub acţiunea ciocănelelor electrice, iar gimnastica va reda pielei netezimea şi frăgezimea naturală. Prin masaj electric putem obţine slăbiri locale, încât un corp neproporţionat va căpăta linia ideală.
Tratamente locale sunt de foarte mare importanţă căci rare ori întâlnim persoane care s'au îngrăşat proporţional. Prin gimnastică muşchii devin elastici circulaţia sângelui se îmbunătăţeşte, mişcările devin mai uşoare şi graţioase, şi nu se mai formează nici un depozit nou de grăsime. Porţiunile corpului ce tind spre îngrăşare vor fi reduse prin gimnastică specială. Baia de parafină constă în acoperirea trupului cu un preparat special de parafină solidă, care provoacă o transpirare abundentă. In acest mod sunt eliminate sărurile şi otrăvurile din corp, circulaţia sângelui se uşurează, iar greutatea scade simţitor.

Sportul raţional are o influenţă bună asupra staturei.
Recomandabil e canotajul, înnotul, turismul etc.
Din cele arătate mai sus se poate vedea că o cură de slăbire nu trebue nici odată urmată unilateral dacă vrem să obţinem un rezultat satisfăcător.
Trândăveala şi gustatul pe furiş al delicateselor sunt duşmani neîmpăcaţi ai siluetei elegante Cu puţină voinţă şi răbdare se poate da corpului greutatea şi linia dorită, fără a flămânzi sau a ne extenua prin gimnastică nefolositoare.
Pentru unica oboseală ce ne-o impunem, suntem răsplătiţi din belşug odată ce am căpătat o înfăţişare plăcută şi deci o înaintare în drumul spinos al vieţii.

HELENE SIMON

Intocmai cum hoardele barbare năvăleau, pe vremuri, prin poarta nepăzită în cetate, tot astfel duşmanii cei mai înverşunaţi ai sănătăţii omului — microbii — pătrund în organism prin gura neîngrijită.

GURA este POARTA care duce spre cele mai importante organe ale corpului. Băgaţi de seamă ca ea să fie întotdeauna curată şi sănătoasă!

Fiecare om îngrijit, ştie că apa de gură Odol posedă acea particularitate rară, care face ca respiraţia să fie proaspătă, plăcută, parfumată. Iată dece trebuie să întrebuinţaţi şi Dv. apa de gură Odol în mod regulat.

Majoritatea microbilor pătrunde în organism prin gură. Acest lucru este firesc. Gura este calea directă şi mai întotdeauna liberă, care duce spre stomac şi plămâni. Dacă nu luaţi precauţiunile necesare, gura poate deveni un fel de seră pentru adăpostirea, desvoltarea şi înmulţirea microbilor. De aci, putem trage concluzia logică că perfecta curăţenie a gurei este o necesitate care se impune cu atât mai mult, cu cât e în joc întreaga sănătate a organismului. Deaceia, trebuie să căutaţi să întreţineţi gura într'o curăţenie desăvârşită — arma cea mai sigură pentru distrugerea microbilor, cari pătrund în organism odată cu aerul ce-l inhalaţi sau cu hrana cu care vă nutriţi.

Apa de gură Odol este cel mai eficace mijloc pentru acest scop. Esenţele puternice şi totuşi volatile, cari fac parte din compoziţia acestei ape de gură, distrug microorganismele şi asigură imunitatea dinţilor, limbei, gingiilor, cerului gurei, amigdalelor şi gâtlejului.

Numai într'o gură sănătoasă, dinţii pot fi sănătoşi.

APA DE GURA **ODOL**

întreţine şi conservă sănătatea gurei.

REALITATEA ilustrată

ANUL VIII No. 409
21 NOEMBRIE 1934

O NOUĂ SESIUNE PARLAMENTARĂ

10 LEI

Deschiderea parlamentului

Trăsura a la daumont cu Regele și Voevodul Mihai, părăsind Camera.

Regele părăsind adunarea deputaților, urmat de d. prim ministru G. Tătărăscu.

Adunarea în picioare, ascultă citirea mesagiului regal de către Suveran

REALITATEA ILUSTRATĂ

Director: NIC. CONSTANTIN

Apare săptămânal în 32 pagini mari, cu un supliment gratuit de 48 pagini. Un exemplar 10 Lei

PREȚUL ABONAMENTULUI:

PE UN AN . . . . . 400 LEI
PE ȘASE LUNI . . . . . 200 „
PE TREI LUNI . . . . . 100 „

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
București Str. CONST. MILLE 5-7-9
TELEFON 3-84-30

Imprimată la foto-rotogravură în atelierele „Adeverul" S. A

De ce uităm?...

de F. ADERCA

De ce?... N'au trecut decât 15 ani de la încheerea păcii, şi noi cei cari l-am purtat şi l-am suferit, începem să-l uităm. De ziua armistiţiului s'au mai adunat prin câteva capitale foştii combatanţi, unii în cârje, alţii în cărucioare, alţii cu ochelari negri să nu li se vadă noaptea eternă a unei orbite, alţii bine îmbrobodiţi peste cap, să nu li se ghicească monstruoasa strâmbătură a feţii înţepenite în cusături şi cârpeli. La mormântul eroului necunoscut, unde arde candela ce-ar trebui să fie a amintirii, au fost aduşi noii soldaţi, în uniforme strălucitoare, cu chipuri proaspete, odihnite şi voioase, ca de paradă.

Şi totuş pare că s'a uitat dezastrul de la 1914. Il uităm pe zi ce trece...

In ceasul când scriem rândurile de faţă, peste Europa s'a lăsat o linişte sinistră, mai ameninţătoare decât tropotul cailor şi zgomotul roţilor de tunuri în miez de noapte pe caldarâmul metropolelor. Nu se aude nici zbârnăitul depărtat al avioanelor, care-şi poartă motoarele prin nouri, bondari de oţel cu pântecele plin de nitroglicerină. Şi Continentul întreg, cu sufletul la gură, adastă parcă, cu nervii încordaţi, marea prăbuşire, definitivă, după care să urmeze, ca un potop, năvala cea nouă, pentru alt mileniu, a hoardelor asiatice, rămase neschimbate de la prăbuşirea imperiului roman.

Am stat de vorbă cu oameni, de obicei surâzători şi încredinţaţi oricând că răsboiul între popoarele europene nu mai e cu putinţă, deodată încruntaţi, oftând cu resemnare şi pălăria trasă pe sprâncene, pentru mai puţină lumină: De data aceasta au văzut şi ei că omenirea uită în mai puţin de două decenii tot, şi e gata să-şi purceadă iar armatele pe câmpiile încă desfundate de ghiulele şi tranşeele de eri, prin târgurile care nu şi-au reparat încă toate zidurile şi clopotniţele dărâmate de ultimul răsboi.

★

Şi totuş răsboi nu va fi!...

Ne menţinem optimismul împotriva părerii generale şi prevestim o pace de cel puţin zece ani de-aci înainte, acum în vremea când oamenii politici, diplomaţi şi ziarişti bine informaţi, anunţă răsboiul pentru *cel mai târziu* la primăvară.

Semnele grave ale răsboiului european, ieşite azi în văzul tuturor, au mai mult — după credinţa noastră — înfăţişarea unor simptome de rezistenţă a organismului, decât începutul descompunerii. Europa nu e coaptă pentru un nou răsboi, ca în 1914, care fusese pregătit de aproape o jumătate de veac — şi nici nu se va coace atât de uşor, dacă până atunci forţele pacifice nu vor fi intervenit definitiv şi salutar!

Hotărîrea Serbiei de-a aduce în discuţia dela Geneva marea crimă împotriva regelui ei, nu va provoca un răsboi de represiune, ca în 1914 asasinarea prinţilor moştenitori ai Austro-Ungariei. Răsboiul de-atunci fusese numai deschis de gloanţele dela Seraievo: necesităţile răsboiului fuseseră mult mai vaste şi mai de mult operante. Societatea Naţiunilor va lua măsuri, după intervenţia Serbiei, ca această laşă, perfidă şi odioasă formă de răsboi — asasinatul în particular, cu ajutorul unor criminali demoralizaţi şi apoi fanatizaţi în lagăre de teroare — să fie definitiv eliminată din Europa. Şi falsificarea monetelor a fost eliminată din relaţiile între popoare, fără ca rivalităţile economice să înceteze. Până la găsirea unei temelii de înţelegere a popoarelor europene, asasinatul capetelor încoronate sau oamenilor politici va trebui împiedecat, prin consens internaţional şi sancţiuni internaţionale.

Serbia, denunţând, nu ameninţă: Ea pregăteşte pacea, înlăturând pe cei cari ar încerca s'o mai saboteze cu mijloace macedonene.

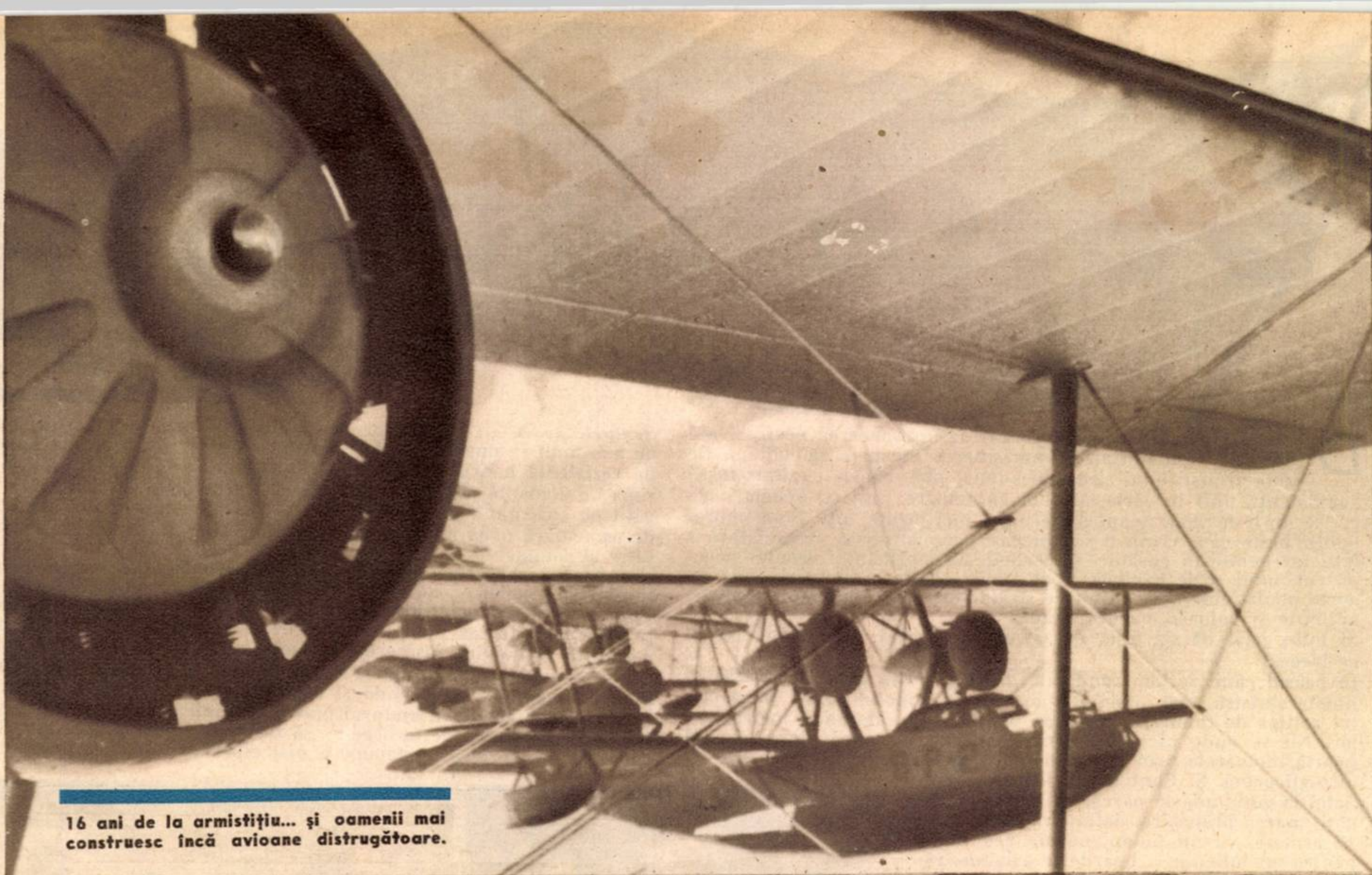
★

Este plebiscitul din Sarre un prilej de răsboi?... Cei cari se tem nu cunosc statutul politic al provinciei şi nici psihologia, în aparenţă tumultoasă, în fond absolut riguroasă, deşi vulgară, a lui Hitler.

La Paris membrii guvernului ai Camerii şi Senatului, aduc omagiul lor eroilor căzuţi în răsboi şi defilează prin faţa monumentului eroului necunoscut de sub arcul de triumf, având alături de ei pe d. Lebrun, preşedintele republicei.

16 ani de la armistițiu... și oamenii mai construesc încă avioane distrugătoare.

Sarre e mai puțin decât o provincie și ceva mai mult decât un județ. Pentru Hitler, plebiscitul are o valoare electorală — atât și nimic mai mult. Infrânt în politica de anexiune a Austriei, vrea o compensație cu regiunea Sarre, vrea fierbinte, vrea din necesitate de politică internă, vrea pentru aplauzele care să-l consolideze!

Pentru Franța, Sarre nu prezintă decât un interes economic: deținerea minelor de cărbuni și fier, pe care le va păstra — așa prevede Tratatul dela Versailles — și în cazul când populația ar cere trecerea la Germania, sau le va ceda Germaniei numai în cazul unei răscumpărări pe un preț stabilit de persoane imparțiale.

Franța nu va face niciun gest de provocare în timpul plebiscitului — nu are niciun interes — iar Hitler nu va brusca situația actuală, numai pentru un succes electoral: căci provocarea unui războiu pe această chestiune ar atrage automat împotriva Germaniei, atât Anglia cât și Italia. Despre Hitler se poate spune orice — dar nu i se mai poate nega, de când a eșit din închisoare în 1923, în urma încercării unei lovituri de stat cu ajutorul generalului Ludendorff, un uriaș spirit de prevedere!

★

Vom avea oare războiu în primăvara anului 1935, când Germania — cum a declarat de curând d-l Beneș unui ziarist englez — va fi complet înarmată?...

Cuvintele d-lui Beneș au fost rău înțelese. El a constatat doar că Germania se înarmează și a crezut că poate pune ca termen final al acestei înarmări, viitoarea înflorire a trandafirilor Mareșal.

Dar înseamnă oare că Germania „complet înarmată" — nicio țară niciodată nu se socoate „complet înarmată", totdeauna mai are o mică înarmare și completare de făcut! — va declara numai decât războiu Franței sau Rusiei?... Germania era „complet înarmată" din 1871, după ce bătuse pe Napoleon al III-lea, și totuș n'a mai atacat pe nimeni. Pacea n'a stat în mâinile ei *în nicio zi!* De câteva ori s'a crezut, într'adevăr, că va provoca un nou războiu european, pentru a perfecționa beneficiile din 1871, dar a fost silită — vezi Agadir! — să bată în retragere. Nici în 1914, războiul n'a fost provocat direct de Germania, nu ea a tras primul tun, ci aliata ei, Austro-Ungaria — și când l-a declarat și ea, Germania și-a dat seama, 24 de ore mai târziu, că rău făcuse, deoarece rupsese un petec de hârtie la care Anglia încă ținea. Are azi Germania o situație mai puternică decât în 1914?... E Polonia un aliat atât de teribil?...

★

Germania n'a uitat! Hitler, care a simțit gustul gazului otrăvit din tranșeele ultimului războiu, n'a uitat nici el! Atâta vreme cât Anglia nu va voi, războiu nu va fi. Și Anglia nu poate încuraja războiul între popoarele europene, atâta vreme cât nu posedă însăși flota aeriană care să împiedece un atac aerian al Insulelor, de către unul din viitorii ei adversari. Pentru a-și crea cea mai mare flotă pe mare, Anglia a avut nevoe de un veac; pentru o flotă aeriană, de aceeaș valoare, va avea nevoe de cel puțin zece ani — deci zece ani de pace cel puțin, dacă de-atunci înainte, precum am spus, forțele păcii nu se vor fi organizat pe un teren mai solid decât al baionetelor și nu vor fi ocrotite mai bine, de sus, decât de o escadrilă de bombardament.

Iată de ce uitarea noastră, a tuturor, e mai periculoasă decât toate înarmările Germaniei: Ea îngădue provocarea unei psihoze războinice — numai această amnezie permanentizează războiul!

Să nu uităm! Să nu uităm!... Cei cari am mai rămas în viață, după cataclismul infernal de acum cincisprezece ani, să ne transmitem amintirile, în vorbă, în scris și imagini cinematografice, cel puțin odată pe săptămână, copiilor noștri și copiilor copiilor noștri.

F. ADERCA

La Londra s'a deschis o expoziție cu tablouri comemorative din timpul războiului. Cu acest prilej Lloyd George a ținut o mare cuvântare pentru pace.

RĂSBOIUL VIITORULUI VA FI CEL AL AUTOMATELOR

AŞA pretinde un savant francez.

Răsboiul amenință să isbucnească în Europa şi în Extremul Orient. Şi marile puteri se iau la întrecere care-şi poate construi mai repede flote maritime şi cine e în stare să acumuleze mai multe munițiuni. Oare în acest chip vom putea evita răsboiul? Aceste probleme preocupă lumea întreagă. Chiar optimiştii, cei mai aprigi presimt apropiată amenințarea unui conflict mondial. Pacifiştii au susținut multă vreme că singurul chip de a menține pacea mondială, e de a face răsboiul atât de groaznic, şi atât de nimicitor, încât nici un guvern să nu îndrăznească să caute ceartă altuia.

Profesorul Gaston Gauthier, un ofițer francez, inginer şi savant, într'o cuvântare pe care a ținut-o, de scurtă vreme, arată că nădejdea aceasta „desnădăjduită" e pe cale de a se împlini.

El a arătat că două națiuni care au tendințe cât se poate de pacifiste, şi una şi cealaltă sunt pe cale să construiască nişte „roboți" gigantici de luptă, cari se vor putea pune în mişcare prin telegrafia fără fir.

Se ştie că un robot nu e altceva decât un automat modern, care poate fi îndrumat dela distanță şi care poate face toate mişcările unui om.

— Aceşti soldați mecanici uriaşi — spune profesorul Gauthier — vor fi în proporții atât de mari, cum muritorilor nici prin gând nu le trece. Informatorii mei, ale căror rapoarte s'au dovedit întotdeauna adevărate în trecut şi a căror bună credință n'am pentruce s'o pun la îndoială, mi-au adus la cunoştință faptul uimitor, că fiecare din aceste națiuni nădăjdueşte să poată construi într'o zi roboți înalți cum e turnul Eiffel, adică de 300 metri.

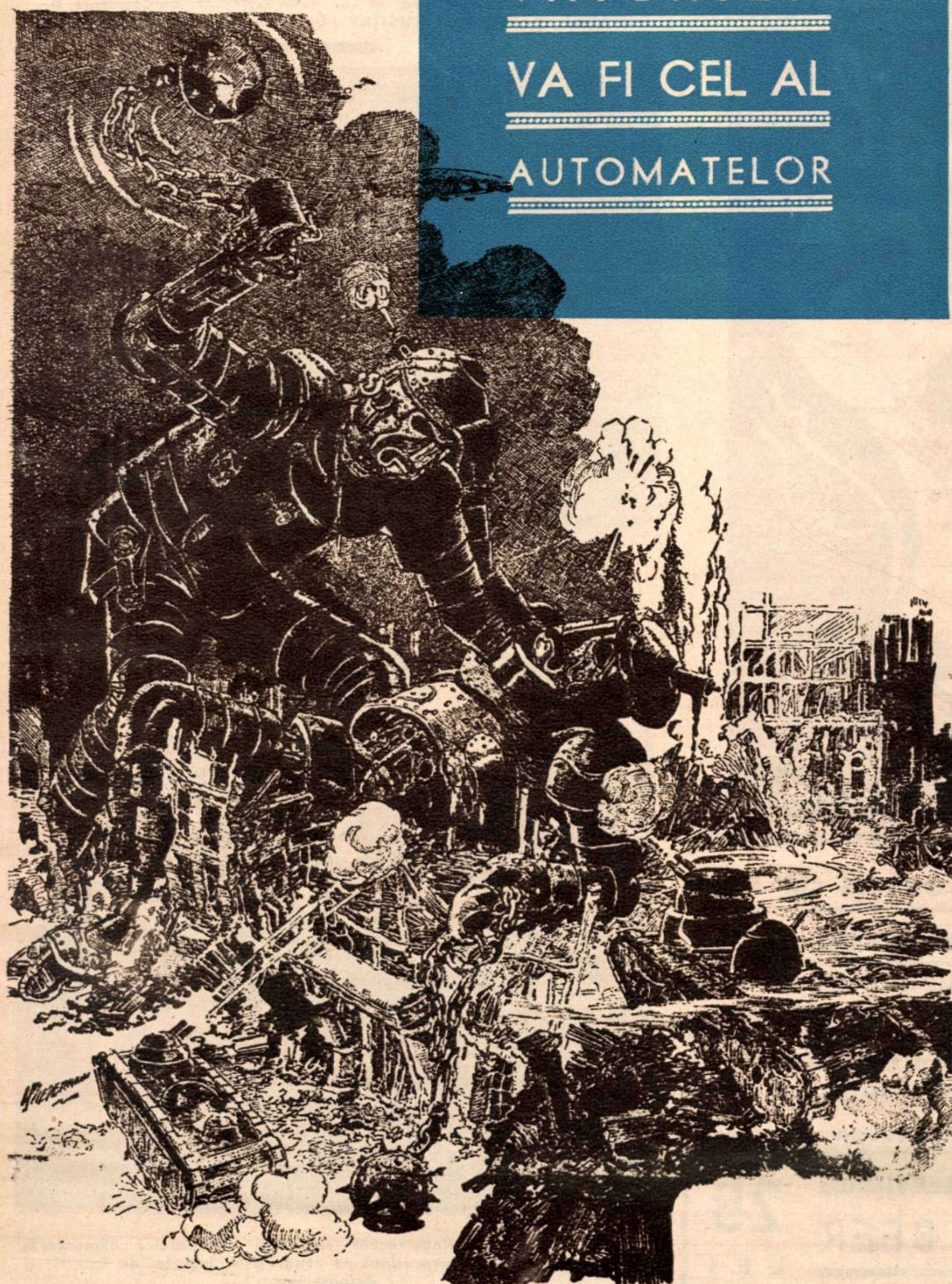
Fiecare din aceşti monştri se va putea mişca şi se va putea lupta sub direcția inginerilor de radio. Un asemenea automat va putea sdrobi cel mai perfecționat şi cel mai puternic tanc ce s'a construit vreodată, numai călcându-l în picioare. Imbrăcat cu zale groase de oțel, cele mai mari „Dicke Bertha", tunuri de calibru mare, ori câte proectile ar trage, n'ar putea să-i strice aparatura lui complicată din interior.

E foarte posibil ca un asemenea robot, atât de mare, să poată distruge, într'o singură zi, un oraş întreg. Cele mai recente progrese în ceeace priveşte înarmarea, n'ar fi în stare să-l împiedice să-şi îndeplinească sarcina lui spăimântătoare.

Scenele pe care le trezesc în minte numai gândul la aceşti uriaşi distrugători, par un vis groaznic. Dealtminteri, cele două națiuni care-l construesc au nădejdea că tocmai groaza a ceeace s'ar putea întâmpla va folosi la menținerea păcii.

Aceste națiuni au cel mai mare interes — ca şi celelalte dealtminteri, dacă cercetăm lucrurile mai adânc — să pună odată capăt răsboiului. Aceşti roboți n'au altă destinație decât de a pedepsi poporul care ar voi să reaprindă pe pământ flacăra răsboiului".

Vedea-vom într'o zi, roboții invadând un oraş şi distrugân-du-l ?

Dacă aceste declarațiuni ale savantului francez, corespund realității, aceşti uriaşi ar putea fi prea bine cei mai mari pacificatori ai lumei... Conferințele de pace, trebue s'o recunoaştem, nu şi-au prea atins ținta,în ultimul timp, ca să poată pregăti pacea eternă. Iar pactele de neagresiune şi ele au sorți chiar în ochii celor mai optimişti, să devină, când o fi la o adică, simple bucăți de hârtie!... afară de vreuna din națiunile interesate.

Există totuş ceva care ne înspăimântă numai la gândul că o acțiune ar putea avea la dispoziția ei un monstru de felul celuia descris de către profesorul Gauthier. Guvernele se schimbă mereu, şi dacă primul ministru pacific al uneia dintre aceste națiuni astfel înarmate, ar fi urmat de vreun ambițios cu idei răsboinice, de vreun dictator... ce s'ar putea întâmpla atunci?

Dacă dictatorul ar declara răsboi vreunei țări care nu are asemenea roboți prin arsenalul ei de apărare, gândiți-vă ce ar putea să facă aceşti soldați mecanici, pe cari nici o mină nu i-ar reține vreodată de la întrebuințarea forței lor uimitoare!

Armatele, flotele, escadrilele aeriene, n'ar fi în stare să respingă înaintarea acestor uriaşi, mişcați prin radio din adâncul vreunui laborator subteran, probabil secret. Asemenea roboți s'ar plimba prin țara întreagă, sdrobind totul în calea lor. Attila, biciul lui Dumnezeu, care se lăuda că iarba nu mai creştea pe unde călca dânsul, n'ar mai fi decât un băețel nevinovat, alături de aceşti giganți.

Dar e aproape sigur că cea de a doua națiune care are şi ea roboți s'ar alarma de ambițiile celei dintâi, c'ar prevedea ziua când propriile sale hotare ar fi şi ele violate la rândul lor, şi c'ar veni în ajutorul națiunei atacate.

Punând roboții ei proprii la dispoziția acesteia, ea ar provoca astfel un conflict care întrece orice închipuire.

Clădirile mari şi mici ar fi răsturnate ca nişte castele de cărți de joc, numai dintr'o lovitură cu cotul a acestor luptători de un soi nou. Automobilele sfărâmate cu dosul palmei, cum face omul cu musca.

Şi ce s'ar întâmpla în ziua în care doi roboţi s'ar găsi faţă în faţă, după ce şi unul şi celălalt au prefăcut oraşele în pulbere?
Va fi oare cazul unui echilibru uriaş între arma ofensivă şi arma defensivă? Egalitatea pe care o caută atâta vreme scutul şi tunul? Sau cei doi roboţi vor isbuti să se distrugă unul pe celălalt, luptând ca doi bărbaţi înarmaţi, ca doi cavaleri acoperiţi de fer, odinioară, la întreceri?
De bună seamă că nimic asemănător nu va fi fost văzut în lume. Va fi o luptă de titani... Desigur răsboiul trecut a avut urmări înspăimântătoare. Aproape zece milioane de oameni şi-au găsit moartea şi peste douăzeci de milioane au fost răniţi. El a costat miliarde şi miliarde. Dar, oricum, au trebuit patru ani ca să se petreacă aceste grozăvii.
Experţii declară acum că roboţii profesorului Gauthier ar putea produce tot atâtea nenorociri în patru zile...
Trebue să ţinem seama de faptul că ştiinţa n'are numai puterea de a face luptători artificiali giganţi. Ea are şi puterea de a-i înzestra cu o iuţeală uimitoare, care ar mări cu mult puterea lor de distrugere. Profesorul nu vede nici un motiv pentru care acest robot să nu se mişte cu o viteză, dacă se poate spune astfel, comercială, de peste 150 klm. pe oră. Şi fiecare pas al acestor monştri ar însemna ruina şi nimicirea a oricărei fiinţe şi a oricărui lucru care se află în calea sa, dela un capăt la celălalt al ţării invadate.
Ce ne aşteaptă!
Să mai nădăjduim încă unul din aceste două lucruri: că roboţii nu sunt decât o legendă, sau că teama de mai rău va însemna cu adevărat începutul înţelepciunii pe pământ.
Căci răsboiul roboţilor ar fi poate ultimul răsboi, pentru multă vreme, dat fiind c'ar pune capăt civilizaţiei.

Prof. Dr. ION JIANU din partea Congresului Român de Chirurgie depune o coroană pe mormântul soldatului necunoscut.
In asistenţă, printre savanţii străini, se remarcă; Prof. Dr. MAYER (Bruxeles), Secretarul g-ral al Soc. Internaţionale de Chirurgie, Dr. CLAOUE (Paris), Prof. HUSTINX (Olanda), Prof. CHEFKET (Turcia)

Corul căminului cultural „Inălţarea" din Poiana-Câmpina, în 1932, în faţa Mănăstirii Spătarului Toma Cantacuzino

La Timişoara s'a ţinut recent congresul sindicatelor alimentare. Fotografia noastră reprezintă pe congresişti înainte de începerea dezbaterilor.

Din toată lumea

MARŞUL FOAMEI

Numeroşi şomeri din statul New-York au încercat un marş asupra orăşelului Albany pentru a cere ajutoare conducerii în vederea iernii. La intrarea în oraş au fost acostaţi de poliţie. A avut loc un violent schimb de focuri, de pe urma căruia au fost ucişi doi agitatori, pe care-i vedem în fotografia noastră.

UN PRIMAR ESTE... CÂNTĂRIT

După o veche tradiţie britanică, orice primar nou al oraşului Chepping Wycombe, este cântărit în halele oraşului, în cadrul unei deosebite ceremonii. Un poliţist notează greutatea primarului.

BRIGITTE HELM IMPLICATĂ INTR'UN PROCES

Cunoscuta artistă de cinema Brigitte Helm (cu numele adevărat Weissbach) a fost implicată recent într'un proces. La 27 August 1934 a călcat cu maşina o femee, rănind-o grav.
Fotografia noastră o reprezintă pe Brigitte Helm (dreapta la masă) în timpul interogatoriului.

Cel mai tăcut PRESEDINTE de REPUBLICA

— E vorba de preşedintele republicei elene —

ÎN luna trecută a fost reales ca preşedinte al republicei elene, după ce-a ocupat fotoliul preşedinţial timp de patru ani, Alexandru Zaimis. Acest preşedinte de republică are reputaţia de a fi nu numai cel mai tăcut şef de stat, dar totodată şi cetăţeanul grec care vorbeşe cel mai puţin.

Cu toţi cei 70 de ani pe care i-a împlinit, preşedintele statului elen se înfăţişează ca un om viguros. El a trecut prin toată filiera omului politic, fiind, pe rând, deputat, ministru, prim-ministru, preşedinte al Camerei şi al Senatului, şi însfârşit, preşedinte de republică. Din totdeauna, Alexandru Zaimis a fost omul politic cel mai tăcut. Chiar discursurile sale erau extrem de laconice, adică erau spuse în aşa fel, încât să nu exprime decât miezul celor ce avea să spună. Un ziarist englez care l-a vizitat pe Alexandru Zaimis, spre a obţine dela dânsul un interview, exasperat de laconismul preşedintelui, a spus că el e încredinţat că acest om nu pronunţă mai mult de cincizeci de cuvinte pe zi. Dacă această afirmaţie poate fi o exagerare, datorită resentimentului ziaristului englez, să ştim însă că ea nu-i departe de adevăr. Alexandru Zaimis vorbeşte extrem de puţin.

Dealtminteri, viaţa pe care o duce preşedintele statului elen, e sobră, şi foarte modestă. Deşi, în calitatea lui de conducător al statului îi sunt puse la dispoziţie apartamentele palatului preşedinţial, Alexandru Zaimis nu vine în acest palat, decât spre a rezolva lucrările ce privesc conducerea statului şi când trebue să primească în audienţă pe miniştrii sau pe demnitarii străini. Locuinţa lui e o casă proprie, în centrul Atenei, unde preşedintele nu admite să fie nici o gardă militară. Ca la un simplu ministru, un agent de poliţie face straje, în faţa locuinţei acestui şef de stat. Deasemenea, preşedintele nu se serveşte de automobilul preşidenţial, decât numai pentru drumurile strict oficiale. Altminteri, Alexandru Zaimis umblă pe jos, la fel cu toţi cetăţenii Atenei. Adesea ori e văzut în tramvaiul care merge spre oraşul nou, sau făcând preumblări matinale pe coasta mării.

CUM S'A CĂSĂTORIT PREŞEDINTELE

Inainte de a fi ales ca preşedinte al republicei elene, Alexandru Zaimis se retrăsese din politică. El suferea de o boală de ochi şi era în pericol să-şi piardă vederea. S'a dus — îndemnat de medici — la Viena, într'un sanatoriu, spre a încerca un tratament. Aci a fost încredinţat unei surori de caritate anume Sophie Schulz. Numai graţie îngrijirilor şi devotamentului acestei surori, Alexandru Zaimis, al cărui moral era cu totul scăzut, şi-a recâştigat încrederea în viaţă. El s'a deprins atât de mult cu sora de caritate, încât, însănătoşindu-se, i-a cerut mâna. Dealtminteri, fosta soră de caritate, actuala soţie a preşedintelui, e o intelectuală, cunoaşte mai multe limbi străine, şi secondează pe soţul ei, cu devotament, în toate acţiunile lui.

Dacă Alexandru Zaimis e cel mai tăcut om din ţara sa, în schimb este şi unul din cei mai energici şi cei mai activi. El e mereu de veghe, spre a controla bunul mers al statului, singur şi fără protocol prea mult. Deaceea, nu rare ori se întâmplă să viziteze, pe neaşteptate, singur, câte o şcoală sau instituţie publică, vreun minister sau vreun regiment.

In timpul verii locuieşte, în vacanţă, la Kifisia, unde are o vilă, cu o grădină minunată. Imbrăcat în costum de grădinar, îşi îngrijeşte singur florile de care e mândru.

Nu e de mirare că având toate aceste calităţi, Alexandru Zaimis este unul dintre cei mai iubiţi şi populari şefi de stat.

R. T.

Preşedintele republicii elene Zaimis

O fotografie a preşed. Zaimis, luată la Viena

In prezenţa suveranului s'a deschis săptămâna trecută la Fundaţia culturală Principele Carol expoziţia lucrărilor făcute de echipele studenţeşti regale în cele 12 sate din regiunile ţării. Expoziţia cuprinde aspecte specifice din sate şi arătarea cu panoptice a lucrărilor făcute de studenţi în domeniile sănătăţii, muncii şi culturii.

Inaugurarea Expoziţiei dela Fundaţia culturală Principele Carol

In fotografiile noastre vedem pe d. prof. Gusti dând explicaţii Suveranului asupra înregistrării cântecelor populare din Fibiş şi apoi în mijlocul celor care au contribuit la expoziţie.

Pompierii din Bucureşti au făcut eri un exerciţiu demonstrativ de apărare contra gazelor.
Tema exerciţiului a fost aceasta:

Tratativele diplomatice fiind rupte, recunoaşteri şi incursiuni aeriene inamice, s'au semnalat la nord de Dunăre.
Partidul albastru a ordonat mobilizarea generală.
Serviciul de pândă a semnalat la ora 9.15 trecerea peste Dunăre a unei escadrile de aviaţie inamică cu direcţia probabilă Bucureşti.
Municipiul Bucureşti fiind anunţat se ordonă alarma generală, luându-se măsuri de camuflare a oraşului prin fum.
Apărarea activă neputând împiedica complect atacul aerian inamic, la ora 9.30 un avion a ajuns deasupra unei instituţii importante, reprezentată printr'o clădire improvizată pe câmpul de exerciţii.
Postul de veghe No. 7 anunţă incendierea unui pavilion al acestei instituţii.

Fotografiile noastre reprezintă câteva aspecte luate în timpul exerciţiilor făcute de pompieri.

Apărarea Bucureştilor contra unui atac aerian

La Provița de Sus, sub cerul plumburiu al acestui sfârşit de toamnă, s'a desfăşurat într'o atmosferă de o desăvârşită simplitate — cu atât mai emoționantă deci — solemnitatea înhumării acelui care a fost mitropolitul Pimen al Moldovei.
Vagonul mortuar sosise în gara Câmpina seara. Pe întuneric, un sobor de 50 de preoţi a înconjurat sicriul mitropolitului Pimen şi a cântat veşnica pomenire. Decorul era luminat numai de cele aproape 1000 de făclii ale copiilor de săteni care veniseră din zorii zilei să primească pe bunul şi blândul mitropolit.
A doua zi, s'a oficiat o slujbă religioasă pe peronul gării Câmpina. Cuvântările au fost ascultate în genunchi de mulţime.
După aceia, cortegiul şi-a urmat drumul spre Provița de Sus. Drumul a continuat extrem de greu prin potecile desfundate. Slujba religioasă au oficiat-o în curtea bisericii un sobor de preoţi în frunte cu episcopul Ghenadie al Buzăului.

Funeraliile mitropolitului Pimen

După ce s'a terminat slujba religioasă au defilat în fața sicriului peste 4000 de țărani şi țărance. Bătrânii se aplecau şi sărutau mâna mitropolitului Pimen. Femeile şi copiii au adus în emoțiunea lor vie, lacrimi, suspine şi flori.
Fotografiile pe care le publicăm reprezintă câteva aspecte luate în timpul tristei solemnități, la Bucureşti şi la Provița de Sus.

R.

Regele şi Regina Siamului fotografiaţi cu prilejul ultimei călătorii făcute în Europa.

SIAMUL monarhie antică

EVENIMENTELE recente din Siam sunt un indiciu — printre atâtea altele — al sbuciumului adânc din Extremul Orient şi al desechilibrului ce se produce, în ţările cu o antică civilizaţie patriarhală, prin dorinţa de a adopta idei şi moravuri occidentale.

Până'n ultimii ani, Siamul şi Abisinia rămăseseră singurele ţări din lume, unde se păstra încă, în toată splendoarea, antica monarhie orientală, care în emisfera noastră strălucia odinioară cu Faraonul Egiptului, marele Ra al Persiei sau despotul Bizanţului.

Ca şi aceşti fabuloşi monarhi, regele Siamului, *„stăpânul Pământului"* şi *„stăpânul Vieţei"* era considerat ca proprietarul regatului său şi dispunea, fără restricţiune, fără control, de viaţa şi moartea supuşilor săi.

După ceremonia încoronării, intra în stăpânirea pământului, aerului şi apelor, primia dela toate notabilităţile Statului omagiul feudal şi, fie că lua loc pe tronul înalt, — de unde spre a ocoli contactul impur nu primia jalbele decât cu ajutorul unei mâini lungi de aur, — fie că trecea în litiera lui aurită, — legănată deasupra frunţilor ploconite, — urmat de slujitorii cari purtau umbrela cu nouă caturi, emblema suveranităţii, — el nu-şi zărea supuşii decât din depărtare şi din înălţime.

Ca şi marii monarhi ai antichităţei orientale, îşi sprijinia autocraţia pe religie. Singur, între toţi suveranii extrem orientali şi aproape egalul lui Dalai-Lama, el incarna adevărata credinţă budistă: unul din titlurile protocolare ale regelui Siamului este cel de *„Apărător al credinţei"*.

Dinastia *Ramadhibadi*, care domneşte din 1782 la *Bangkok* şi din care se trage şi actualul rege, a fost reprezentată la sfârşitul secolului XIX-lea şi la începutul secolului al XX-lea prin oameni inteligenţi, cari considerau civilizaţia occidentală compatibilă cu menţinerea absolutismului lor teocratic. Suveranii aceştia luară iniţiativa de a-şi moderniza ţara, după exemplul dat de mikado-ul *Mutsu Hito*, însă fără să aducă ca el reforme politice.

Astfel făcură *Chulalongkorn* şi *Rama VI*, cei doi predecesori ai Suveranului actual. Ultimul chiar, rupse tradiţiile cele mai respectate, îndrăznind să părăsească pământul sfânt pentru a călători mai mult timp, în Occident. Făcu studii strălucite în universităţile engleze şi franceze şi publică o lucrare despre un episod din istoria diplomatică a Europei.

Educaţia actualului rege, *Prajadipok*, a fost tot o educaţie europeană. Studiile le-a făcut la *Eton*. La *Woolivich* a început iniţierea în ştiinţele militare, aprofundându-le la Şcoala superioară de răsboi din Franţa.

Chulalongkorn şi *Rama VI*, mai ales cel din urmă — şi-a dovedit simpatia pentru democraţia occidentală, declarând în 1917 răsboi Germaniei — făcând nenumărate reforme: organizarea ministerelor după sistemul european, înfiinţarea serviciului militar obligatoriu, lucră la un plan de educaţie naţională, introducând în Siam diverse metode de învăţământ în vigoare în Occident (primar, secundar, special, superior), înfiinţă Universitatea din *Bangkok* şi *Royal Medical Coolege*, adoptând şi un calendar nou.

In acelaş timp se urmăria temeinic punerea în valoare a ţării: întinderile pământului de cultură au fost dublate, s'au aşezat reţele de cale ferată şi a început să se exploateze bogăţiile mari ale minelor şi pădurilor.

S'a luat ca pildă Apusul şi în ceea ce priveşte sportul. Bangkok-ul are astăzi stadionul şi atleţii săi — după cum armata siameză îşi are aviatorii — şi chiar *Rama VI* a pus bazele cercetăşiei, care azi e foarte înfloritoare.

Insă toate prefacerile acestea rămâneau închise în cadrul administrativ şi economic. Nu se modifica întru nimic structura politică a ţării. Regele era liber să se îmbrace după moda europeană, să inaugureze — aşa cum face un preşedinte de republică — un pod sau o şosea, era liber să aplaude, laolaltă cu mulţimea, pentru a cinsti o echipă de foot-ball victorioasă, ră-

Cele patru fotografii de mai sus reprezintă templul Bangkok văzut din patru unghiuri diferite.

masă, în faţa judecătorului, erau aşezate o sabie goală, şi un laţ de papură. In copacul în care „criminalul" a fost spânzurat, se înfigea un cuţit, simbolul tribunalului care pronunţase condamnarea. Unii susţin că Sf. Vehma ar fi avut îndrăzneala să cheme în faţa judecăţii pe împăratul Frederic al III-lea şi pe cancelarul său.

In două rânduri, prin reforma din Areusberg şi ordonanţele din Osnaburg, puterile curţilor vehmice au fost modificate. Impăraţii Maximilian şi Carol al V-lea, au făcut procedura lor inutilă, dar ele au continuat să lucreze în umbră. In 1811, francezii au suprimat ultima curte liberă şi, în mod oficial, această instituţie stranie a luat sfârşit.

Hitler

Roehm, fostul intim al lui Hitler, ucis cu prilejul măcelului de la 30 Iunie.

La aceste informaţiuni, scoase din lucrarea savantă a lui J. Heron Lepper, mai putem adăuga că după această dată, Sfânta Vehma a luat de fapt forma unei societăţi secrete. Activitatea ei a degenerat şi n'a fost îndreptată totdeauna spre cele bune... S'a ocupat de politică, a devenit un instrument în slujba ambiţioşilor şi numeroase crime, care n'au fost execuţii hotărîte de justiţie, îi sunt puse în sarcină.

După răsboi şi tratatul dela Versailles, în haosul Germaniei, mulţi partizani au readus la viaţă grupări de ale acestei Sf. Vehma, şi au pus sub egida acestei curţi de justiţie medievală, asasinatele politice, cum a fost acela al lui Walter Rathenau.

In rândurile şefilor hitlerişti se găsiau, şi se mai găsesc încă, adepţi ai formei noi pe care a luat-o Sf. Vehma. Dar se pare că Hitler a executat pe cei mai de frunte dintre aceştia.

I.

Incepând cu n-rul viitor

„REALITATEA ILUSTRATĂ"

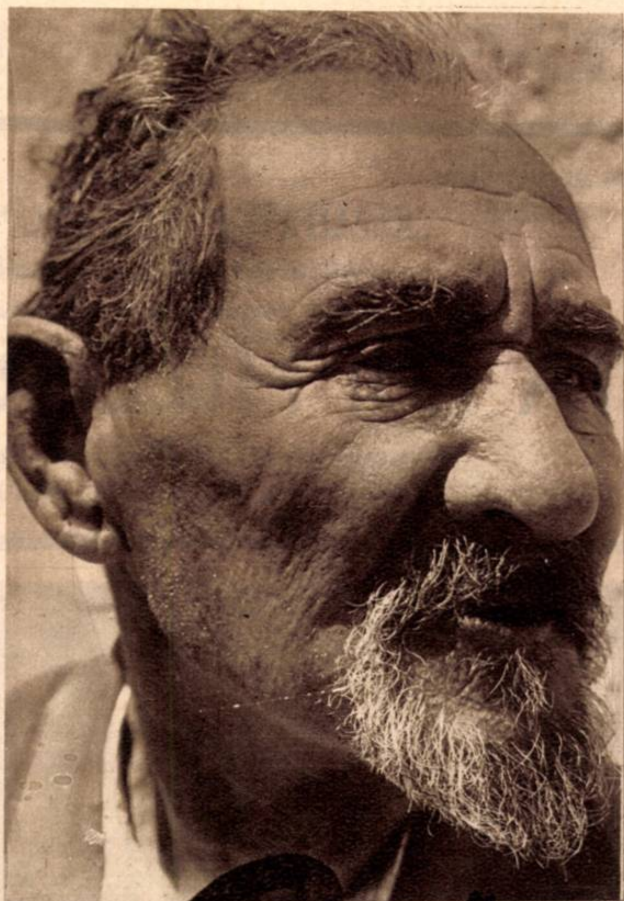
va publica cea mai senzaţională biografie romanţată a timpului

VIAŢA LUI HITLER

Dezvăluiri inedite în legătură cu origina, tinereţea, lupta, dictatorului Germaniei

D-nii Eug. Titeanu, Valer Pop, I. Veleanu, St. Bibian, Aurel Bentoiu vizitând oraşul Caracal.

DOUĂ GENERAŢII
Unul dintre primii pionieri şi ultimul venit.

Reînvie ŢARA SFÂNTĂ

E interesant procesul [...] trece în Syria, între [...] şi munţii Libanu[...] sfântă. Pe câtă vreme în [...] lumii criza ultimilor ani a [...] încetarea oricărei opere de [...] această ţară nouă se clăd[...] ritm tot mai viu, iar prosper[...] mai mare.

Palestina se găseşte sub ma[...] tanic. Suprafaţa ei e de [...] metri pătraţi, (de treisprez[...] mică decât România). Are [...] de aproape un milion de lo[...] sporeşte mereu prin imigr[...] lor. In total s'au stabilit [...] ţară, dela răsboi încoace, c[...] evrei, cari împreună cu ce[...] formează a treia parte din [...] Dacă la început clădirea u[...] naţional evreesc" era o ch[...] sentimentală, care avea [...] numai pentru evrei, sau pe[...]

Alătur[...] vistă. [...]

O cas[...] na sit[...] pală a[...]

La munca[...]

care se pe-
Mediterana
în țara
toate țările
determinat
construcții,
ește într'un
ritatea e tot

ndatul bri-
26.300 kilo-
ece ori mai
o populație
uitori, care
area evrei-
în această
am 250.000
i aflați aci
populație.
nui „cămin
estiune pur
importanță
ntru câțiva

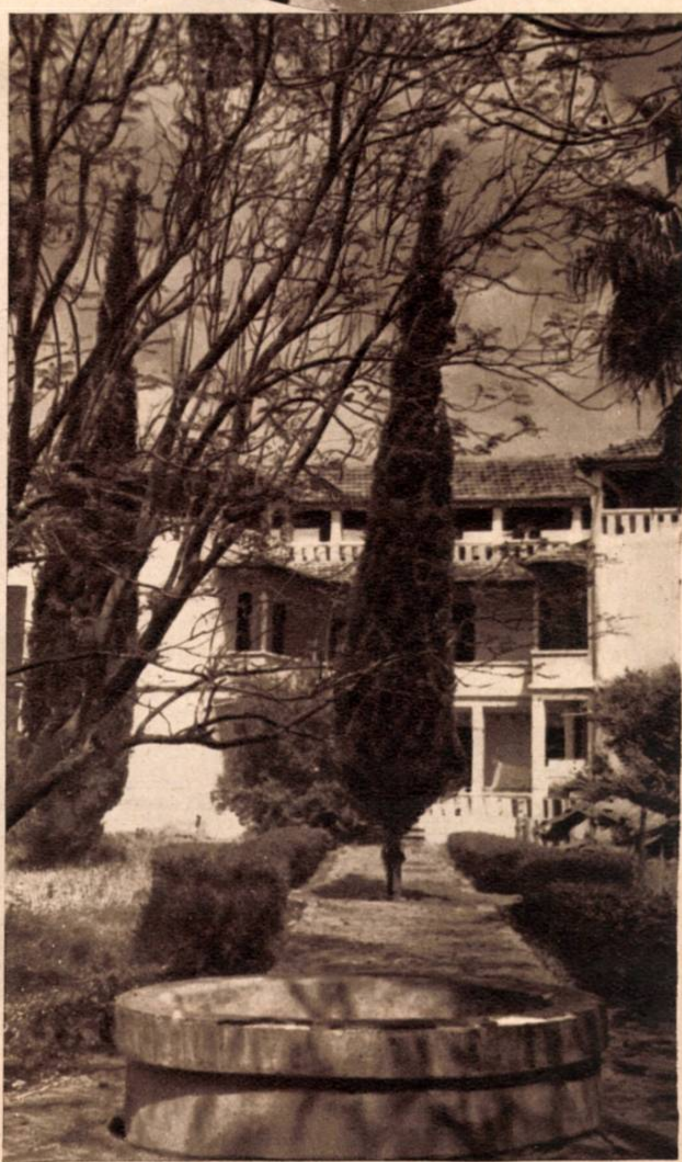
O vedere din Tel-Aviv

Marea Tiberiada

In Palestina se dă o mare importanță creșterii oilor.

it: o colonie colecti-
(Dagavia, Palestina).

ă modernă în Palesti-
uată pe strada princi-
orașului Tel-Aviv.

pământului

umanitariști cari socotesc că prin crearea acestui cămin se rezolvă problema evreească, astăzi Palestina începe să devină un factor economic luat în seamă și de celelate țări apropiate.

Din acest punct de vedere ea are importanță și pentru țara noastră. Deaceea s'a și instituit o cameră de comerț româno-palestiniană la București și la Jaffa, care să stimuleze schimbul reciproc de produse. Palestina e un debușeu dintre cele mai importante pentru lemnul românesc — aproape tot lemnul pentru lăzile de portocale din Palestina e trimis din țara noastră — iar în al doilea rând, se trimit în Palestina vite, cartofi, etc. Palestina, la rândul ei, trimite în țara noastră portocale, untdelemn, etc.

Dealtminteri, datorită acestui comerț tot mai activ, Constanța, a căpătat o importanță nouă: s'a stabilit linia directă de vapoare Constanța-Haifa, pe care circulă tot la două săptămâni vasele S. M. R.-ului, și multe ale vase străine fac transit prin portul nostru.

In Palestina s'au desvoltat multe orașe: Haifa, poarta de intrare spre orientul apropiat, a cărei importanță economico-politică va crește încă prin construcția liniei de fer Haifa-Bagdad.

Mai mult încă decât Haifa apare evidentă graba cu

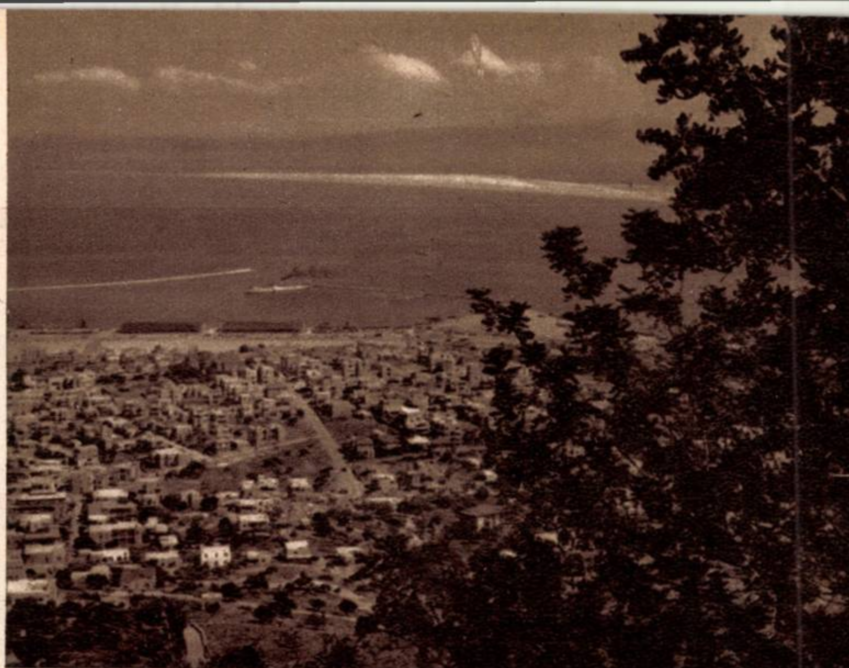
care se desvoltă ţara aceasta în Tel-Aviv. Acest oraş s'a întemeiat de un sfert de veac, iar astăzi are peste 110.000 locuitori. La ultimul târg de mostre care s'a ţinut în acest oraş, au participat 36 de state, printre care şi România. Intre Ierusalim, care caută şi el să ţină pasul cu noile oraşe, şi Tel-Aviv, s'a construit o auto-stradă, pe care circulă în mod regulat, autobuze confortabile.

Tiberiada, Safet şi Hebron sunt şi ele oraşe în desvoltare.

Dar nu numai în oraşe, ci mai ales la ţară, s'au stabilit coloniile de emigranţi, aşa numiţii pioneri, cari lucrează pământul. Din cei trei sute de mii de locuitori, cari formează populaţia evreească a Palestinei, 25% trăesc din munca pământului. Aceştia fac lucrări de irigaţie şi de plantare. Palestina, care era o ţară săracă şi lipsită de apă, prin nouile săpături tinde să devină foarte fertilă.

In ceeace priveşte industria, ea se desvoltă în acelaş ritm rapid. S'au creeat într'un an de zile 115 întreprinderi noui.

Deşi mică în ceeace priveşte întinderea, este probabil că această ţară să devină, în scurtă vreme, o piaţă dintre cele mai importante pentru ţările asiatice şi legătura între Europa şi

Sus: *O vedere a portului Haiffa.* Alăturat: *Tip de femee palestiniană.*

Amfiteatrul universităţii ebraice din Ierusalim.

O excursiune de boy-scouts în apropiere de Ierusalim.

Teatrul în aer liber: un dans în ziua sărbătorii recoltei.

mânea însă acelaş autocrat semizeu, bucurându-se de o autoritate nemărginită şi dispunând cu aceeaş putere absolută de viaţa şi bunurile supuşilor săi.

Nepotrivire, fireşte, dacă nu pentru massele adânci ale poporului, care nu pierduseră nimic din veneraţia şi teama ancestrală, însă pentru ceilalţi su puşi ai *„stăpânului vieţii"*, pen tru cei mai subţiri, pe cari, re forma educaţiei, progresele ecc nomice şi relaţiile din ce în c mai frecvente cu Occidentul ; China revoluţionară — emigrar ţii chinezi formând azi un ele ment important în populaţia di Bangkok — îi schimbase, şi cai se adăpau acum dela princip noui, printre care şi dela acel de „suveranitate" a poporulu Nu e mirare deci că, mai puţii. fericit ca *Roma VI* şi *Chulalongkorn*, regele *Prajadipok*, care guvernează dela 26 Noembrie 1925, e nevoit să facă faţă, de aproape patru ani — contribuind în oarecare măsură la zăpăceala minţilor din Siam şi criza mondială — unei opoziţii violente, dusă de elita intelectuală, funcţionarii, ofiţerii şi de principii de sânge regal.

In luna Iunie din anul 1932 se făcu un fel de conspiraţie, iar răsculaţii, în frunte cu colonelul *Phyo Bahol*, actualmente preşedinte de consiliu, smulgeau regelui — care nu se împotrivi decât de formă — acordarea unei Constituţii.

Dela 12 Decembrie 1932, Siamul este *monarhie constituţională*, unde puterea e împărţită între rege şi o adunare naţională aleasă, numită *Senatul poporului*, care exercită puterea legislativă, puterea executivă fiind încredinţată Consiliului de Stat: „In faţa legii toţi cetăţenii sunt egali". Metamorfoză cam bruscă dela vechea teocraţie la această democraţie înaintată: „Declaraţia drepturilor omului" în locul aşezărilor legii budiste!

De atunci Siamul şi-a pierdut echilibrul şi a fost mereu frământat ca şi Franţa în primii ani ai Revoluţiei. S'au văzut liberali nevoiţi să se apere contra reacţionarilor, dornici de-a restabili vechiul regim, pe când regele, copleşit de extremişti, plana nehotărît între partide.

In cele din urmă extremiştii, conduşi de un tânăr intelectual *Luang Pradit*, care studiase la Paris şi care înclina spre o formulă politică a bătrânului chinez *Kuomintang*, fură cei cari profitară de noua stare de lucruri. *Luang Pradit* luă puterea.

Puţin timp după aceea, fiind exilat de rege, care încercă din nou să pună stăpânire pe autoritatea absolută, fu rechemat, când promotorul revoluţiei, colonelul *Phyo Bahol*, făcu şah la rege şi puse mâna pe guvern. Acesta isbuti însă să se menţină, cu toată încercarea reacţionarilor de-a da o lovitură de Stat, îndreptată de data asta împotriva a unei rude a regelui, prinţul *Bovaradet*, care lucra pe contul său.

Phyo Bahol păstrează puterea de atunci, însă a trebuit să facă loc şi lui *Luang Pradit* în cabinetul său. Cu toate că reprezintă tendinţe diferite — *Phyo Bahol* nu urmăreşte decât reforme politice radicale, iar *Luang Pradit* reforme sociale, mergând până la comunism — cei doi şefi însă au fost de acord ca să micşoreze încă şi mai mult autoritatea, dar mai ales prestigiul regelui.

Acum două săptămâni regele — care are reşedinţa la Londra — a fost înştiinţat că deacum încolo sentinţele capitale pronunţate de tribunale vor fi executate, fără ca să se mai ceară în prealabil părerea suveranului. Până acum era nevoe de consimţământul său şi aceasta era ultima rămăşiţă a dreptului său antic asupra vieţii şi morţii supuşilor săi. Aci stă origina actualului conflict. Suveranul, care până acum cedase întotdeauna şi se lăsase deposedat de puteri, s'a încăpăţânat asupra unei chestiuni de formă şi a declarat că mai curând abdică, decât să renunţe la ultimile-i prerogative.

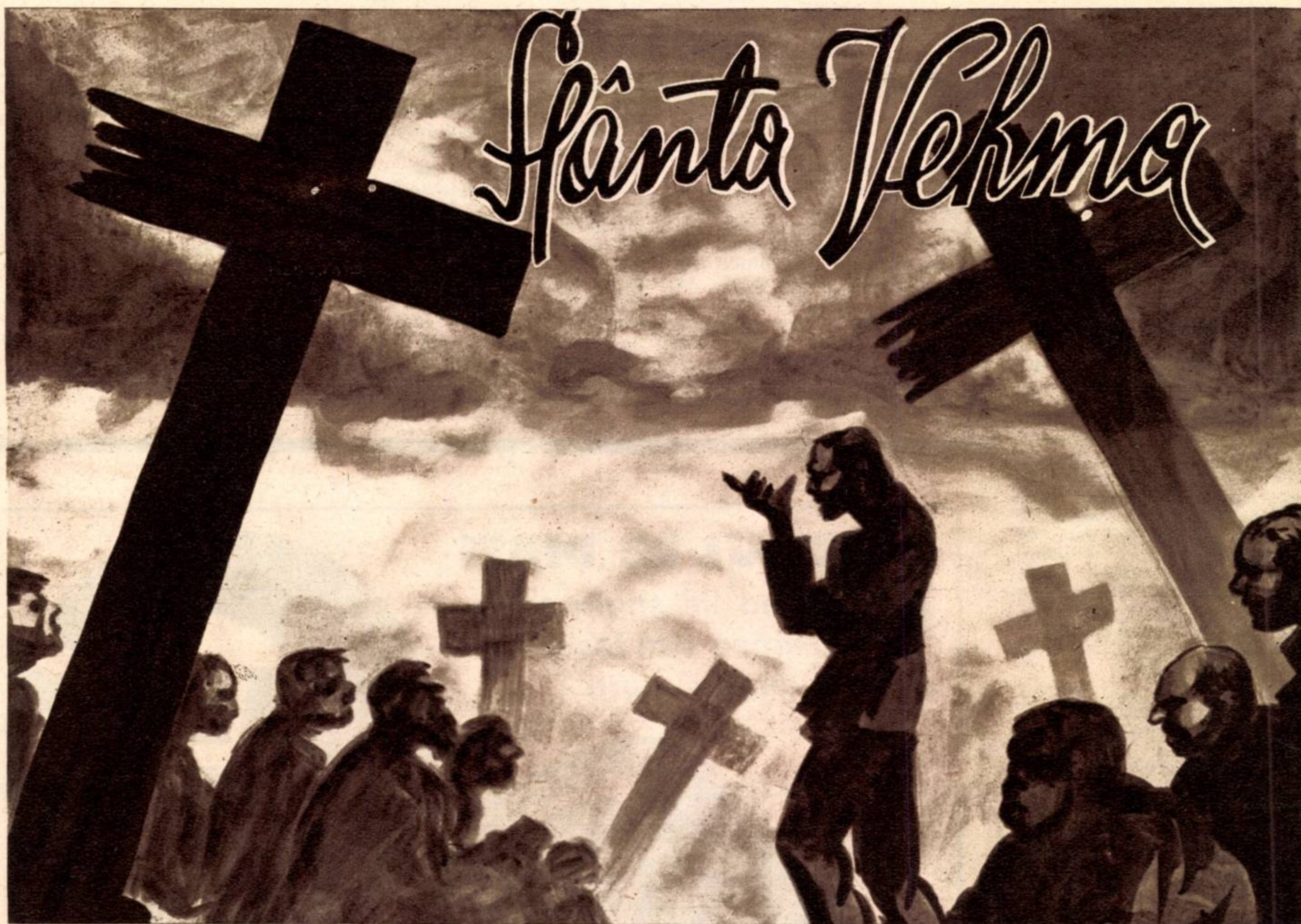
Care va fi desnodământul acestui conflict? Sunt întâmplări care în ultimii ani de politică nehotărîtă a suveranului — nehotărîre care pe Ludovic XVI-lea l-a costat capul — l-au făcut să piardă foarte mult din prestigiul său, iar lipsa lui îndelungată — se află în străinătate aproape de un an, — părând că se desinteresează de regatul său în ceasurile critice — sunt fapte care nu i-l pot reda. De altă parte se svoneşte că *Luang Pradit* şi partidul său, ar vedea cu ochi buni o republică siameză. Poporul însă e cinstit, iar preşedintele consiliului *Phyo Bahol* nu urmăreşte suprimarea monarhiei

Se presupune deci că regele dăscălit de trimişii primului ministru, va ceda.

Dacă stărue în abdicarea lui, îi va lua locul un alt prinţ de sânge regal, supus influenţei lui *Phyo Bahol* şi armatei. Acestea sunt cele două soluţii dorite.

O republică socialistă la *Bangkok* ar fi — după cum a dovedit-o experienţa chineză — un focar al bolşevismului, a cărui vecinătate este un mare pericol pentru ţările din Extremul Orient.

L. A.

— Unul din motivele măcelului hitlerist dela 30 Iunie —

REZULTATUL represiunii sângeroase dela 30 Iunie, îndeplinită de Hitler în chip fulgerător, a făcut să se vorbească iară de Sfânta Vehma.

Unii nazişti ucişi de către Führer şi de tovarăşii săi, de parc'ar fi fost nişte berbeci, la abator, erau ei înşişi executorii nemiloşi ai sentinţelor secrete, La activul lor se găsiau multe din crimele politice misterioase, din anii turburi pe cari i-a văzut Germania, dar erau crime pe care ei le numeau „pedepse dcretate de către tribunalul suprem a Sf. Vehma", ca şi când acest tribunal ar fi fost o curte de justiţie obicinuită, recunoscută de lege şi ale cărei sentinţe sunt fără apel. Iar de atunci, în fiecare zi, în toate reportagiile dramatice, referitoare la viaţa secretă a Germaniei, se vorbeşte despre acest tribunal misterios.

Dar care este şi care a fost de fapt această Sf. Vehma, a cărei reputaţie este atât de înspăimântătoare?

Trebue să ne întoarcem până în Evul Mediu, pe la mijlocul veacului al VIII-lea, spre a găsi câteva preciziuni. Ducele de Saxa şi de Bavaria la Gulfi, Henric Leul, unul dintre cei mai puternici reprezentanţi ai nobilimei germane, fusese exilat din imperiu de către Frederic I. Această proscriere a dat naştere unei perioade de anarhie în care s'au putut desvolta în bună voe societăţile secrete. Impăratul şi puterea centrală nu erau destul de puternici spre a impune pretutindeni autoritatea lor şi respectul legii.

In Vestfalia, această lipsă a fost pe placul unui număr mare de răufăcători, cari îşi întrebuinţau vremea ucigând pe trădători, prădând casele cinstite, şi instituind un soi de teroare în tot ţinutul. Apărătorii legali, în stare să protejeze pe locuitori, lipsiau, şi deci aceştia se hotărîră să se apere singuri, instituind un regim de justiţie grabnică. Vehma s'a constituit şi a fost sprijinită de către populaţie, care foarte curând i-a mutat începuturile tocmai în epoca lui Carol cel Mare, ca să-i dea mai multă aureolă. Dar în ceeace priveşte înţelesul cuvântului Vehma sau Fehm, părerile sunt împărţite: unui bătrâni cred că acest nume derivă dela cuvântul „fama", ceeace ar însemna lege fondată pe opinia comună. Dar Fehm ar putea însemna „ceeace este pus de o parte". Pentru Theodor Lindner, Vehma înseamnă tovărăşie sau comunitate. Dupăcum se vede, în ceeace priveşte originea numelui, domneşte misterul.

Şedinţele acestui tribunal nu se ţineau într'o sală închisă, ci în aer liber, prin cimitire sau prin hale. Tribunalul judeca numai dimineaţa şi niciodată seara. Aderenţii la sfânta Vehma trecuseră de o sută de mii şi făceau parte din toate clasele sociale; erau numiţi „die Wissenden", adică „iniţiaţii". Ei erau datori să depună un jurământ şi dacă-l călcau, pedeapsa era groaznică.

Iată ce cuprindea acest jurământ:

„Jur pe onoarea mea cea mai sfântă, că voi păstra şi voi ţine ascunse tainele sfintei Vehma:

De soare şi de lună, de bărbat şi de femee, de soţie şi de copil, de sat şi de câmp, de iarbă şi de dobitoace, de mare şi de mic, în afară de bărbatul care poate sluji Vehma, şi că nu voi lăsa nimic care să nu fie făcut din dragoste sau teamă pentru dar sau pentru podoabă, pentru argint sau pentru aur, nici pentru sămânţă de femee".

Existau, bineînţeles, diferite grade: preşedinţii de tribunale, judecătorii liberi şi numiţii „Frohmboten", însărcinaţi să execute sentinţele. Sfinţii vehmişti aveau un limbaj secret: de pildă iniţialele S. S. S. G. G., care se întâlnesc adesea în scriptele acestor tribunale şi care se tălmăcesc astfel: „Stock, Stein, Strick, Gras, Grein", adică „băţ, piatră, frânghie, iarbă, ceartă", şi a căror tălmăcire n'o cunoaştem astăzi.

Legile aplicate de aceşti judecători improvizaţi erau totuş şi ele scrise, dar în chip tainic; se spune chiar că împăraţii le revedeau din timp în timp, îngăduind astfel ca iniţiativa particulară să împlinească ceeace lipsia puterii lor.

In general, judecata se făcea în public; dar uneori tribunalul ţinea şedinţe secrete, pentru unele chestiuni grave, ce se referiau la membri cari depuseseră jurământ, iar dacă se descoperia vreun intrus, acesta era în scurt spânzurat.

Pentru Lindner, care este istoriograful patent al Sf. Vehme, pedeapsa cu moartea era singura pe care o putea da acest tribunal, iar execuţia se făcea imediat, de copacul cel mai apropiat.

Procedura era destul de simplă: actul de acuzare era depus la una din camere, se făceau trei somaţii acuzaţilor, cari aveau şase săptămâni şi trei zile timp să răspundă; dacă acuzatul nu apărea, el era condamnat în contumacie (în lipsă); se pronunţa scoaterea de sub protecţia imperiului, ceeace atrăgea după sine proscrierea, sau moartea; era condamnat să fie spânzurat, trupul dat fiarelor şi păsărilor de pradă, averea confiscată, soţia lui declarată văduvă, iar copiii orfani.

Dacă trei din membrii Sf. Vehma isbutiau să-l prindă, aveau dreptul să-l spânzure imediat de copacul cel mai apropiat. Dar dacă cineva înştiinţa pe un răufăcător de primejdia care-l păştea, acela era spânzurat.

Dacă acuzatul se prezenta, avea dreptul să citeze treizeci de martori pentru apărarea sa, iar acuzatorul putea deasemenea să citeze treizeci de martori împotriva lui. Se admiteau şi avocaţi. Pe

îmi arată o pictură mare, prinsă în peretele din fund al uneia dintre încăperi, reprezentând pe Sf. Nicolae, operă care datează din sec. XIII. Mai jos, un semi-dulap e împodobit cu trei splendide statuete, reprezentând pe Dumnezeu şi doi sfinţi.

— *E o achiziţie valoroasă* — îmi atrase atenţia tânărul. *Un conte ungur din Dej, silit să-şi desfacă obiectele de preţ, a pus în vânzare şi aceste minuni de artă din capela castelului. Fiecare statue e dintr'o singură bucată de lemn, acoperită cu foiţă de aur. Figuri din acestea întâlnim doar în bisericile catolice medievale şi povestea lor e un mic fragment de istorie. Am vrut să cumpăr un exemplar asemănător în Elveţia, dar mi s'a cerut o sumă foarte mare.*

In jur, unde-mi rotesc ochii, lăzi seculare cu incrustaţii fine, tronuri, scaune în stil gotic şi bizantin.

In vase întunecate de metal, buchete uriaşe de clematite, armonizându-se cu atmosfera de-o gravitate caldă a mobilierului. In hol un enorm vas de alamă, pe care Turcii îl întrebuinţează pentru încălzit şi parfumat interioarele.

O CAMERĂ DE CULCARE ORIGINALĂ

Dormitorul e unic. Pe pereţi, cei doisprezece apostoli, opera unui iconar de acum câteva secole. Patul, în stil „renaissance", are o porţiune a tăbliilor din icoane. Dealtminteri în această încăpere imaginile sfinte predomină. Privirile îmi sunt atrase de un minunat triptic, despre care aflu că al doilea exemplar, şi cel din urmă, se află la muzeul Simu.

Intreaga Basarabie a fost răscolită, în căutarea celor mai de preţ icoane. Mânăstiri, case ţărăneşti, magazine de antichităţi, toate au fost cercetate şi nu fără folos.

— *Priviţi, uşile sunt ale vechilor biserici, părăsite de credincioşi, cari şi-au ridicat locaşuri mai mari de rugăciune. Cât despre mobilier, el a fost construit după schiţe făcute de mine, inspirate după minunatele modele autohtone. Şi ca să vă daţi seama până unde a mers admiraţia pentru frumuseţea lucrurilor vechi...*

Stăpânul casei merse până la pat şi dând în lături învelitoarea, îi flutură un colţ:

— *E o ţesătură de pe vremea lui Ştefan cel Mare. Ca şi altădată, acul a cusut aici cu fir de aur. A fost o muncă uriaşe, care a durat vreme îndelungată.*

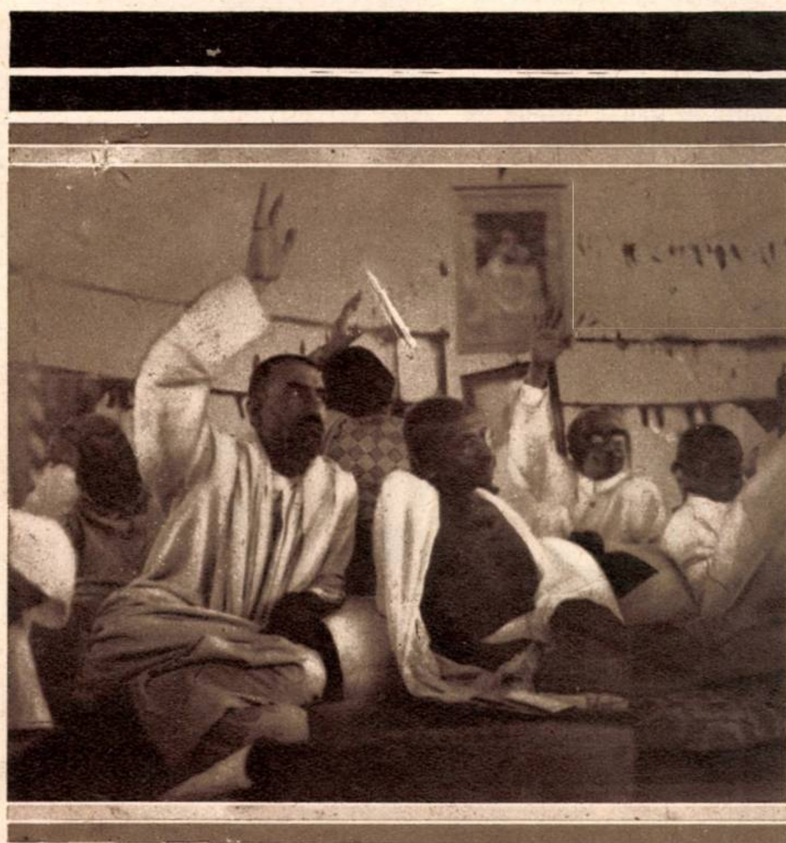
Deasupra patului candelabrul măreţ e împodobit cu candele vechi, din argint dantelat.

Priveşti în jur şi nu ştii pe ce să-ţi opreşti ochii. Totul e parcă crescut la locul lui. Nici vasele turceşti nu strică atmosfera, nici chiar Buda, aşezat printre candele, cruci şi sfeşnice.

— *Tinereţea mea e îngropată în ele* — mărturisi stăpânul casei. *Trebuia să-mi fac interiorul visat, chiar dac'aş fi săvârşit muncile cele mai grele. Mari sacrificii băneşti au fost făcute pentru această casă. Mulţumirea de care sunt pătruns acum, a plătit totul.*

Am părăsit locuinţa originalului colecţionar cu fluturarea unei sincere păreri de rău. Imaginea ei a rămas însă săpată în colţul discret al amintirilor, unde nu-şi găseşte loc decât ce-i într'adevăr frumos.

MARGARETA NICOLAU

AL 48-LEA CONGRES NAŢIONAL INDIAN LA BOMBAY

La Bombay s'a întrunit a 48-lea congres naţional indian. In fotografia noastră îl vedem pe marele luptător naţionalist Gandhi în mijlocul congresiştilor.

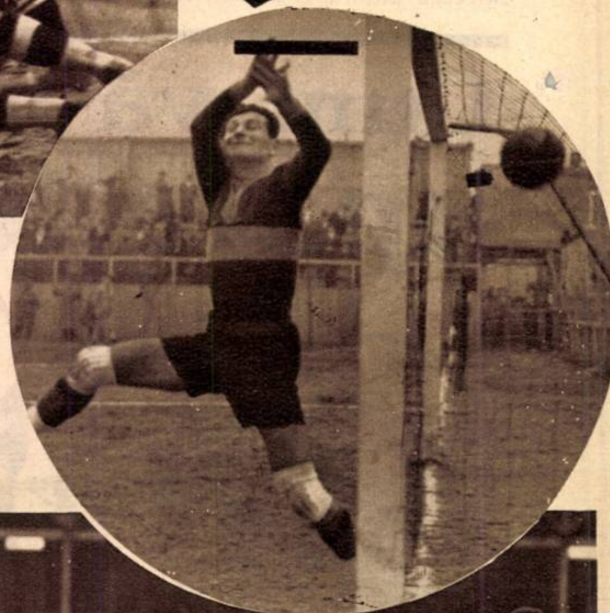

Matchul de fott-ball Anglia - Italia

Matchul de foot-ball Anglia-Italia a stârnit o senzaţie de nedescris pe tot continentul. Matchul s'a terminat cu victoria la luptă — 3-2 — a primilor. Fotografiile pe care le publicăm reprezintă trei faze sugestive din match.
Sus: cu tot plongeonul portarului italian, mingea pătrunde în plasă: 1—0 pentru Anglia; *alăturat:* portarul italian prinde în două rânduri mingi periculoase.

Duminică s'a disputat în Capitală matchul de foot-ball pentru divizia naţională dintre Venus (Bucureşti) şi România (Cluj). Primii au învins cu 1-0 (0-0). Fotografia noastră reprezintă cele două echipe înainte de match.
In cadrul diviziei C. Macaby (Bucureşti) a învins Victoria (Constanţa) cu 5-1 (2-1). In fotografiile noastre vedem primul goal marcat de Macaby şi echipa clubului Victoria.

STÂNCILE CARE UCID

Pe o distanță de câteva zeci de kilometri feerici se pot găsi nu mai puțin de cinci epave eșite din apă, negre și ruginite, ca niște cripte, ale tot atâtor naufragii.

DINTRE toate mările, o știu navigatorii de pretutindeni, Marea Neagră e cea mai afurisită, cea mai sbuciumată de furtuni. Zile întregi apele ei sunt magnific clocotite de uriașele forțe intestine. Cavalcade de valuri, munți de apă se întrec, se ciocnesc și se sfarămă în larg, la țărm, de pereții vapoarelor, de stâncile hirsute, împroșcând jerbe de spumă.
Vai de vasele surprinse în timpul acesta, când histeria apei mușcă roțile, se împotrivește, îngreuiază mersul motoarelor uriașe.
Geamanduri presărate peste tot, urlă sinistru, ca niște șacali metalici, avertizând; kilometri de maluri sunt sfârtecate, înecate de talazuri zguduite de șoc. Vasele cele mai tari, cele mai solide sunt cele trimise pe apele ei să poată răzbi furtuna, să poată înfrunta vânturile. Un marinar al Mării Negre e un erou mai consacrat ca oricare altul. O recunosc și sunt mândri de asta, când îi întrebi.
Sute de corăbii, în nopți deslănțuite de urgie s'au luptat și multe, multe dintre ele s'au sfărâmat prăvălite de valuri în fund. Mai turbată și mugind sinistru, plescăind de faleze, Marea Neagră înfioară cu sgomotul ei arar întrerupt de acalmie. Pas cu pas, loc cu loc, trebue să fie cunoscut ca nu care cumva sub suprafața de apă să stea la pândă, ascuțit, un vârf de stâncă submarină, gata, gata să sfâșie. De acești rechini de piatră, se feresc mai mult ca de orice cei ce navighează pe Marea Neagră. De ei se pot ciocni în fiece clipă, de colțul lor perfid ascuns sub apă, în care fundul bărcii poate fi perforat într'o clipă și nu puțini sunt acei cari au trebuit să plătească în cutezanța lor, tributul ultim și funest, adâncimilor.

Și nu numai bărci sau corăbii, ci vapoare întregi, cargoboturi, vase de răsboi, etc. Cine nu-și amintește de fantastica nenorocire din iarna lui 1934 a lui Santoni? Când vasul surprins de furtună noaptea, a fost spintecat în două de o rocă? 11 marinari au înghețat, înotând până la mal.
Și astăzi încă, și mulți ani poate cele două bucăți de fer, uriașe și sinistre, vor sta mărturie în mijlocul valurilor, vor semnala vapoarelor ce trec, că acolo e un mormânt, că acolo un dinte rău așteaptă alte prăzi: ocoliți-l!

FEERIA FALEZELOR

Dinspre Bulgaria, Marea Neagră pășește la noi cu dealurile de vii la început de după Ecrene ca apoi, să facă golful dulce al Balcicului, să treacă pe lângă mirajul Coastei de Argint și până la Sabla, pe lângă un defileu roșu de stânci! *Capul Caliacra, Surtuk-Keoi, Kalici-Keoi!*
Intre două dealuri mari, portul Cavarna decăzut, mai e străjuit de o mahoană goală și romantică, ca o gondolă. Nici o activitate, nici o animație care să-i justifice denumirea de port. Câte un pescar se mai îndepărtează spre larg, după guvizi. Și încolo marea mai potolită aci în golf, orizontul ondulat și valurile ce sunt în adânc. Viziune mirifică din espectativa promontoriilor. Viziune care ascunde în frumusețea ei un sâmbure al morții, care are pe conștiință zeci de naufragii, zeci de vapoare înțepenite, pe veci, în coasta unei stânci.
Faleza înaltă se înroșește tot mai mult, se congestionează, cu cât te apropii de Capul Caliacra. Vulturi duri și-au scobit în pereți cuiburi și în crepuscule izbucnesc din ele, fâlfâind și se ridică peste vârfuri, fac naveta spre stâncile eșite din apă.
Cu zecile, în stoluri, aci e domeniul lor mixt cu cel al pescărușilor. Poate că din cafeniul lor și din albul pescărușilor să se fi filtrat tot crepusculul în liniștea căruia numai aripele lor plescăe lin văzduhul. După pradă, în sborul geometric, ora e plină de această faună înaripată. Se deslipesc de stâncile în care stau disimulați mimetic, vulturii se deslănțuie și încununează seara cu prestanța lor regală.
In singurătate, ca niște pajuri sburătoare, e o simetrie între evoluția lor suplă de sus și mișcarea talazurilor pe mare. Un raid, și iar se pierd în cuiburile de piatră. Un raid cu escale pe fiecare stâncă, cu ochii sfredelind valurile, zenitul. Țărmul înalt și sinuos înaintează spre capul Caliacra în acelaș defileu de zid cărămiziu, până când digul natural al Caliacrei se întinde în mare, termină golful. In partea cealaltă marea liberă își amplifică valurile, zburdă, e nețărmurită. Dar peretele dur, faleza înaltă se continuă mai departe, mai contorsionată, mai capricioasă, mai dantelată. Intr'un loc numai, e despicat de *valea Bolotei*, care se cască pe uscat formând un culoar natural, de câțiva klm., pe sol. După această poartă uriașe, tăiată în stâncile pline de cvarț, malul se sfărâmă în bolovani imenși și se risipește în apă, ca după o explozie. *Surtuc-Keoi.* Dacă până aci faleza a prezentat un film magnific de pietre dantelate, de aci încolo capriciul naturii se întețește, faleza e cu atâta mai ciudată, mai surprinzătoare. Peșteri imense se cască negre, piscuri se țuguiază bizare, bolte se sapă la nivelul apei, adânci, în care marea pătrunde, se învolburează și improașcă cu spumă: bolovani de jur imprejur. Sub ele, îndărătul unor monoliți, în peșterile de jos, valurile intră într'un perpetuu v'ați ascunselea, cariază, corosive, piatra. Poduri suspendate indică că odată între ele era sol rigid, smuls acum de apă. Un

Stânci impresionante ca aspect, prilej ascuns totuși, al atâtor naufragii. Marinarii în costume sumare, duc o luptă cumplită cu valurile dealungul călătoriei. Vasul s'a lovit de-o stâncă și a naufragiat.

proces al macerației a lucrat de milenii, poate, să perforeze stânca, să scobească în boltă, să făurească arcuri naturale uriașe, sub care să treacă marea, în care să-și înfrunte valurile neastâmpărate. Și așa până la *Kalici-Keoi.* Faleza diversă, brodată, mirifică, roșie, e o feerie, un film ebluisant. Un zid împănat de vulturi, abrupt, smuls și risipit în apă, oferă o priveliște — pentru ochiul călătorului — din cele mai magnifice. Dar priveliștea asta, ascunde, cum am spus-o, o pândă asasină, un sâmbure al morții.

INSULE MACABRE

Pe distanța acestor câțiva zeci de klm. feerici, se pot găsi nu mai puțin de cinci epave, ieșite din apă, negre, și ruginite, ca niște cripte, ale tot atâtor naufragii. Valurile bat în ele la fel de nepăsătoare, ca și atunci, când le-au proectat de câte o stâncă, unde le-au ucis: sunt stâncile asasine. Stâncile de care se îngrozesc toți marinarii, toți comandanții de vase. Stâncile ascunse sub apă, pândind să se apropie vaporul. Atunci, ca un dinte rău îl mușcă, îl găurește și-l reține, cocoțat pe vârful lui, cadavrul.

Fiece epavă are o poveste care e aceeaș:

Intr'o noapte, când era marea agitată, a fost adus de valuri până aci și lovit de stânci. Oamenii au scăpat. Pe lângă această permanentă amenințare, în zona asta atât de periculoasă mai ales pe furtună, țărmul calcifiat bizar și frumos, mai prezintă o particularitate macabră pentru vapoare: din cauza solului—pare-se—infiltrat de minereuri de fer, acul busolii deviază și nu mai poate servi, deconcentrând comanda, derutând itinerariul. Imediat după Ecrene, *Nistru*, vasul unui armator român, stă înfipt în nisip cu botul în vânt. După Caliacra altul, rupt în trei, ese dintre valuri ca duplicate în fier ale stâncilor. *Regina Yolanda* ceva mai încolo e tot un sicriu, pe care dintele ruginii va trebui în cine știe câte veacuri să-l mistue.

DESTINUL LUI AGAMEMNON

Tot într'o noapte cu furtună, luat de valuri, *Agamemnon*, un cargobot, și-a găsit moartea, mușcat de o stâncă, ascunsă în apă. Intr'un ceas numai, uriașa făptură de fer a vasului era înclinată pe jumătate în apă, proectată într'un flanc, pe stânca perfidă de sub valuri, inundată. Mașinile puternice au amuțit, pistoanele au încremenit. Oamenii s'au salvat, deabia urcând faleza, în ger.

A doua zi de dimineață țăranii cari au aflat de naufragiu, s'au transformat în corbii lui *Agamemnon.* Și o lună din lăuntrul lui, atât cât a rămas nevătămat de apă, a fost luat, jefuit, expropiat. Venise ca o mană nenorocirea asta a lui *Agamemnon,* pentru oamenii acești sortiți să rămână săraci și lihniți o iarnă grea.

Și până când să vină proprietarul vasului, să-l vândă d-lui Lucy, *Agamemnon* a fost jăcmănit de tot ce putea fi luat. La rândul său, d. Lucy va începe să-l disece, să-l desmembreze și să-l care, bucățică cu bucățică, pe decimal și de aci cu căruța, până în sat, unde *Agamemnon* va fi vândut cu kilogramul, ca o vită de măcelărie. Frumosul *Agamemnon,* care a plutit pe valurile de safir ale Mării Negre, care a dus belșuguri până în cele mai depărtate țărmuri, a fost transformat de o simplă stâncă, în... fer vechi.

Dela faleza înaltă până la bordul vasului, d. Lucy a întins cablul unei macarale, a dat drumul unui troleu, cu care aduce pe mal, bucăți din cadavrul lui *Agamemnon.* Câțiva băeți simpatici cu ciocane, cu un aparat de oxigen, taie, turtesc, disloacă sutele de kilograme de fer, piesele, scările, drugi, catarte, și tot ce poate fi scos.

Cu 6 lei ora. Așa se plătește disecția metalică, așa se apreciază existența postumă a cargobotului.

Intre malul înalt și vas, pe cablu, troleul circulă deasupra bolovanilor imenși și foind de nărârci.

Pe bordul înclinat peste 45°, cei trei lucrători, într'o poziție invers înclinată, ca să poată păstra echilibrul, izbesc și demontează, pun cartușe de dinamită și trimit fer vechi d-lui Lucy, care așteaptă sus cu decimalul, cu carnețelul, în care își înscrie randamentul zilnic.

E destinul lui *Agamemnon* lovit într'o noapte de stânci. De stâncile ebluisant de frumoase. Valurile mari îl lovesc, încalecă bordul înclinat și spală puntea, spală hoitul inert al cargobotului.

D. Lucy surâde de sus, făcând în gând calcule: „cred că zece vagoane de tablă a trei lei kilogramul, o să scot...”

După aceea *Agamemnon* va fi abandonat și de acest din urmă pasager.

Și va rămâne singur, jos, dedesubtul falezei, între bolovanii giganți, să rugineasă din ce în ce, lins de hulă, flagelat de valuri.

Câte un vultur va poposi, sau câte un pescăruș alb ca o stemă vie : Singurele vietăți care nu s'au înfruptat din moartea lui.

S. TANEVICIN

O țărăncuță.

Lucrătorii măcelari au împărțit alimente copiilor săraci la biserica Cărămidarii de Jos. Fotografiile noastre reprezintă pe copii împreună cu darurile și cu binefăcătorii lor.